

LAURENT GOUNELLE

OMUL
CARE VOIA SĂ FIE
FERICIT

Laurent Gounelle

Omul care dorea să fie fericit

Traducere de Diana Morărașu

EDITURA TREI

2019

Titlul original:

L'homme qui voulait être
heureux (2008)

1

Nu vroiam să părăsesc Bali fără să-l fi cunoscut. Nu știu de ce. Nu eram bolnav, ba chiar am avut dintotdeauna o sănătate de fier. M-am interesat de onorariu căci, fiind la

sfârșitul sejurului, portmoneul meu era aproape gol. Nici nu îndrăzneam să-mi verific contul din bancă. Oamenii care-l cunoșteau îmi răspunseră: "Dai cât vrei, pui într-o cutiuță aflată pe o etajeră." Bun, asta m-a mai liniștit deși mă cam deranja ideea să las un ban de un leu cuiva care, spune-se, l-a vindecat pe Prim-ministrul Japoniei.

A fost greu să-i găsesc locuința într-un sătuc la câțiva kilometri de Ubud, în centrul insulei. Nu știu de ce, în țara asta, practic nu există indicatoare; așa că o hartă e la fel de inutilă ca și un mobil într-o zonă fără semnal. Rămânea, bineînțeles, soluția cea mai firească: să-i întrebi pe trecători. Mi se pare uneori că majoritatea bărbaților au impresia că și-ar pierde virilitatea dacă ar trebui să se înjosească să întrebe. Preferă să se baricadeze într-o tăcere sugerând: „Știu!”, prefăcându-se că se orientează până când se rătăcesc cu desăvârșire și soția le spune: "Ți-am zis c-ar fi trebuit să întrebăm!"

Necazul e că, la Bali, oamenii-s așa de drăguți încât spun întotdeauna „Da”. Dacă-i spunei unei fete „Ce drăguță ești!” vă va privi zâmbind larg și va răspunde „Da.” Iar când întrebați de o adresă, sunt atât de doritori să vă ajute încât le e imposibil să spună: „Nu știu”, așa că vă indică o adresă la întâmplare.

Căutasem cam mult și eram cam nervos când am ajuns la intrarea în grădină. Nu știu de ce dar îmi închipuisem o casă luxoasă, cum vezi uneori la Bali, cu bazine acoperite cu flori de lotus, la umbra binevoitoare a copacilor cu flori albe ce emanau un parfum atât de îmbătător, de era aproape impudic. În loc de așa ceva, erau un fel de căsuțe fără ziduri care comunicau între ele, de o mare simplitate, fără să pară sărăcăcioase.

O tânără veni în întâmpinarea mea.

— Bună ziua, ce doriți? mă întrebă ea într-o engleză vagă.

Înălțimea mea, de un metru optzeci și părul blond făceau evidentă originea mea occidentală.

— Am venit să-l întâlnesc pe domnul... pe maestrul Samtyang.

— Îi voi spune, zise ea și dispăru.

Am rămas un pic descumpănit, în picioare, așteptând ca Excelența Sa să vină să-l primească pe umilul vizitator ce eram. După cinci minute care-mi părură destul de lungi și în care am ajuns să mă întreb despre utilitatea prezenței mele aici, am văzut un bărbat de vreo șaptezeci poate optzeci de ani venind spre mine. Primul lucru care-mi trecu prin cap a fost că i-aș fi dat negreșit cincizeci de rupii dacă l-aș fi văzut cerșind pe stradă. Am tendința să nu dau decât bătrânilor: îmi spun că dacă au ajuns să cerșească la vârsta lor înseamnă că n-au încotro. Bărbatul care se îndrepta spre mine nu era îmbrăcat în zdrențe dar hainele sale erau de o sobrietate dezarmantă și fără vârstă.

Mi-e rușine să recunosc că primul meu reflex a fost să mă gândesc că am greșit persoana. Nu putea fi vorba de un vindecător a cărui reputație se întindea peste mare. Or atunci darul său mergea mână-n mână cu lipsa de discernământ și accepta ca Primul ministru al Japoniei să-l plătească cu alune! Putea fi și un geniu în marketing, vânând o clientelă credulă, avidă de clișee precum cel al vindecătorului ascet, detașat de lucrurile materiale dar care acceptă, la sfârșitul ședinței, o retribuție generoasă.

Mă salută și mă întâmpină simplu, exprimându-se cu multă blândețe într-o engleză foarte bună. Lumina din privire contrasta cu ridurile de pe pielea lui tăbăcită.

M-a invitat să-l urmez în primul campan: o „căsuță” cu un acoperiș susținut de patru coloane mici. O etajeră, un cufăr și, pe jos, o rogojină. Cufărul, deschis, era plin cu documente, cu planșe reprezentând interiorul corpului omenesc care, într-o altă împrejurare, m-ar fi făcut să fac pe mine de răs într-atât erau de departe de cunoștințele actuale în medicină.

M-am descălțat la intrare, așa cum cerea tradiția balineză.

Bătrânul m-a întrebat de ce sufăr, ceea ce m-a expediat cu brutalitate la motivul prezenței mele aici. Ce căutam, de fapt, în acest loc, de vreme ce nu eram bolnav? Făceam să-și piardă timpul cu mine un om căruia îi simțeam deja onestitatea ca să nu zic integritatea, chiar dacă n-aveam încă nici o dovadă a competenței sale. Așa aveam eu chef, ca cineva să se ocupe de „cazul” meu, să-mi vorbească despre mine și, cine știe, să descopere că există posibilitatea să mă simt și mai bine! Doar dacă nu cumva am ascultat de un fel de intuiție... La urma urmei, mi se spusese că era un om deosebit și doream pur și simplu să-l întâlnesc.

— Vin pentru un control, i-am zis roșind la gândul că nu mă aflu la vizita medicală anuală și că cererea mea era deplasată.

— Întindeți-vă aici, îmi spuse el arătând rogojina fără să manifeste nici o reacție privitoare la cererea mea banală.

2

Așa începu prima – și ultima, sper! – ședință de tortură din viața mea. Totul a început normal: întins pe spate, destins, încrezător, și pe jumătate amuzat, îl urmăream cum palpează cu blândețe diferite zone ale corpului meu. La început capul, apoi ceafa. Brațele, până la ultimele falange ale degetelor. Au urmat unele zone foarte precise, se pare,

de pe piept apoi de pe burtă. (M-am simțit ușurat să constat că a trecut direct de la burtă la coapse!). Genunchii, gambele, călcâiele, talpa picioarelor: palpa totul dar nu mă deranja.

În sfârșit a ajuns la degetele de la picioare.

3

Nu știam că-i posibil să faci pe cineva să sufere în așa hal, doar apăsându-i degetul mic cu arătătorul și cu degetul mare. Urlam și mă chirceam pe rogojină.

Recunosc că-s cam sensibil din fire dar ceea ce simțeam depășea în intensitate tot ce simțisem vreodată, până atunci.

— Te doare, spuse el.

Fără glumă. Gemui un „da” între două chircituri. N-aveam nici măcar puterea să strig. El nu părea afectat de suferința mea, păstra o oarecare neutralitate binevoitoare. Fața lui exprima un fel de bunătate care contrasta cu tratamentul pe care mi-l aplica.

— Sunteți nefericit, spuse el, ca și când mi-ar fi pus un diagnostic.

În acel moment, da. Foarte. Nu mai știam dacă trebuia să plâng sau să râd de situația în care mă pusesem. Cred că le făceam pe amândouă. Și când te gândești că mi-aș fi putut petrece ziua pe plajă, să vorbesc cu pescarii și să mă uit după balinezele astea frumoase!

— Durerea dumneavoastră în acest punct este simptomul unei stări generale de rău, de inconfort. Dacă aș exercita aceeași presiune, în același loc, la altcineva, n-ar trebui să-l doară.

Spunând aceste cuvinte, mi-a lăsat piciorul și m-am simțit dintr-odată cel mai fericit om.

— Ce profesie aveți?

— Sunt profesor.

M-a privit o clipă, apoi s-a îndepărtat gânditor, parcă preocupat de ceva. Aveam oarecum impresia c-am spus ce nu trebuia sau că am făcut o prostie. El se uita vag în direcția unui copac înflorit. Părea absorbit în gânduri. Ce trebuia să fac? Să plec? Să tușesc ca să-i amintesc de prezența mea? M-a scos din nesiguranța în care mă aflam, revenind spre mine. S-a așezat direct pe pământ și mi-a vorbit uitându-se în ochii mei:

— Ce nu merge în viața d-voastră? Sunteți sănătos tun. Deci, ce se întâmplă? Serviciul? Relația? Familia?

Cu întrebarea lui directă și cu ochii lui, care mă fixau, ferm dar blând în același timp, nu-mi lăsa nici o porțiță de scăpare, chiar dacă vocea și privirea îi erau binevoitoare. Mă simțeam obligat să răspund, dezvăluindu-mă unui om pe care-l cunoscusem abia cu o oră înainte.

— Nu știu... da... aș putea fi mai fericit, ca toată lumea.

— Nu vă cer să-mi răspundeți în numele celorlalți, îmi replică el, calm.

Începe să mă enerveze omul ăsta! Fac ce vreau și nu-i treaba lui, am gândit, simțind că încep să mă înfurii.

— Să spunem că aș fi mai fericit dacă aș avea o relație.

De ce i-am spus asta? Încep să mă enervez pe mine însumi. Sunt incapabil să mă opun întrebării cuiva. E lamentabil! Sunt de plâns!

— În acest caz, de ce nu aveți o relație?

Buuun, trebuie să iau o hotărâre, chiar dacă nu sunt prea tare la acest capitol: fie îl întrerup și plec, fie joc jocul până la sfârșit.

Mă auzii răspunzându-i:

— Aș vrea, dar pentru asta ar trebui să plac unei femei.

— Ce vă împiedică?

— Ei bine, sunt prea slab, spusei, roșu de rușine și de furie, amestecate.

4

Vorbind rar, aproape încet dar apăsând pe fiecare cuvânt, îmi spune:

— Problema d-voastră nu-i în corp, ci în cap.

— Nu, nu-i în capul meu: e un fapt obiectiv, concret. E deja ajuns să mă puneți pe un cântar sau să-mi măsurați pectoralii și circumferința bicepsilor. Veți vedea singur, căci nici metrul, nici cântarul nu sunt subiective. Nu le pot influența cu mintea mea strâmbă și nevrozată.

— Problema nu-i asta, îmi răspunde el răbdător, păstrându-și calmul.

— Ușor de spus...

— Problema d-voastră nu-i fizicul ci cum credeți că e perceput el de femei. În realitate, succesul pe care cineva îl are sau nu la sexul opus are prea puțin de-a face cu fizicul nostru, cu aparența noastră fizică.

— Dacă-i spun așa ceva vecinei mele de o sută de kile, care are un nas cât un cartof, îmi dă un pumn de-mi țâșnește ketchup-ul!

— N-ați văzut niciodată persoane ale căror fizic este departe de canoanele de frumusețe, în relație cu cineva care arată foarte bine?

— Ba da, desigur.

— Majoritatea oamenilor care au „problema” d-voastră au, de altfel, un fizic normal, cu mici defecte pe care ei se focalizează. O gură prea fină, urechi prea lungi, o bărbie dublă, un nas prea lung sau prea scurt. Găsesc că sunt prea scunzi sau prea înalți, prea grași sau prea slabi și chiar ajung să se convingă de asta. Când întâlnesc o persoană care i-ar putea iubi, ei n-au decât o obsesie: defectul lor. Sunt convinși că nu vor putea să placă acelei persoane din cauza asta. Și... știți ceva?

— Ce?

— Au dreptate! Când te vezi urât și ceilalți te văd urât. Sunt sigur că femeile găsesc că sunteți prea slab.

— Fain!

— Ceilalți ne văd așa cum ne vedem noi înșine. Care e actrița d-voastră preferată?

— Nicole Kidman.

— Cum vi se pare? Cum o găsiți?

— Excelentă actriță, una dintre cele mai bune din generația ei. O ador!

— Nu, vreau să spun din punct de vedere fizic.

— Superbă, magnifică; e o bombă.

— Bănuiesc că ați văzut „Eyes Wide Shut” de S. Kubrick, nu?

— Vă uitați la filme americane? Aveți un receptor satelit în colibă?

— Dacă memoria mea e bună, e o scenă în care Nicole Kidman apare goală împreună cu Tom Cruise.

— Memoria d-voastră e bună.

— Mergeți la videoclipul din Kuta și revedeți „Eyes Wide Shut”. Când ajungeți la scena aceea, opriți imaginea și uitați-vă cu atenție.

— Nu va fi prea greu.

— Uitați pentru câteva clipe că e vorba de Nicole Kidman; închipuiți-vă că e o necunoscută și priviți-i corpul, obiectiv. Veți constata desigur că arată bine, că are un corp frumos dar că nu-i perfect totuși. Are fese frumoase însă ar putea fi mai rotunde, un pic mai bine conturate. Sâni sunt frumoși dar ar putea fi mai voluminoși și un pic mai tonici. Veți vedea că are trăsături fine dar care nu reflectă o frumusețe de excepție.

— Unde vreți să ajungeți? Ce vreți, de fapt, să spuneți?

— Există zeci de mii de femei la fel de frumoase ca Nicole Kidman. Treceți pe lângă ele în fiecare zi pe stradă și nici măcar nu le remarcați. Adevărata ei forță e în altă parte.

— Da?

— Nicole Kidman pare convinsă că-i superbă. Are certitudinea că toți bărbații o doresc și că toate femeile o admiră sau o invidiază. Se vede, probabil, ca fiind una din cele mai frumoase femei din lume. Crede acest lucru cu atâta putere încât toți ceilalți o văd astfel. În 2006, revista britanică „Eve” a ales-o ca fiind una din cele cinci frumuseți ale lumii.

— Așa-i.

— Și cum explicați asta?

— Că ceilalți au tendința să ne vadă așa cum ne vedem noi înșine?

— Da... .Veți face o experiență: timp de câteva clipe vă veți imagina ceva. N-are importanță dacă-i adevărat sau fals. Convingeți-vă doar că-i adevărat. Sunteți gata?

— Aici? Acum?

— Da, acum. Puteți închide ochii, așa va fi mai ușor.

— O.K., sunt gata.

— Imaginați-vă că sunteți, în ochii d-voastră, foarte frumos. Sunteți convins că aveți un impact enorm asupra femeilor. Mergeți pe plajă, la Kuta Beach, printre australiencele în vacanță. Cum vă simțiți?

— Foarte, foarte bine. O adevărată fericire.

— Descrieți-mi postura, felul în care mergeți.

— Cum să explic... ? Mă simt sigur pe mine, merg cu pași fermi, am încredere în mine și sunt relaxat.

— Descrieți-mi fizionomia feței.

— Merg cu capul sus, privesc drept înaintea și zâmbesc ușor. Sunt cool, relaxat și totodată sigur pe mine.

— Bine. Acum imaginați-vă cum vă văd femeile.

— Da, e clar, am... cum să zic? Un oarecare impact.

— Ce cred ele despre circumferința bicepsilor sau a pectoralilor d-voastră?

— Uh... de fapt nu neapărat la asta se uită.

— Puteți deschide ochii. Femeilor le place ceea ce emană persoana d-voastră; asta-i tot. Și asta rezultă direct din imaginea pe care d-voastră v-o faceți despre propria persoană. Când crezi ceva despre tine, fie pozitiv, fie negativ,

te comporti într-un fel care reflectă acest lucru. Demonstrezi asta în permanență celorlalți și, chiar dacă nu-i decât o creație a minții tale, în cele din urmă devine realitate, atât pentru ceilalți cât și pentru tine.

— E posibil. Pe undeva simt asta, îmi spune ceva, chiar dacă e încă foarte vag și abstract.

— Va fi, cu timpul, din ce în ce mai clar. Îmi propun să vă fac să descoperiți, prin diferite exemple, că, practic, tot ce trăiți izvorăște din ceea ce credeți.

Începeam să mă întreb unde aterizasem. Eram, atunci, departe de a-mi închipui că discuțiile noastre și schimbările care se produseseau urmau să-mi răzcolească, profund și durabil, toată existența.

— Imaginați-vă acum, reluă el, că aveți convingerea că sunteți un tip neinteresant, care-i plictisește pe ceilalți.

— Preferam jocul de dinainte...

— Nu va dura decât două minute. Imaginați-vă că e evident pentru d-voastră: oamenii se plictisesc atunci când sunteți prezent. Încercați să simțiți că ceilalți chiar ajung să creadă asta. Reușiți?

— Da, e ciudat.

— Rămâneți în starea asta, păstrați-o în minte și acum imaginați-vă că luați prânzul cu colegii sau cu prietenii. Descrieți-mi cum se desfășoară prânzul.

— Colegii mei vorbesc mult, povestesc cum a fost în concediu iar eu nu spun mare lucru.

— Rămâneți în starea asta dar veți face un efort și le veți istorisi o întâmplare veselă din concediul d-voastră.

— Lăsați-mă o secundă. Îmi imaginez scena... Da, n-are prea mare efect. Nici nu mă ascultă cu-adevărat.

— E normal: fiind convins că nu sunteți interesant, vă veți exprima într-o manieră mai puțin captivantă.

— Da, de acord.

— De exemplu, deoarece în mod conștient vă e teamă că vă veți plictisi colegii, veți vorbi, fără să vă dați seama, la repezeală, să nu le ocupați prea mult timp și să nu-i obosiți. Desigur, nu veți avea nici un impact și povestea nu interesează pe nimeni. Simțiți asta și vă spuneți: „Sunt zero când povestesc ceva.” Drept consecință veți deveni și mai stângaci și, neîndoielnic, unul din colegi vă va întrerupe și va vorbi despre altceva. La sfârșitul mesei, toată lumea va uita că ați vorbit.

— Da, e neplăcut, e greu...

— Când suntem convinși de ceva, acel ceva devine realitate: realitatea noastră.

Eram cam tulburat de demonstrație.

— Bun, de acord, dar de ce ar fi convins cineva de un asemenea lucru?

— Desigur, nu asta-i problema d-voastră, dar e a altora. Fiecare crede despre el lucruri care-l privesc personal. Era doar un exemplu.

— Ca să rămânem în același registru, imaginați-vă că sunteți convins de contrariu: sunteți sigur că-i interesați pe oameni, că aveți impact asupra lor atunci când spuneți ceva. Când sunteți la masă cu colegii și luați cuvântul aveți convingerea că povestea d-voastră va avea priză: o să-i faceți să râdă, o să-i surprindeți sau o să le capturați atenția. Motivată și susținută de această convingere, imaginați-vă cum

veți lua cuvântul: anticipând efectul așteptat, vă veți dregi vocea, vă veți permite câteva pauze bine plasate ca să crească suspansul. Știți ceva? Vor sta suspendați de buzele d-voastră!

— De acord, înțeleg că ceea ce credem devine apoi realitate dar am totuși o întrebare: cum se face că începem să credem despre noi lucruri, fie negative, fie pozitive?

— Sunt posibile mai multe explicații. Mai întâi e vorba despre ceea ce afirmă ceilalți la adresa noastră. Dacă, dintr-un motiv sau altul, aceste persoane sunt credibile pentru noi, atunci putem fi influențați de părerea lor.

— Părinții, de exemplu?

— Da, asta începe în general cu părinții sau cu persoanele care ne cresc. Un copil învață enorm de la părinții lui și, cel puțin până la o anumită vârstă, are tendința să accepte tot ce-i spun ei. Se gravează, se integrează în el.

— N-aveți cumva un exemplu?

— Dacă părinții sunt convinși că copilul lor e frumos și inteligent, și-i repetă asta mereu, sunt șanse ca el să se vadă astfel și să devină foarte sigur pe el. Efectele vor fi pozitive. Poate și un pic de aroganță...

— Deci e greșeala părinților dacă am îndoieli despre fizicul meu?

— Nu, nu obligatoriu. După cum veți vedea, sunt o mulțime de cauze care duc la ceea ce credem despre noi. Și, în ce privește influența celorlalți, nu-i vorba doar de părinți. De exemplu, judecățile emise de profesori au, și ele, un impact foarte mare, atât pozitiv cât și negativ.

— Asta-mi amintește ceva: eram foarte bun la matematică, la școală, până în clasa a IV-a. În anul următor, am avut o

profesoară care ne repeta la fiecare oră că suntem niște zero. Striga într-una și i se vedeau venele de la gât când ne certa. Am terminat anul școlar cu media 4 față de 18 (din 20) cât avusesem până atunci.

— Pesemne ați crezut ce zicea...

— Poate, dar, ca să fiu sincer, nu toți colegii aveau media 4 ca mine.

— Fără-ndoială că nu erau așa de sensibili ca d-voastră față de părerea profesoarei lor.

— Nu știu.

— Prin anii 60-70, cercetătorii americani au făcut o experiență. Au format un grup de elevi de aceeași vârstă, având același QI: acești copii aveau deci același nivel de inteligență. Apoi au fost separați în două subgrupe. Prima subgrupă a fost încredințată unui profesor căruia i s-a spus: „Procedați ca de obicei dar să știți că acești copii sunt mai inteligenți decât media.” În timp ce profesorului căruia i s-a încredințat a doua subgrupă i s-a precizat: „Procedați ca de obicei dar să știți că acești copii sunt mai puțin inteligenți decât media.” După un an de studiu, la testul QI făcut de cercetători, copiii din prima subgrupă aveau un QI net superior față de cei din a doua.

— Incredibil! E de-ajuns să-l faci pe un profesor să creadă că elevii săi sunt inteligenți, ca să-i chiar facă inteligenți! Dacă e convins că-s proști, chiar îi face proști!

— Da, într-adevăr, e impresionant.

— Ăștia-s bolnavi, dacă fac asemenea experiențe cu copiii!

— Da, e discutabil.

— Dar de fapt, cum e posibil? Vreau să spun, cum se poate ca faptul de a crede că elevii lui sunt tâmpiți să-l poată influența pe un profesor să-i chiar facă tâmpiți?

— Sunt două explicații posibile: mai întâi, când vă adresați unui prost, cum vă exprimați?

— Cu cuvinte hiper-simple, cu fraze scurte care să transmită idei ușor de înțeles.

— Exact. Și dacă ne adresăm astfel unor copii cărora ar trebui să le stimulăm creierul ca să se dezvolte, ei vor stagna în loc să evolueze. Asta-i prima explicație. Dar mai este una, mult mai dăunătoare.

— Da?

— Dacă trebuie să vă ocupați de un copil pe care-l considerați prost, atunci totul în voi insinuează, tot timpul, că e prost: nu doar vocabularul ci și felul de a vorbi, mimica, privirea. Vă pare rău pentru el sau, din contră, sunteți un pic iritat și asta nu-i scapă: se simte idiot în prezența d-voastră. Și dacă sunteți o persoană care contează pentru el, dacă în ochii lui sunteți credibil, sunt mari șanse să accepte acest sentiment. Va începe să creadă că e idiot. Cunoașteți urmarea.

— E înfiorător!

Eram foarte tulburat de ceea ce tocmai auzisem. Toate aceste idei rămâneau suspendate în aer. Am rămas un moment fără să spunem nimic. Un vânt ușor aducea parfumurile subtile ale plantelor tropicale care creșteau libere prin apropiere.

— Sunt foarte mirat de ceva.

— Da ?

— N-aș vrea să vă jignesc, dar cum aveți acces la acest gen de informații – experiențele științifice din Statele Unite?

— Vă rog să acceptați să-mi păstrez partea mea de mister...

Doar nu era să insist dar mi-ar fi plăcut să știu. Mi-era greu să-mi imaginez că avea Internet în coliba de alături. Nu eram sigur nici dacă satul era conectat la telefon. Și mai ales, nu mi-l imaginam pe vindecătorul meu conectat la forumuri științifice. Mi-l închipuiam mai degrabă meditănd ore întregi, în poziția lotusului, la umbra copacilor.

— Spuneați că mai sunt și alte cauze ale lucrurilor pe care le putem crede despre noi.

— Da, mai sunt concluziile pe care le tragem în urma unora din experiențele trăite de noi înșine.

— Tare-mi plac exemplele!

— Bun, iată un exemplu un pic caricatural, ca să ilustrăm mai bine: închipuiți-vă un copilaș ai cărui părinți reacționează foarte puțin la ce face. Plânge? Părinții nu se mișcă. Strigă? Liniște. Râde? Reacție zero. Putem presupune că în el se va dezvolta progresiv sentimentul că n-are impact asupra lumii înconjurătoare, că nu poate obține nimic de la ceilalți. E doar un sentiment, o stare care se va imprima în subconștientul lui. Acum, ca să simplificăm la extrem procesul, mai ales dacă presupunem că nu va trăi alte experiențe în sens contrar, se poate imagina că, odată ajuns adult, va deveni fatalist, nu se va îndrepta niciodată spre ceilalți pentru a obține ce-și dorește, nu va încerca să pună lucrurile în mișcare. Dacă, într-o zi, un prieten îl vede într-un impas, de exemplu pe plan profesional, nu va putea decât să-i constate pasivitatea. Degeaba va încerca să-l convingă să ia taurul de coarne: să acționeze, să bată la uși, să se întâlnească cu oameni; nu va face nimic din toate

astea. Poate că acest prieten îl va judeca cu severitate, în timp ce atitudinea lui nu-i decât rezultatul convingerii profunde că n-are impact asupra oamenilor din jurul lui și că nu poate obține nimic de la ceilalți. Nici măcar nu-și dă seama că asta crede. Așa-i pentru el, asta-i realitatea lui.

— Liniștiți-mă, nu există asemenea părinți, nu-i așa?

— Era doar un exemplu. De altfel, se poate imagina și contrariul: părinți foarte reactivi la cea mai mică expresie a copilului lor. Dacă plânge, dau buzna, dacă zâmbește, se minunează, dacă râde, sunt în extaz. Copilul va dezvolta, fără-ndoială, sentimentul că are impact asupra anturajului său și – putem presupune – ca adult, va deveni un tip proactiv sau un seducător, convins de efectul pe care-l produce asupra celorlalți. Nu va ezita niciodată să meargă spre ei pentru a obține ceea ce vrea. Dar nici el nu va fi conștient de ceea ce crede; pentru el e doar ceva evident: produce un efect asupra celorlalți. El nu știe că, la origine, e o credință care s-a instalat în mintea lui ca urmare a ceea ce a trăit în copilărie.

Tânăra care mă primise se strecură în căsuță și ne aduse ceai și fursecuri, dacă putem să-i zicem astfel acelui aluat umed, dulce și cleios, pe care trebuie să-l mănânci cu degetele, dacă respecti tradiția balineză. Un proverb balinez spune că a mânca folosind tacâmuri e ca și când ai face dragoste prin intermediul unui traducător. Acest fel de a mânca cere un pic de antrenament dacă nu vrei să arăți ca un bebe fără bavetă.

— Deci, începem să credem despre noi lucruri, pornind de la ceea ce ne spun ceilalți sau de la ceea ce noi înșine deducem din anumite experiențe pe care le-am trăit. Așa-i?

— Da.

— Și asta, doar în timpul copilăriei.

— Nu; sigur că atunci se fixează majoritatea credințelor despre sine dar asta se întâmplă și mai târziu, ca și adult chiar. Însă, în acest caz, ele rezultă din experiențe foarte puternice emoțional.

— De exemplu?

— Închipuiți-vă că, prima oară când luați cuvântul în public, vă descurcați lamentabil. În sală se aude rumoare. Vă dați seama că oamenilor le e milă de d-voastră. Unii au un surâs ironic în colțul buzelor. Ați fi în stare să vă dați toate economiile și salariul pe un an numai să nu fiți aici și să treceți prin ce treceți. Vă e rușine numai când vă gândiți la asta.

În acest caz, e posibil să începeți să credeți că nu sunteți făcut să vorbiți în public. În realitate, ați avut un singur eșec, în ziua aceea, cu acel public, vorbind despre acel subiect. Dar creierul d-voastră a generalizat experiența, trăgând o concluzie definitivă.

Mi-am terminat fursecurile și degetele-mi erau acum lipicioase. Nu știam dacă să mi le ling sau să le șterg de rogojină. Neputând să mă hotărăsc, am rămas cu degetele-n vânt. Pesemne tocmai dezvoltam credința că nu eram făcut să mănânc precum balinezii.

— Când veți reveni mâine, vom descoperi împreună alte credințe care vă împiedică să fiți fericit, îmi spuse el, cu amabilitate.

— Nu știam că vin mâine.

— Doar nu vreți să vă cred că problemele d-voastră se limitează doar la îndoielile pe care le aveți privitor la aparența fizică. Aveți, desigur, altele, mult mai serioase, și le vom aborda împreună.

— Sunteți cam dur.

— Nu cred că, dacă spunem oamenilor doar ce doresc ei să audă, îi ajutăm să evolueze, răspunse el, zâmbind.

— Știți, credeam că sunteți vindecător și că vă ocupați doar de boli și de dureri.

— În Occident, sunteți obișnuiți să separați corpul de suflet și de minte. Aici, noi credem că acestea sunt strâns legate și fac un întreg coerent. Poate vom mai vorbi despre asta.

— Doar o ultimă întrebare. Mă simt mai bine când clarific unele lucruri chiar dacă mă jenez să vorbesc despre ele: cât vă voi datora pentru ajutorul pe care mi-l dați și pentru timpul pe care mi-l consacrați?

Mă privi cu atenție și apoi îmi spuse:

— Știu că meseria d-voastră vă pune în situația de a transmite și mesaje celorlalți. Îmi ajunge, ca plată, să-mi promiteți că nu veți păstra numai pentru d-voastră ceea ce ați descoperit.

— Aveți cuvântul meu.

Când să plec, strecurai totuși o bancnotă mică în cutiuța de pe etajeră.

— Asta-i pentru intervenția d-voastră asupra degetelor mele de la picioare.

5

Traversam sătucuri sărace și totuși străzile erau îngrijite, curate și foarte înflorite. În fața fiecărei porți vedeai în permanență, puse pe pământ, ofrande de flori sau de mâncare așezată pe frunze de bananier, mereu înmprospătate.

Balinezii trăiesc în sacralitate. Religia lor nu se bazează pe o practică exercitată la oră fixă sau în anumite zile ale săptămânii. Nu, ei sunt în contact direct cu divinitatea. Credința îi însoțește permanent, sunt impregnați cu ea. Mereu calmi, zâmbitori, blânzi, sunt fără îndoială, alături de locuitorii din Insulele Mauricius, poporul cel mai amabil de pe pământ. Cu o stare de spirit constantă, primesc cu aceeași seninătate tot ce li se întâmplă.

Fără doar și poate, Bali te face să te gândești la paradis, deși acest cuvânt nici nu există în balineză, așa cum peștii n-au nevoie să cunoască cuvântul apă. E elementul lor natural.

Mă gândeam la întâlnirea mea cu vindecătorul și încă mă simțeam vrăjit de discuția noastră. Acest om avea o aură specială, o energie care emana firesc din ființa lui. Eram destul de răscolit de ceea ce m-a ajutat să descopăr, chiar dacă uneori ideile sale m-au descumpănit. Și nu mi-aș fi închipuit niciodată că, într-o zi, voi fi la capătul lumii, ascultând un înțelept balinez bătrân comentând sâni și fesele lui Nicole Kidman!

La ieșire din Ubud am luat-o la dreapta ca să ajung acasă. Ziua fusese bogată în evenimente și emoții și aveam nevoie să rămân singur, să las să se limpezească tot ceea ce descoperisem. Îmi trebuia mai puțin de o oră ca să ajung în acest sătuc de pescari de pe coasta de est, unde închiriasem un bungalow, mărginit de o plajă drăguță dar sălbatică. Din fericire, turiștii preferau întinderile de nisip alb din sudul insulei așa că se întâmpla foarte rar să mă întâlnesc cu cineva pe plaja „mea”. În apropiere, doar un cuplu de olandezi pe care-i vedeam rar. Bungalowul meu aparținea unei familii care locuia ceva mai departe. Îl închiriasem pe o lună pentru o sumă foarte acceptabilă pentru mine și foarte profitabilă pentru ei: îmi plac situațiile în care toată lumea

are de câștigat. Plaja rămânea pustie dimineața, apoi, spre după amiază, câțiva copii din sat veneau aici să se joace. Singurii trecători erau pescarii pe care-i auzeam uneori pornind pe mare, în pirogile lor, la cinci dimineața. I-am însoțit o dată chiar dacă, nevorbind balineza, mi-a fost greu să mă fac înțeles și să obțin acordul lor. Această zi, petrecută cu pescarii, va rămâne una dintre cele mai frumoase amintiri din Bali. Am pornit pe mare înainte de ivirea zorilor, nevăzând nimic în întunericul unei nopți fără lună. Dar pescarii își cunoșteau meseria și, în ziua aceea, am aflat ce înseamnă încrederea, o încredere oarbă, de altfel. Clipocitul apei și briza proaspătă care-mi mângâia obraji erau aproape singurele elemente pe care simțurile mele treze le puteau capta. După trei sferturi de oră, am văzut răsăritul: soarele care se ridica încet la orizont dezvăluia un decor grandios, imens, magic. Descopeream, în același timp, nemărginirea mării, infinitul cerului și micimea pirogii care părea că plutește ca prin farmec deasupra unui abis fără fund, precum un băț de chibrit aruncat pe oglinda strălucitoare a oceanului. Descopeream, de asemenea, zâmbetul pescarilor și, dintr-odată, m-am simțit fericit fără să știu de ce.

La întoarcere, am văzut câțiva delfini în apropierea pirogii și mi-am manifestat dorința să mă arunc în ocean și să înot alături de ei, cu reflexul idiot al occidentalului care a vizitat prea multe parcuri de atracție și de distracție. Dar balinezii m-au oprit, străduindu-se să mă facă să înțeleg că delfinii care înotau la suprafață puteau fi însoțiți de rechinii care urmăresc același banc de pești. Argumentul a fost suficient de convingător și m-am mulțumit în cele din urmă să admir doar cu privirea aceste frumuseți ale naturii, libere să se miște cum vor, să meargă unde vor și să trăiască așa cum vor.

Am ajuns la bungalowul meu pe înserat, moment ideal pentru o plimbare pe plajă, în singurătate. M-am descălțat și am plecat imediat. În timp ce mă plimbam pe marginea apei, mintea mea rătăcitoare reveni la întâlnirea cu vindecătorul și m-am gândit iar la tot ce mă ajutase să descopăr.

Așadar, noi oamenii am dezvoltat credințe despre noi înșine sub influența persoanelor din anturajul nostru sau în urma concluziilor – trase inconștient – din experiențele trăite personal. Admițând asta, până unde mergeau aceste credințe? Am văzut că te puteai crede frumos sau urât, inteligent sau prost, interesant sau plictisitor. Puteai crede în capacitatea ta de influență sau, din contră, în incapacitatea ta de a obține ceva de la ceilalți. Oare în ce alte domenii puteam dezvolta astfel de credințe? Am înțeles că puteam crede într-o mulțime de lucruri, care, mai târziu puteau să ne influențeze viața. Dar până unde? Mă întrebam în ce fel îmi influențaseră existența propriile-mi credințe și în ce aş fi crezut dacă s-ar fi întâmplat să întâlnesc alți oameni, să am alte experiențe de viață. Viața mea ar fi avut o altă direcție?

Întrebările mele aveau drept răspuns zgomotul valurilor care se topeau sub picioarele mele, înspumând liniștea plajei goale. Palmierii de pe margine erau perfect imobili: nici o adiere nu le clătina frunzele delicate.

Obişnuit să fac o baie în fiecare seară, m-am dezbrăcat de pantaloni și de tricou și am alunecat în apa caldută a mării. Am înotat îndelung, fără să mă mai gândesc la nimic, sub privirea binevoitoare a lunii care se năştea.

6

M-am trezit după un somn deosebit de profund și am descoperit că soarele era deja sus pe cer. Am mâncat câteva

fructe în loc de mic dejun tardiv și am pornit la o plimbare matinală în păduricea care se întindea în spatele plajei. Ajungând în apropierea bungalowului celor doi olandezi, Hans și Claudia, le-am recunoscut vocile.

— Încă nu-i gata prânzul? spuse Hans, care ședea pe o stâncă și ținea o carte pe genunchi.

Avea părul cenușiu închis, o față aproape inexpressivă și buze subțiri.

— Imediat, iubitele, imediat.

Claudia era o femeie blândă și drăguță, de vreo patruzeci de ani, cu o față rotunjoară încadrată de bucle blonde.

Prăjea brochette de pește deasupra unui grătar.

— Folosești prea mult cărbune de lemn, asta-i risipă, îi atrase Hans atenția.

O spunea fără să-și dea seama că e un reproș. Pentru el era un fapt și-atât.

— Dar altfel se prăjește prea încet, încercă ea să se justifice.

Ultima dată când i-am întâlnit, Claudia făcea curățenie în bungalow în timp ce Hans își citea cartea. Mă întrebam ce-o putea determina pe o femeie să-și ia în cârcă rolul de menajeră în secolul XXI. Hans nu era un macho în sensul pe care ni-l închipuim. Pentru el probabil că era chiar normal ca o femeie să se ocupe de asta. Cu siguranță că problema nici măcar nu fusese dezbătută între ei. Așa stăteau lucrurile și gata.

— Ia te uită, Julian, ce plăcere să te vedem! îmi spuse ea, zărindu-mă.

— Bună ziua, Julian, spuse Hans.

— Bună ziua.

— Vrei să împarți un pește cu noi? îmi propuse ea.

Hans ridică imperceptibil o sprânceană.

— Nu, mulțumesc, tocmai mi-am luat micul dejun.

— Abia acum te-ai sculat? întrebă Hans. Noi am făcut deja două vizite în această dimineață: templul lui Tanah Lot și muzeul Subak, la Tanaban.

— Foarte bine, felicitări.

Nici măcar nu sesiză ironia răspunsului meu. Hans era tipul omului care ascultă cuvintele dar nu sesizează nici tonul vocii și nici expresiile feței celui care le pronunță.

— Am impresia că vizitezi puține lucruri. Nu te interesează?

— Ba da, dar îmi place mai ales să simt ambianța, să mă plimb prin sate, să discut cu oamenii, să încerc să mă pun în locul lor și să văd ce simt. Cu alte cuvinte, să le înțeleg cultura.

— Lui Julian îi place să descopere cultura din interior; tu, iubituie, tu preferi să înțelegi cultura din cărți, spuse Claudia.

— Da, e mai rapid, câștigi timp, întări Hans.

Îl aprobai. La ce bun să argumentez? Fiecare își are felul lui de a vedea lucrurile.

— Ți-ar face plăcere să vii cu noi diseară? întrebă Claudia. Mergem la un concert al gamelanilor la Ubud, apoi, la miezul nopții, vom merge să vedem broaștele țestoase pe plaja de la Pemuteran. E perioada când ies puii din ouă. Durează una, cel mult două nopți. După aceea va fi prea târziu.

Perspectiva unei seri cu Hans nu mă încânta la culme dar doream să văd puii de broască țestoasă. Și apoi, simțeam că i-ar face mare plăcere Claudiei dacă aş accepta.

— De acord. E drăguț din partea ta că-mi propui așa ceva. Eu voi fi oricum prin zonă, la Ubud, după masă, așa că vă găsesc acolo. Dați-mi adresa.

— Sala de ceremonii, știi, alături de piața mare. La ora nouăsprezece, spuse Claudia.

— Mergi să vizitezi galeriile? Întrebă Hans.

Ubud era satul artiștilor și găseai aici o mulțime de galerii.

— Nu, fac o vizită unui... cum să zic... ? un fel de maestru spiritual.

— Ah, da, de ce?

Știam că întrebarea lui era sinceră. Hans era tipul în stare să vă întrebe de ce mergeți la film, la biserică sau la cimitir sau de ce nu mai purtați un pantalon arhidemodat dar care se află încă în stare bună. Tot ceea ce nu-și avea explicația într-o logică rațională era, după părerea lui, o ciudățenie a naturii.

— M-a determinat să conștientizez anumite lucruri. Și, într-un anumit fel, m-a ajutat chiar să mă regăsesc.

— Să te regăsești?

Tonul lui era amuzat și contrariat în același timp.

— Da, oarecum.

— Dar, dacă ești pierdut, ce te face să crezi c-ai să te regăsești la Ubud și nu la New York sau la Amsterdam?

Foarte nostim! Există într-adevăr oameni închiși ermetic în ceea ce privește dimensiunea spirituală a vieții.

— Ei, nu-s chiar pierdut. Dar dacă deschizi un dicționar – în treacăt fie spus s-ar putea să-ți placă să-l citești căci i-ai putea suporta nivelul emoțional – vei vedea că verbul „a se regăsi” are mai multe sensuri. Printre altele, înseamnă și a te cunoaște mai bine pentru a-ți trăi viața mai în armonie cu cine ești cu adevărat.

— Nu te supăra, Julian.

— Nu mă supăr, am mințit.

— Iubitele, lasă-l în pace pe Julian, spuse Claudia. Julian, mai faci baie în mare ca de obicei?

— Da, aproape în fiecare zi.

— Și noi am făcut baie în prima zi, spuse Hans. Am avut noroc, era timp frumos și apa era limpede. Într-o oră am văzut esențialul din ceea ce era de văzut.

— Eu mă întorc adesea în mare fiindcă îmi face mare plăcere să înot printre pești, să mă apropiu de ei. Sunt atât de puțin sălbatici încât aproape că poți să-i atingi.

Mă așteptam să mă întrebe la ce folosește.

— Omul se trage din pești. Julian se reconectează cu originile sale regăsite în mare.

— Iar tu, te pregătești să mănânci pe unul din descendenții strămoșilor tăi, fript pe grătar. Bună treabă. Ei, și-acum vă las să vă savurați micul dejun. Poftă bună, pe diseară.

— Căutare plăcută. Și mai ales, nu-ți pierde speranța: îți rămâne biroul de obiecte pierdute și regăsite de la Djakarta!

— Pe diseară, spuse Claudia.

Mi-am reluat plimbarea gândindu-mă la Hans. Mă întrebam care ar fi putut fi „problema” lui. Mi se părea,

totuși, cam ciudat. Simțeam că nu e răutăcios și că nu vroia să mă rănească. Era doar complet închis spre anumite lucruri.

Am ajuns la bungalow, m-am pregătit în grabă și am sărit în mașină. Traseul mi s-a părut mai simplu de data asta, și am ajuns în fața casei maestrului Samtyang pe la mijlocul după-amiezii.

7

Aceeși tânără m-a primit politicos și m-a condus direct în căsuța în care fusesem primit în ajun. Am avut, de data asta, timpul necesar să observ, mai liniștit și mai pendelete, ambientul. Era sobru și frumos totodată. Multă seninătate, pace și armonie răzbăteau din acest loc care începuse să-mi placă cu adevărat. Simțeam că într-un asemenea spațiu puteai să te desprinzi de o mulțime de lucruri. Aici, îți lăsaai la ușă numeroase din preocupările obișnuite. Timpul era suspendat. Aveam impresia că aș fi putut rămâne în acest loc ani de zile fără să îmbătrânesc cu un rid măcar!

Nu l-am văzut venind. M-am întors și era în spatele meu. Ne-am salutat și mi-a spus că la ora asta nu putea să-mi acorde prea mult timp. Păcat.

— Ei, ați fost la videoclubul de la Kuta? mă întrebă el.

— Euh... nu, am mărturisit eu, un pic rușinat.

Mi-a spus, dar fără cea mai mică urmă de reproș sau de autoritate:

— Dacă vreți cu-adevărat să vă călăuzesc pe drumul care vă va ajuta să evoluati în viață, e necesar să faceți ceea ce vă cer, doar dacă nu refuzați și renunțați astfel la tot. Dacă vă veți mulțumi doar să vă bazați pe ceea ce spun eu și să mă

ascultați, nu se va întâmpla mare lucru. Sunteți gata să vă asumați acest demers?

— Da, de acord.

Aveam de ales din moment ce doream să continui relația noastră?

— Spuneți-mi de ce nu v-ați dus la Kuta?

— Euh... de fapt am fost cam obosit aseară și-am avut nevoie să mă odihnesc.

Pe un ton binevoitor, îmi spuse:

— Dacă-i mințiți pe ceilalți, măcar nu vă mințiți pe d-voastră înșivă.

— Poftim?

Eram descumpănit.

— De ce anume vă temeți?

Din vocea lui răzbătea multă blândețe iar ochii lui se uitau fix într-ai mei. Până în străfundul sufletului. Și cu toate astea nu simțeam nici un fel de intruziune. Doar că mă simțeam descoperit. Acest om citea în mine ca într-o carte deschisă.

— ... ?

— Ce-ați fi putut pierde mergând acolo?

Cum se făcea că pune tocmai întrebarea care atingea exact locul unde mă durea?

După un timp, m-am auzit răspunzându-i:

— Cred că doream să-mi păstrez intactă admirația pentru actrița mea preferată.

— Vă este teamă că vă pierdeți iluziile.

Era ciudat dar adevărat! Cu atât mai ciudat cu cât, în ajun, tare mă îndoiam că are dreptate în ce o privea. Și atunci, de ce să refuzi adevărul?

— Probabil, spusei.

— E normal. Ființele umane sunt foarte atașate de tot ce cred. Nu caută adevărul ci doresc mai degrabă o anumită formă de echilibru și ajung astfel să-și construiască o lume aproape coerentă, bazată pe credințele lor. Asta le dă o stare de siguranță și ei se agață de ea în mod inconștient.

— Dar de ce nu ne dăm seama că ceea ce credem nu este realitatea?

— Amintiți-vă că ceea ce credem devine realitatea noastră.

— Nu sunt sigur că vă pot urmări întru totul; știți, e un pic prea filozofic pentru mine. Și apoi, deși sunt un visător, sunt mai degrabă un rațional. Pentru mine realitatea înseamnă realitatea!

— De fapt, e foarte simplu. Dacă v-aș cere să închideți ochii și să vă astupați urechile iar apoi să-mi descrieți cu precizie realitatea care vă înconjoară, n-ați putea să descrieți totul. E firesc: cuprinde miliarde de informații iar d-voastră nu le-ați captat pe toate. Ați perceput doar o parte din realitate.

— Adică?

— De exemplu, din punct de vedere vizual, numeroase informații privind locul, amplasarea pereților și a stâlpilor de la „campanurile” pe care le vedeți, copacii, arbuștii și plantele prevăzute cu mii de frunze care se agită într-un anumit fel în bătaia vântului. La acestea se adaugă mobilierul, obiectele, desenele. Fiecare din aceste lucruri este alcătuit din diverse materiale. Materialele nu sunt uniforme, culorile nu sunt omogene. Mai sunt apoi o

multitudine de informații privind lumina ambiantă, umbrele, cerul, norii care alunecă pe cer. Doar corpul meu vă trimite mii de informații privitoare la postură, mișcări, privire, expresia feței, care, toate, se schimbă de la o secundă la alta. Și toate acestea nu cuprind decât informații vizuale!

La acestea trebuie să adăugăm informațiile auditive: zgomotele diverse și variate, apropiate sau îndepărtate, multiplele inflexiuni ale vocii mele, volumul, tonalitatea, ritmul cuvintelor mele, foșnetul hainelor noastre atunci când suntem în mișcare, zumzăitul insectelor, cântecul păsărilor, fâlfâitul aripilor lor în zbor, foșnetul frunzelor în bătaia vântului, etc.

Și asta nu e tot: suntem copleșiți și de informațiile olfactive sau de cele care se referă la simțul pipăitului: temperatura aerului, umiditatea, mirosurile diferitelor plante care ne înconjoară, mirosuri care-și schimbă intensitatea în funcție de curenții de aer, senzațiile pe care le avem atunci când părți ale corpului nostru vin în contact cu solul, cu iarba, cu...

— OK, OK, m-ați convins, l-am întrerupt eu. Recunosc, n-aș fi fost capabil să transmit toate aceste informații, cu ochii închiși și cu urechile astupate. E adevărat.

— Și asta, dintr-un motiv foarte simplu: nu sunteți conștient de toate aceste informații. Sunt prea multe și mintea d-voastră face o selecție. Pe unele le captați, pe altele nu.

— Da, desigur.

— Dar ceea ce e cu-adevărat interesant e faptul că această „triere” nu este aceeași pentru d-voastră cu cea pe care o fac eu. Dacă am cere mai multor persoane să facă acest exercițiu și să descrie ce-au observat din mediul

înconjurător, n-am avea două liste identice. Fiecare ar face o selecție diferită.

— De acord.

— Iar această selecție nu este făcută la întâmplare.

— Cum așa?

— Această selecție este specifică fiecăruia și depinde în special de convingerile sale, de ceea ce crede despre lume în general, pe scurt, de viziunea lui asupra vieții.

— Da?

— Iar credințele noastre ne vor face să filtrăm realitatea, adică să filtrăm ceea ce vedem, auzim, înțelegem sau simțim.

— Pentru mine e cam abstract ceea ce-mi spuneți.

— Am să vă dau un exemplu, un exemplu mai caricatural pentru a simplifica.

— OK.

— Să ne imaginăm că sunteți, în mod inconștient, convins că lumea este periculoasă și că trebuie să vă feriți și să vă protejați de ea. Asta ar fi credința d-voastră, de acord?

— De acord.

— Dacă această credință este înscrisă în subconștient și a devenit convingere, atunci înspre ce se va îndrepta atenția d-voastră în acest moment? Ce fel de informații veți capta dacă credeți, în fundul sufletului, că lumea este periculoasă?

— Păi... să vedem... nu știu... îmi închipui că aș începe prin a mă îndoi un pic de d-voastră căci, în definitiv, nu vă cunosc! Cred că aș urmări mai ales expresia feței ca să încerc să vă citesc gândurile, să înțeleg ce se poate ascunde

În spatele cuvintelor d-voastră binevoitoare și politicoase. Și aș mai încerca să descopăr eventuale incoerențe în ceea ce spuneți, ca să știu dacă mă pot încrede în d-voastră sau nu. Apoi, n-aș scăpa din ochi poarta grădinii ca să mă asigur că rămâne deschisă și că voi putea să plec fără probleme dacă ar apărea ceva neprevăzut. Oare ce-ar mai fi... să vedem... poate că aș fi atent la grinda asta care rezistă, pare-se, prin puterea Sfântului Duh și care mi-ar putea cădea în cap. Și aș trage din când în când cu ochiul la șopârla pe care o aud plimbându-se printre grinzi căci mi-ar fi teamă că vine și mă mușcă. M-aș feri de acest gen de reptile. Aș mai remarca faptul că această rogojină este uzată și că m-aș putea zgâria dacă n-aș fi atent.

— Așa-i. Atenția v-ar fi atrasă de riscurile posibile care pot exista în orice situație. Iar dacă vi s-ar cere să descrieți situația, vă vor veni în minte, mai cu seamă, aceste elemente.

— Fără-ndoială. Într-adevăr.

— Acum imaginați-vă că aveți o credință diametral opusă și anume că lumea este prietenoasă, că oamenii sunt drăguți, cinstiți și de încredere și că viața oferă nenumărate plăceri de care trebuie profitat. Încercați să simțiți că această credință este profund înrădăcinată în sufletul d-voastră. Spre ce anume s-ar îndrepta atenția d-voastră în această situație și ce-ați putea descrie, cu ochii închiși și urechile astupate?

— Cred că aș vorbi de plante, care sunt într-adevăr foarte frumoase, de vântul acesta plăcut care face suportabilă căldura. Cred că aș vorbi și de șopârlă, la gândul că prezența ei mă asigură de faptul că nu mai sunt insecte cățărătoare prin preajmă. Și apoi aș descrie fața senină a acestui om simpatic care mă face să descopăr o mulțime de

lucruri interesante fără să-mi ceară măcar un leu pentru asta!

— Exact. Ceea ce credem despre realitate, despre mediul înconjurător acționează ca un filtru, ca niște ochelari selectivi care ne fac să vedem doar detaliile care converg spre credințele noastre. Și în așa măsură încât ajung să le întărească. Astfel cercul este închis: dacă credem că lumea este periculoasă ne vom îndrepta efectiv atenția asupra tuturor pericolelor reale sau potențiale și vom avea din ce în ce mai mult impresia că trăim într-o lume periculoasă.

— E logic, în cele din urmă.

— Doar că lucrurile nu se opresc aici. Tot credințele sunt cele care vor determina cum interpretăm realitatea.

— S-o interpretăm?

— Aminteați mai înainte de trăsăturile feței mele. Tot ceea ce exprimă ele precum și gesturile pe care le fac poate fi interpretat în diverse feluri. Convingerile voastre sunt cele care vă vor „ajuta” să le dați o interpretare: un zâmbet va fi perceput ca un semn de prietenie, de politețe, de bunăvoință, de seducție sau ca un semn de ironie, de dispreț sau de superioritate. O privire insistentă poate reprezenta o dovadă de interes sau, din contră, poate fi interpretat ca o amenințare, ca o dorință de destabilizare. Și fiecare va fi convins de veridicitatea interpretării sale. Ceea ce credeți despre lume vă determină să dați un sens la tot ceea ce este ambiguu sau nesigur... Iar asta vă va întări convingerile. O dată în plus.

— Încep să înțeleg acum din ce cauză spuneți că ceea ce credem devine realitatea noastră.

— Da, cu atât mai mult cu cât lucrurile nu se opresc aici.

— E infernală chestia asta!

— Când credeți un lucru, acest fapt vă face să adoptați anumite comportamente care vor influența comportamentul celorlalți într-un sens care, încă o dată, vă va întări convingerile.

—Ouh, se complică lucrurile.

— E simplu. Să rămânem la același studiu de caz: sunteți convins că lumea este periculoasă, că nu putem avea încredere în oameni. Cum vă veți comporta când veți întâlni oameni noi, necunoscuți?

— Voi rămâne în gardă.

— Da, iar fața d-voastră va fi, foarte probabil, destul de închisă, nu prea amabilă.

— Cu siguranță.

— Dar aceste persoane care vă întâlnesc pentru prima dată vor percepe asta, vor simți crisparea. Cum se vor comporta ele față de d-voastră?

— Păi... sunt într-adevăr șanse ca și ele să rămână în gardă și să nu se deschidă spre mine.

— Exact! Doar că d-voastră veți observa reacția lor; veți simți că sunt închise, oarecum ciudate cu d-voastră. Ghiciți cum veți interpreta asta, sub imperiul credințelor d-voastră.

— Evident că-mi voi spune că am dreptate să nu mă încred în oameni.

— Și astfel, credințele d-voastră se vor întări.

— E teribil.

— În acest caz, da. Dar asta poate funcționa și în sens invers: dacă sunteți convins, în sufletul d-voastră, că toată lumea este simpatcă, vă veți comporta într-o manieră foarte deschisă cu oamenii, veți zâmbi, veți fi relaxat. Și,

bineînțeleles, asta-i va face și pe ei să se deschidă, să fie relaxați în prezența d-voastră. Veți avea, în mod inconștient, dovada că lumea este într-adevăr simpatcă. Și de data asta convingerile d-voastră se vor întări. Dar trebuie să înțelegem că tot acest proces este inconștient. În asta constă puterea lui. Niciând nu vă veți spune în mod conștient: „E exact așa cum credeam, oamenii sunt simpatici.” Nu. Nu veți avea nevoie s-o spuneți, pentru că, pentru d-voastră, acest lucru e firesc. Așa stau lucrurile, oamenii sunt simpatici, e evident. Și tot la fel, cei care cred că trebuie, cu orice preț, să fie bănuitori în raport cu ceilalți, găsesc firesc să întâlnească oameni închiși, dezagreabili, chiar dacă, pe de altă parte, îi deplâng.

— E cumplit. În cele din urmă, fără să ne dăm seama, fiecare își creează propria-i realitate care nu este, de fapt, decât fructul credințelor sale. E o adevărată nebunie. Halucinant!

— Acest ultim cuvânt este foarte bine ales...

Ghiceam la el o oarecare satisfacție. Își dădea seama că începeam să înțeleg forța și vastitatea acestei teorii. E adevărat că eram șocat și consternat. Aveam sentimentul că ființele umane erau victimele propriilor lor idei, propriilor lor convingeri, propriilor lor „credințe”, ca să-i reiau termenul. Aș fi vrut să strig în gura mare lumii întregi, să le explic oamenilor că trebuie să înceteze să mai creadă în toate tâmpeniile, să le spun că-și otrăvesc viața din cauza unor credințe care nici măcar nu erau realitatea. Mă vedeam străbătând planeta la volanul unei camionete ca acelea care fac publicitate trupelor de circ în turneu; mă vedeam strigând, într-un megafon care să-mi amplifice vocea, în fiecare localitate: "Doamnelor și domnilor, trebuie neapărat să încetați să mai credeți ceea ce credeți. Vă produceți singuri suferință, credeți-mă." Nici trei zile n-ar trebui ca să

mă prindă oamenii în alb și să-mi aplice o cămașă de forță. Și atunci cirul meu ar avea uși capitonate.

— Bun, un lucru totuși aș vrea să mai știu: aceste credințe pe care le avem, în ce domenii se manifestă? Până unde se întind?

— Am dezvoltat, noi toți, credințe despre noi, despre ceilalți, despre relațiile noastre cu ceilalți, despre lumea care ne înconjoară, despre aproape totul, de la felul în care ne-am dus la bun sfârșit studiile până la educația copiilor noștri, la evoluția noastră profesională și la relațiile conjugale. Fiecare dintre noi poartă în el o constelație de credințe. Ele sunt nenumărate și ne guvernează viața.

— Iar unele sunt pozitive iar altele negative, nu-i așa?

— Nu, nu tocmai. Nu putem să judecăm credințele. Singurul lucru pe care-l putem afirma despre ele e că nu sunt realitatea. Dar ceea ce e mai interesant, în schimb, e înțelegerea efectelor pe care le produc. Fiecare credință are tendința să producă în același timp atât efecte pozitive cât și efecte limitante. Pe de altă parte, trebuie să recunosc că anumite credințe induc mai multe efecte pozitive decât altele.

— Da, mi se pare că avem mai degrabă interesul să credem că lumea e prietenoasă, nu? De altfel, nu văd în ce măsură credința că lumea este periculoasă poate avea efecte pozitive.

— Ba da, are totuși. Desigur, o asemenea credință v-ar face să vă protejați în mod excesiv, v-ați irosi într-o oarecare măsură viața dar adevărul e că, dacă într-o zi ați fi pus în fața unui pericol real, ați fi poate mai protejat decât cel care crede că totul e perfect în cea mai perfectă dintre lumi.

— Păi da...

— De aceea mi se pare important să conștientizăm ceea ce credem, apoi să ne dăm seama că nu sunt decât credințe și, în sfârșit, să descoperim care sunt efectele lor asupra vieții noastre. Asta ne-ar putea ajuta să înțelegem multe din situațiile de viață pe care le trăim.

— A propoz, ieri mi-ați spus că vom discuta despre ceea ce mă împiedică să fiu fericit.

— Da, dar mai întâi, am să vă dau câteva sarcini individuale: vă voi încredința două misiuni pe care le veți îndeplini după ședința noastră, până la următoarea întâlnire.

— De acord.

— Prima constă în a visa cu ochii deschiși.

— Cred că-s în stare să fac asta.

— Veți visa că sunteți într-o lume în care totul este posibil. Imaginați-vă că nu există nici o limită la ceea ce sunteți capabil să realizați. Procedați ca și când ați avea toate diplomele din lume, toate calitățile posibile, o inteligență perfectă, un simț relațional dezvoltat, un fizic de vis... tot ce vreți.

— Simt că-mi va plăcea acest vis.

— Apoi imaginați-vă cum arată viața d-voastră în acest cadru, tot ce faceți: profesia, vacanțele, hobby-urile; țineți minte că totul e posibil. Apoi notați și-mi aduceți totul.

— Foarte bine.

— A doua misiune constă în niște cercetări de făcut.

— Cercetări?

— Aș vrea să găsiți rezultatele cercetărilor științifice făcute în SUA asupra efectelor placebo. Apoi le vom discuta.

— Dar unde o să gădesc așa ceva?

— În SUA, toate laboratoarele farmaceutice fac asemenea cercetări pentru că sunt obligați; n-au dreptul să scoată pe piață un medicament nou fără să dovedească științific că e mai eficace decât un placebo, adică decât o substanță inactivă. Asta ne furnizează indirect cifre precise despre efectul placebo. Nimeni nu folosește aceste cifre. Și totuși eu le consider demne de interes. Știu că anumite laboratoare au publicat aceste rezultate. Le veți găsi.

— D-voastră le cunoașteți?

— Desigur.

— Păi atunci, de ce-mi cereți să le caut? Am câștiga mult timp vorbind despre asta chiar acum. Știți, eu plec sâmbătă, așa că nu mai avem prea multe ocazii să ne întâlnim.

— Pentru că nu-i același lucru să asculți pe cineva care vă transmite informații sau să le cauți la sursă.

— Scuzați-mă, dar nu văd diferența.

— Dacă vă spun eu, s-ar putea să vă îndoiiți de cifrele pe care vi le voi da. Și, pentru că vă cunosc un pic, știu că nu veți pierde ocazia s-o faceți. Poate nu chiar acum, dar mai târziu... Și apoi, nu evoluăm doar ascultând pe cineva vorbind ci acționând și trăind noi înșine experiențe de viață.

— Dar unde voi găsi aceste informații? Nu stau la hotel. N-am nici o posibilitate să ajung la un internet și n-am văzut nici un internet-cafe pe Insulă.

— Cel care se lasă învins de primul obstacol întâlnit în cale nu va ajunge departe. Haideți! Am încredere în d-voastră.

— O ultimă precizare: la ce oră să vin mâine ca să fiți total disponibil, să aveți timp ?

M-a privit câteva clipe, zâmbind. Mă întrebam dacă n-am mai spus cumva, ceva ce nu trebuia. Azi le acumulam!

— Mai ales, să nu vă băgați în cap ideea că aveți nevoie de mine. Timpul pe care-l voi putea consacra întâlnirii noastre, atunci când veți veni, va fi suficient.

8

Îndreptându-mă spre mașină, mă întrebam cum poate omul ăsta să rămână atât de calm, de senin, cu o privire atât de binevoitoare, chiar și când, uneori, spunea lucruri care nu erau ceea ce aș fi vrut să aud...

Era într-adevăr o ființă imprevizibilă, deosebită de ceilalți. Și nu conteneam să mă mir de cunoștințele sale „occidentale” care contrastau cu personajul. Aș fi jurat că nu și-a părăsit niciodată satul natal și mi-era greu să-mi închipui că bătrânul ăsta, de la capătul lumii, și-a „completat” înțelepciunea cu cercetările occidentale. Ciudat!

Începeam să cunosc drumul și am ajuns repede la Ubud. Soarele apunea devreme la tropice și se înnoptase deja când am parcat aproape de piață. Miresme de tămâie se ridicau de pe terasa unui restaurant. Balinezii folosesc des tămâia ca să alunge țânțarii. Puteai vedea adesea bețișoare fumegând în grădini sau la intrarea în case. Aceste mirosuri contribuiau la crearea unei ambianțe învăluitoare, noaptea, la Ubud.

Am intrat în restaurantul-terasă, m-am instalat sub un copac și am comandat un pește prăjit. Lumânările de pe mese, torțele împlântate în iarbă răspândeau o lumină caldă și blândă. Mai aveam o oră până la concert. Bali era singurul loc de pe pământ unde nu mă uitam la ceas din jumate-n jumate de oră. Aici timpul nu conta. Ca și cu vremea: nimeni nu încerca să știe cum e vremea. Oricum,

fiecare zi dăruia și ploaie și soare. Așa era. Balinezii acceptau ce le dădea Dumnezeu fără să-și pună întrebări.

M-am gândit iar la ce-mi ceruse înțeleptul: să visez la o viață ideală în care aș fi fericit. Aveam nevoie de un răstimp ca să mă pun în pielea cuiva care putea să-și permită orice și să-mi imaginez cum ar arăta atunci viața mea. Nu faci așa ceva în fiecare zi. În ce mă privește, mai degrabă aș fi remarcat ce nu merge în viața mea decât să mă gândesc cu adevărat la cum aș fi vrut să fie.

Când am început să visez, primul lucru care mi-a venit în minte a fost că, dacă totul era posibil, mi-aș schimba profesia. Desigur, să fii profesor era ceva nobil și valorizant dar mă săturasem să predau o materie pe care copiii n-o apreciau, ba chiar îi plictisea de moarte. Știam, desigur că, dacă aș fi procedat altfel, aș fi putut să le trezesc interesul dar eram nevoit să aplic programa oficială și să respect metodele pedagogice obișnuite – metode complet inadaptate elevilor de azi. Nu mai suportam să mă aflu între ciocan și nicovală, între cerințele conducerii școlii și cele „de pe teren”- total divergente. Aveam nevoie de aer proaspăt, să-mi schimb meseria și să mă realizez într-un domeniu artistic. Visam să-mi fac o meserie din ceea ce mă pasiona; și pasiunea mea era fotografia. Mai presus de orice, îmi plăcea să surprind expresiile fețelor, în portrete care dezvăluiau personalitatea oamenilor, emoțiile și stările lor sufletești. Chiar și fotografiile de nuntă mă atrăgeau. Dacă totul ar fi posibil mi-aș face propriul meu studio – un studio specializat în fotografii instantanee, luate pe viu, ca să surprind atitudini și expresii care să reprezinte persoana. Fotografiile mele ar reda povești de viață, ar sugera ce spune și ce gândește fiecare, ar oglindi emoțiile părinților, temerile și speranțele bunicilor, privirea surorii care se întreabă când îi va veni și ei rândul, atitudinea celor divorțați care-și spun

că tinerii căsătoriți cred în Moș Crăciun. Aș vrea să immortalizez fericirea oamenilor pentru ca, toată viața lor, să poată, cu o privire, să retrăiască ambianța acelei zile mari și să resimtă emoțiile de atunci. O fotografie sugestivă e mai elocventă decât un discurs elaborat. Studioul meu va avea succes și va fi celebru. Revistele se vor interesa de munca mea și-mi vor publica o parte din fotografii. Voi fi, în sfârșit, apreciat pentru talentul meu. Da, ar fi super! Aș avea tarife rezonabile ca să-mi pot oferi serviciile unui public cât mai numeros. Cu toate astea, mi-aș putea dubla sau chiar tripla salariul de profesor. Și, în sfârșit, mi-aș putea permite o casă. O casă construită după un proiect făcut de mine. Aș avea o grădină și aș citi în week-end, lungit într-un șezlong la umbra unui tei. M-aș culca în iarbă să-mi fac siesta, învăluit de parfumul florilor. Și, bineînțeles, aș avea alături o femeie pe care să o iubesc și care să mă iubească. Aș învăța să cânt la pian. Cât mi-am dorit eu, dintotdeauna, să cânt la un instrument! De data asta o voi face! Și apoi, seara, voi interpreta nocturnele lui Chopin, în salonul cel mare, în timp ce focul pâlpâie în șemineu. Îmi voi invita, din când în când, prietenii și voi cânta pentru ei. Fericirea mea va fi contagioasă.

— Peștele d-voastră, domnule.

— Poftim?

— Doriți lămâie sau sos cu condimente?

— Lămâie, mulțumesc.

Peștele stătea lungit, întreg, în farfuria mea și mi se părea că mă privește. Începusem să mă învinovățesc că visez la fericire în timp ce el murise pentru mine...

Eram surprins să constat că visul meu nu era lipsit de măsură. N-aveam nevoie să devin miliardar ca să fiu fericit nici să fiu rockstar sau om politic renumit. Și totuși acest

vis simplu și fericirea pe care o conținea mi se păreau inaccesibile. Aproape că-mi era ciudă pe vindecător că-mi întredeschisese o poartă spre ceea ce ar fi putut fi viața mea. O poartă pe care, dacă aș fi închis-o, mi-ar fi lăsat un gust amar căci ar fi adus la lumină conștiința decalajului imens între realitatea în care trăiam și visul a ceea ce ar putea fi viața mea.

Îmi rămânea de îndeplinit cealaltă misiune pe care mi-o încredințase. Mă întrebam unde aș putea avea acces la un internet. Desigur într-un hotel, destul de luxos ca să aibă așa ceva. Dar riscam să fiu refuzat, nelocuind acolo. Bun, voi încerca mâine. Găsesc eu un tertip și mă descurc.

Peștele nu părea să-mi aprobe ideea. Continua să mă privească, plin de reproșuri. Mi s-a tăiat pofta de mâncare, am cerut nota de plată, lăsându-mi farfuria pe jumătate plină. Îmi pare rău, bătrâne, ai murit degeaba!

Afară, am regăsit ambianța relaxată a străzii. Am dat peste Hans și Claudia care mâncau în picioare și în grabă un sandwich, în fața sălii de ceremonii. Normal: de ce să-ți acorzi un moment de plăcere? Pierzi mai puțin timp mâncând pe apucate și costă mai puțin. Pe scurt: mai rațional!

— Bună seara, Julian! spuseră amândoi în cor.

— Bună seara la amândoi! Ei, câte temple ați vizitat azi?

— Să zicem că ne-am rentabilizat bine ziua, spuse Hans.

— Concertul va începe în curând, anunță Claudia.

Sala de ceremonii era, de fapt, un amfiteatru în aer liber, aproape plin. Când începu concertul, amploarea sunetului care se înălța din amfiteatru era asurzitoare apoi am sesizat un fel de coerență de ansamblu. Miresme de tămâie se răspândeau și învăluiau publicul. Eram transpus într-o

stare hipnotică și nu știu cât timp trecuse până când au apărut dansatoarele, cu costumele lor bogate și viu colorate, de un rafinament aparte. Pașii lor erau delicați, fără greș. Fiecare mișcare dezvăluia o feminitate și o grație incredibile. Mâinile jucau un rol crucial în dansul lor: gesturi line, elegante, precise. Publicul era ca hipnotizat și îl simțeam vibrând în armonie cu dansatoarele. Mireasma de tămâie ne vrăjea. Doar Hans se uita din când în când la ceas. Claudia era transpusă total. Aveam impresia că o să intre în levitație, fenomen care l-ar fi interesat foarte tare pe raționalul ei bărbat. Luminile de pe scenă mi se învârteau în cap în timp ce fiecare celulă îmi vibra în ritmul instrumentelor de percuție.

9

Greu de condus noaptea după un asemenea concert. Din fericire urmăream doar mașina olandezilor, fără să mă gândesc la traseu. Știam că pot să mă încred în Hans; el își păstrase mintea-ntreagă.

Era aproape de miezul nopții când am ajuns pe plaja din Pemuteran. În beznă, puncte luminoase dezvăluiau prezența unor persoane. Un funcționar controla accesul pe plajă.

— Bună seara, am venit să vedem țestoasele, spuse Hans.

— Bună seara, puteți merge pe plajă dacă respectați regulile: să nu vă apropiați la mai puțin de doi metri de broaștele adulte, să nu vorbiți tare și să rămâneți în partea dinspre insulă – nu puteți merge pe spațiul care desparte țestoasele de mare.

— Am înțeleș.

Apropiindu-ne, am început să distingem mase voluminoase, întunecoase, răspândite pe plajă: țestoase de un metru lungime, cântărind fiecare 100-120 de kilograme.

Lumina palidă a lunii ni le dezvăluia din când în când. Le priveam muți de uimire. Pentru nimic în lume nu le-am fi tulburat liniștea. Se pregăteau să împlinească cel mai frumos act de pe pământ – nașterea puilor – într-o liniște pioasă.

Aceste țestoase se născuseră aici, pe aceeași plajă, acum mai bine de 50 de ani. Călătoriseră apoi zeci de mii de kilometri și reveneau să dea viață în exact același loc după o jumătate de secol. Nici un om de știință nu putea explica asta. Era foarte emoționant.

Priveam țestoasele acestea tăcute, păstrătoare ale unui secret milenar, purtătoare ale unei înțelepciuni necunoscute. De ce reveneau aici? Cum au memorat acest loc? Cum au reușit să se orienteze de-a lungul și de-a latul oceanelor ca să ajungă exact la locul nașterii lor? Ce înțeles avea acest act? Câte întrebări fără răspuns... !

Așteptarăm aproape 3 ore până când, cu ochii holbați și cu inimile pline de duioșie, am văzut bebelușii de țestoasă, abia ieșiți din ou, îndreptându-se spre mare. Străbăteau, fără să ezite, cei câțiva metri care îi despărțeau de apă. Am aflat că cea mai mare parte din ei urma să moară în următoarele ore, devorați de diverși prădători, printre care rechinii. Cei care reușeau să ajungă în largul oceanului vor avea mai multe șanse să scape cu viață. Din punct de vedere statistic, dintre toți bebelușii de țestoasă care se născuseră în noaptea aceea, doar unul va supraviețui.

— Viața e o loterie, spuse Claudia cu o urmă de ciudă (sau de revoltă?) în glas.

— Viața e o cursă continuă, îi întoarse vorba soțul ei. Doar cei mai rapizi reușesc. Cei care amână, lenevesc, zboară din floare-n floare sau își permit momente de plăcere, mor. Trebuie întotdeauna să mergi drept înainte, spre țintă.

Eram uluit atât de ceea ce văzusem cât și de ceea ce auzeam. Era extraordinar: în doar câteva cuvinte fiecare își rezumase viziunea despre viață. Înțelegeam acum de ce Claudia își accepta rolul de menajeră, impus de soțul ei: trăsesse un număr necâștigător. Când ai pierdut, ai pierdut, nu mai e nimic de făcut. Lucrurile sunt cum sunt, nu ajută la nimic dacă vrei să le schimbi. În ce-l privește pe Hans, acum înțelegeam mai bine obsesia lui pentru acțiune și incapacitatea de a-și acorda momente de destindere.

Mă întrebam dacă și broaștele aveau concepții despre viață sau dacă, din contră, absența acestora le permitea, în cele din urmă, să trăiască mai în armonie cu ele însele... Priveam acești pui de țestoasă îndreptându-se cu seninătate spre elementul lor natural. Câți vor supraviețui și vor reveni aici peste 50 de ani, când vor fi atins, la rândul lor, vârsta să dea viață?

10

Am ajuns cu bine pe plaja mea, apoi mi-am împlinit ritualul – baia de noapte în mare – întrebându-mă cum s-ar desfășura viața mea dacă aș fi un pui de țestoasă. Fiind, prin natura mea pradă ezitărilor, mă întrebam dacă expresia „devorat de îndoială” n-ar fi avut un sens deosebit în acest context.

După o noapte scurtă, m-am trezit destul de devreme. Vroiam să am timp să adun informațiile pe care mi le ceruse vindecătorul, ca să-l pot vedea cât mai repede.

Am găsit, în ghidul meu, hotelul cel mai apropiat și am sărit în mașină. După 20 de minute, străbăteam aleea parcului unuia dintre cele mai frumoase hoteluri din lume, înghițindu-mi saliva. Mașina mea de-nchiriat contrasta fragrant cu ambianța, contrast accentuat de murdăria care se depusese pe ea după 15 zile de hurducături pe străzile

prăfuite din insulă. Urcai șovăitor pe aleea mărginită de tufe bogate de flori, sperând să fac cât mai puțin zgomot și parcai cât mai departe de recepție. Pe peluza delimitată de pietriș am văzut doi angajați, în genunchi, în iarbă. Tăiau, conștiincios, iarba. Aici, o cositoare electrică era exclusă: ar fi tulburat liniștea turiștilor. O clipă, am rămas blocat apoi mi-am reluat drumul încercând să iau o poziție firească și să arborez indiferența omului obișnuit cu asemenea locuri. Mi-a fost greu să rămân în această postură căci frumusețea locului aproape că-ți tăia respirația. Un șir de trei piscine, așezate în scară, unde apa aluneca lin dintr-una într-alta. În depărtare, marea, de aceeași culoare ca și apa din ele. Câțiva cocotieri și alți arbori tropicali completau frumusețea și perfecțiunea peisajului. Aveam senzația că dacă am fi adăugat sau dacă am fi înlăturat ceva de aici, am fi întinat această perfecțiune. Nimic nu era de adăugat sau de înlăturat!

În drum spre recepție, mi-era din ce în ce mai greu să mă simt în largul meu în acest loc. Am fost întâmpinat de un bărbat distins, afabil și zâmbitor, îmbrăcat într-o livrea ecru.

Sigur pe mine, i-am spus:

— Bună ziua, aș vrea să caut niște informații pe internet, vă rog.

— Locuiți la hotel, domnule?

De ce mă mai întreba? Știa clar că nu. Aflasem din ghid că hotelul folosea 200 de persoane care să se ocupe de 70 de turiști. Salariații învățau pe de rost numele acestora: "Ce mai faceți, domnule Smith?", „Ce zi frumoasă, doamnă Greene, nu-i așa?", "Arătați în formă maximă azi, domnule King."

— Nu, sunt la „Legian”, am mințit, arătând un alt hotel de lux din zonă. Sunt cu treburi în est și am absolută nevoie să mă conectez câteva minute la Internet.

Oricum, eram convins că nu va refuza un occidental.

— Urmați-mă, vă rog, domnule.

Sala elegantă unde se afla calculatorul era la fel de mare cât tot apartamentul în care locuiam.

Mi-a trebuit mai puțin de un sfert de oră ca să ajung la informațiile pe care le doream. Ceea ce am citit confirma ce-mi spusese, în câteva cuvinte, vindecătorul: laboratoarele farmaceutice recrutau pacienți voluntari care aveau o anumită boală. La jumătate din ei le dădeau medicamentul pe care-l realizaseră pentru a vindeca acea boală iar la cealaltă jumătate le administrau un placebo, adică o substanță total inactivă care avea aspectul medicamentului în cauză. Acești pacienți nu știau că li se prescrieseră un placebo: credeau că e un medicament menit să le vindece boala. Cercetătorii măsurau apoi rezultatele obținute la fiecare din cele două grupe de pacienți. Ca să poată demonstra eficacitatea medicamentului lor, era necesar ca bolnavii care l-au folosit să prezinte rezultate mai bune decât cele constatate la grupul pacienților care luaseră placebo.

Am descoperit astfel că placebo aveau un anumit impact asupra bolilor, ceea ce era extrem de surprinzător deoarece era vorba de boli reale iar „medicamentele” placebo erau substanțe total inactive. Singura contribuție era deci cea psihologică: bolnavii credeau că era un medicament care urma să-i vindece. Ceea ce m-a făcut într-adevăr să mă cutremur a fost numărul de cazuri pentru care credința în vindecare era suficientă pentru ca pacientul să se vindece! Erau aproape 30 la sută! Chiar și durerile puteau să

dispară. Un placebo era la fel de eficace ca și morfina în 54 la sută din cazuri! Pacienții aveau dureri, sufereau iar faptul că luau un banal comprimat de zahăr sau de mai știu eu ce ingredient neutru le suprima durerea. Era de-ajuns doar să creadă acest lucru.

Am continuat să cercetez o mulțime de cifre similare despre diferite boli. Apoi am dat peste cifra care m-a lăsat mut de uimire, cu degetele lipite de tastatură: li s-a administrat unor bolnavi de cancer un placebo în loc de un chimioterapic și 33 la sută din ei și-au pierdut integral părul. Am rămas cu gura căscată în fața ecranului. Acești bolnavi înghițiseră o tabletă neutră crezând că e un medicament al cărui efect secundar binecunoscut era căderea părului și chiar și-au pierdut părul! Dar nu era decât o amărâtă de bucată de zahăr, pentru Dumnezeu! Nu-mi credeam ochilor în fața acestor evidențe: puterea credințelor asupra cărora insistase atât de mult vindecătorul. Pur și simplu era de necrezut. Și totuși cifrele erau reale, publicate de un laborator foarte serios, cunoscut pentru chimioterapicele sale. În mod ciudat, în secunda următoare m-am simțit revoltat: de ce nu erau dezvăluite aceste cifre marelui public? De ce n-au fost încredințate mass-mediei? Poate că astfel oamenii de știință și-ar îndrepta atenția asupra acestui aspect. Dacă fenomenele psihologice ar avea un asemenea impact asupra corpului și asupra bolnavilor, de ce să-ți concentrezi cercetarea asupra producerii unor medicamente atât de costisitoare și de încărcate de efecte secundare? De ce nu manifestă un interes mai mare față de un mijloc de vindecare a bolnavilor pe cale psihologică?

Am părăsit încăperea lăsând intenționat ecranul deschis la pagina ce conținea aceste date. Cu un pic de noroc,

următorul utilizator ar putea fi patronul unui mare grup de presă... Nu era interzis să visez... Și, de ce nu?

L-am salutat neglijent pe recepționar la plecare, desigur fără să încerc să-mi plătesc timpul de conectare la internet: ar fi părut puțin credibil din partea unui obișnuit al unor astfel de locuri.

11

— Bună ziua! i-am spus tinerei care mă întâmpină ca de obicei.

Mi-a trebuit aproape o oră și jumătate ca să ajung de la Amankila. Simpla vedere a campanului și a grădinii erau de ajuns ca să mă transpună într-o stare profundă de bine, pe un norișor, ca atunci când găsești flaconul cu cremă de soare de vara trecută și parfumul ei te trimite într-o clipită la locul și în ambianța ultimei vacanțe.

— Maestrul Samtyang nu e acasă azi.

— Poftim?

Eram adus, brutal, cu picioarele pe pământ. Nu-i aici? El și acel loc mi se păreau atât de indisociabili încât mi-era greu să-mi imaginez că el ar putea pleca undeva.

— Lipsește? Dar va reveni, nu-i așa? Am să-l aștept.

— Nu, mi-a spus să vă dau asta, spuse ea întinzându-mi o foaie de hârtie bej, împăturită-n patru.

Mi-a lăsat câteva rânduri? Dacă vroia să-și explice absența de ce nu mi-a transmis un mesaj verbal prin tânăra care mă primise? Am desfăcut hârtia și am citit:

„Înainte de viitoarea noastră întâlnire scrieți tot ce vă împiedică să realizați visul unei vieți fericite și urcați muntele Skouwo. Samtyang”.

Să urc muntele Skouwo? Dar asta însemna o ascensiune de cel puțin patru sau cinci ore! Și pe o asemenea căldură! De ce nu m-a pus să escaladez Annapurna?

Tânăra mă privea zâmbind, deloc impresionată sau curioasă de grijile mele.

— A mai spus ceva când v-a dat hârtia? A mai adăugat vreun comentariu? o întrebai.

— Nimic deosebit. Mi-a zis doar să v-o dau, spunând că veți înțelege.

Înțelegeam mai ales că nu-i aici să mă primească iar eu nu mai aveam decât trei zile până la plecare. Eram tare frustrat.

— Știți cumva dacă mâine va fi aici?

— Fără-ndoială, spuse ea pe un ton care mă făcu să înțeleg că, de fapt, habar n-avea.

— Dacă-l vedeți, spuneți-i că voi trece mâine dimineată și că mă bazez pe dânsul. Trebuie neapărat să-l văd.

Mi-am luat rămas bun și m-am îndreptat spre mașină, târându-mi picioarele.

Am pornit în direcția muntelui Skouwo, în nordul insulei, fără entuziasm. Nu puteam întârzia dacă vroiam să-l urc și să-l cobor înainte de lăsarea nopții.

După câțiva kilometri am văzut un copil mergând pe marginea drumului. Opt-zece ani, nu știam; niciodată n-am putut aprecia vârsta copiilor. Deîndată ce mi-a văzut mașina s-a oprit făcându-mi semn. N-aveam nici un motiv să nu opresc. Se urcă, zâmbind satisfăcut.

— Cum te cheamă?

— Ketut.

Nimic surprinzător: nu există decât patru prenume balineze, în casta cea mai răspândită. Când întâlnești un necunoscut, probabilitatea ca el să se numească Ketut este de 1 la 4.

— Nu mergi la școală azi?

— Nu, azi n-am școală.

— Mergi la părinți?

— Părinții mei au murit amândoi.

Mi-am înghițit saliva, reproșându-mi gafa, când am observat că avea același zâmbet pe chip.

— Au murit într-un accident de mașină săptămâna trecută, preciză el, cu același surâs pe buze.

Eram destul de descumpănit chiar dacă știam că balinezii n-au aceeași viziune și aceeași relație cu moartea ca și noi. Faptul că ei cred în reîncarnare îi fac să-i dea un înțeles total diferit față de cel pe care i-l dăm noi. Pentru ei, moartea nu e ceva trist. Îl privii pe acest copil zâmbind și-mi spusei că mi-ar fi plăcut să fiu balinez și să aparțin unei culturi care să-mi insuflă credințe atât de pozitive. Mă întrebai cum s-ar schimba viața mea dacă mi-aș percepe altfel propria moarte.

Am lăsat copilul în satul următor și mi-am continuat drumul.

Nici urmă de nori care să potolească arșița soarelui. Ascensiunea muntelui Skouwo părea anevoioasă. Începeam să mă întreb dacă voi găsi curajul s-o duc la bun sfârșit. Chiar n-aveam chef, sincer, și oricum, nu vedeam cu ce m-ar fi putut ajuta asta. De ce mi-a încredințat această sarcină? În ce scop? Care era legătura cu discuțiile noastre, cu căutarea unei vieți fericite? Nici una. Atunci, la ce bun?

Și apoi, mai aveam o sarcină, mult mai pertinentă. Mai bine să mă dedic acesteia!

Cu cât înaintam spre muntele Skouwo cu atât îmi căutam motive ca să nu-l urc. Nu trebuia să mă mint singur, pe mine însumi, îmi explicase vindecătorul. Ei bine, adevărul era că n-aveam nici un chef să fac această ascensiune. Și n-aveam nevoie să justific prin argumente pseudoraționale. Mâine îi voi spune vindecătorului adevărul. Și dacă trebuia să descopăr ceva în munte, îmi va spune el despre ce-i vorba și-mi ajunge. Sunt în stare să înțeleg ce mi se explică.

Dintr-odată m-am simțit ușurat, după ce-am luat hotărârea să nu urc; ca și când aș fi fost eliberat de o povară. Am virat la prima intersecție și m-am îndreptat glonț spre ce-mi doream: plaja mea.

Am ajuns spre sfârșitul după-amiezii. Am parcat apoi, în drum spre bungalow, am întâlnit-o pe Claudia:

— Buna ziua, Claudia. Superbă zi, nu-i așa?

— Da, e frumos azi, o s-o plătim mâine, spuse ea, îndepărtându-se.

Frazele banale pe care le acceptasem întotdeauna fără să le analizez, îmi țiuiau acum în urechi. Lumea Claudiei era mai mult tristă decât veselă iar dacă se întâmpla un lucru bun, se pare că avea impresia că nu-l merită și se aștepta să-i plătească prețul, mai devreme sau mai târziu.

M-am înarmat cu un caiet și cu un creion și m-am așezat pe nisip, rezemat de trunchiul unui palmier, profitând de umbra lui ușoară. Plaja era goală, doar un vapoaraș de pescuit, în larg, dezvăluia o prezență umană între mine și infinitul orizontului.

Am început să notez tot ce-mi trecuse prin minte, în ajun, la restaurant. Aveam impresia că-mi scriu testamentul de

fericire. Dacă muream, moștenitorii mei ar putea citi viața pe care mi-ar fi plăcut să o am.

Ce mă împiedica să trăiesc această viață dorită? Greu de răspuns global. Trebuia să cobor la detalii. Am reluat, unul câte unul, punctele pe care le-am amintit și, din nefericire, mi-a fost ușor să găsesc motivele care făceau imposibilă realizarea viselor mele, a proiectelor, punerea în practică a ideilor și, în final, accesul meu la fericire.

Am petrecut aproape o oră scriind și apoi, cu melancolie, am privit cum se lasă noaptea peste mare. Trăisem, ca toată lumea, momente de fericire dar aveam sentimentul că nu eram făcut ca să trăiesc pe deplin fericit. Poate că fericirea era rezervată doar pentru anumite persoane, pentru câțiva aleși din care eu nu făceam parte.

Momentul băii mele nocturne a sosit și am înotat în liniște, mult, mult...

12

Devenise deja un obicei să mă scol devreme. Vroiam neapărat să-l văd pe vindecător azi și simțeam o mică neliniște din cauza absenței lui din ajun.

M-am pregătit în grabă și am sărit în mașină, luând cu mine însemnările pe care mi le făcusem. În timp ce conduceam, cu viteză, mă gândeam amuzat că, dacă omoram vreun pieton sau doi, le ofeream șansa să se reîncarneze mai devreme decât era prevăzut.

Ce ușurare s-o aud pe tânără spunându-mi: "Vă rog să mă urmați" când am intrat în campan! M-am relaxat dintr-odată, inspirând aerul înmiresmat din grădină și, cu o bucurie sinceră, l-am salutat pe maestrul Samtyang, când acesta veni în întâmpinarea mea.

— Am fost tare dezamăgit că nu v-am văzut ieri, i-am mărturisit eu.

— Ați mai avansat în reflecțiile privind viața d-voastră?

— Da, oarecum...

— Vedeți? N-aveți chiar atâta nevoie de prezența mea, spuse el, zâmbind.

Ne așezarăm pe jos, pe rogojină, ca de obicei.

— Deci, ați găsit informații interesante despre placebo? mă întrebă el.

— Da, și ceea ce am citit m-a dat peste cap, am mărturisit eu.

I-am povestit despre ceea ce găsisem în urma căutării mele din ziua precedentă, la „Amankila”.

Credeam că voi găsi dovezi ale efectului placebo asupra unor suferințe în care psihicul joacă un rol evident, cum ar fi tulburările de somn dar am fost total surprins să descopăr impactul lor asupra unor boli „palpabile” și, mai ales, efectele pe care îl au aceste false remedii direct asupra corpului. E foarte impresionant, spusei.

— Da, e adevărat.

— Mă gândesc că e păcat că nu se fac mai multe cercetări pentru a studia cum ar putea fi folosit mecanismul credințelor în scopul vindecării oamenilor.

— Da, mai ales că acest lucru nu-i recent: Isus îl practica acum două mii de ani.

— Cum?

— Nu se vorbește niciodată despre asta dar Isus se baza pe credințele oamenilor atunci când îi vindeca.

— E o glumă? Aveți intenția să scrieți „Codul lui Da Vinci 2?”

Fără să răspundă, se aplecă spre un cufăr mic din lemn de camfor și, spre mirarea mea, scoase o biblie.

— Sunteți creștin? I-am întrebat, uimit.

— Nu, dar asta nu mă împiedică să citesc biblia.

O răsfoi calm apoi îmi spuse:

— Isus răspunde orbilor care-l imploră să-i vindece: „...

— Chiar credeți că eu pot face asta? — Da, Doamne, îi răspunseră ei. Atunci el le atinse ochii, spunând: Să se facă după credința voastră”.

— Chiar așa a spus?

— Convingeți-vă singur, spuse el, întinzându-mi biblia. Veți observa că nu spune: ”Eu, Isus cel atotputernic, am puterea să vă vindec.” Nu, îi întreabă dacă cred în această putere apoi le spune că vor obține lucrul în care cred. E o mare diferență.

Nu-mi reveneam din uimire. Recitii acest pasaj din Evanghelia după Matei. Era incredibil. Cum putea Isus să știe ceea ce, practic, în secolul XXI, nimeni nu știa? Cum putea el să înțeleagă, atât de profund, mecanismul de funcționare al ființei umane? Trebuia să recunosc că eram nespus de tulburat de ceea ce descoperisem.

Vocea vindecătorului mă trezi din visare:

— Un cercetător american a făcut recent un studiu despre eficacitatea tratamentelor, folosite în zilele noastre, pentru a vindeca formele de cancer. S-a aplecat asupra rezultatelor măsurate la un grup de bolnavi. Aceste rezultate erau destul de disparate, ceea ce l-a făcut să ducă cercetările mai

departe. În cele din urmă a evidențiat faptul că, în acest grup, bolnavii care se vindecau beneficiaseră de tratamente foarte diferite de la unul la celălalt; în schimb, acești bolnavi aveau, cu toții ceva în comun.

— Ce anume?

— Toți cei care s-au vindecat erau, în prealabil, absolut convinși că tratamentul lor îi va vindeca. Aveau o încredere totală în medicii lor și în alegerea tratamentului. Pentru ei, vindecarea era ceva de la sine înțeles.

— Cu alte cuvinte, nu tratamentul contează, ci credința în el!

— Oarecum.

— E o nebunie! Și totuși cancerul nu este o boală psihosomatică iar prezența lui în organism poate fi incontestabil observată.

— Încă nu se cunosc toate cauzele posibile ale cancerului. Se pare că există un teren ereditar precum și cauze din mediul înconjurător: poluarea, alimentația etc. Dar poate că există, în anumite cazuri, și o dimensiune psihologică încă necunoscută.

— Cum așa?

— Anul trecut s-a întâmplat un fapt tulburător pe care specialiștii n-au știut cum să-l interpreteze.

— Ce?

— O femeie care prezenta simptomele unui cancer al sângelui, o leucemie, s-a prezentat la urgență într-un spital american. I s-a luat imediat sânge iar acesta a prezentat forma tipică a unei leucemii. Protocolul spitalului cerea o a doua recoltare pentru a confirma rezultatul primei recoltări. Or, de data asta, rezultatul a fost perfect normal. Surprinși,

medicii au recomandat o a treia recoltare care a confirmat leucemia. Ca să aibă conștiința curată, au cerut o a patra recoltare. Doar că, încă o dată, rezultatul a fost normal. Stupoare și nelămurire. Doar mai târziu au aflat că pacienta suferea de o dedublare a personalității. Era capabilă să-și schimbe personalitatea de la o clipă la alta. Și s-a întâmplat ca această schimbare să se producă între cele patru recoltări de sânge. Una dintre personalitățile sale era bolnavă de cancer iar cealaltă, nu!

— Dar era vorba de aceeași persoană!

— Da.

— E halucinant!

— Da, un mister. N-a putut fi explicat niciodată.

Eram impresionat și din nou entuziasmat la gândul că, într-o zi, se vor face cercetări în acest sens și că astfel se va lărgi considerabil sfera posibilităților de vindecare în medicină.

— Ca să închidem capitolul despre sănătate, îmi spuse el, e interesant de știut că oamenii care cred în Dumnezeu și-și practică religia, oricare ar fi aceasta, în mod regulat, au o speranță de viață cu 29 la sută mai mare decât ceilalți.

— Știți? Nimic nu mă mai miră.

— Cum vă spuneam data trecută, nu putem judeca o credință dar putem să ne aplecăm asupra efectelor ei. De fapt, nimeni nu poate dovedi existența lui Dumnezeu dar știm că unul din efectele credinței în El este creșterea duratei de viață.

— Ei bine, poate am să merg din nou la biserică duminică!

— Nu sunt sigur că va avea vreun efect: contează credința nu comportamentul, chiar dacă ritualurile întrețin

credința... De fapt, ce reprezintă acest medalion pe care-l purtați?

— Țsta? am răspuns eu, arătând cruciulița hughenotă pe care o aveam la gât.

— Da.

— Mi-a dat-o tata, "ca să-mi poarte noroc", spunea. Sunt foarte legat de ea căci o am de la el.

— Mulți oameni cred atât de tare în medalioanele lor purtătoare de noroc încât n-ar accepta să plece de-acasă fără ele. De altfel, nici nu i-aș sfătui s-o facă...

Iar aveam parte azi de mâncarea aceea lipicioasă. O priveam pe tânără cu un surâs galben în timp ce mă gândeam cum să mă eschivez fără să supăr pe nimeni.

— Sunteți foarte amabilă dar nu vreau să abuzez de ospitalitatea d-voastră.

— E o plăcere pentru noi să vă oferim ceva, spuse ea, spre disperarea mea.

M-am simțit obligat să accept.

— Bine, am să servesc puțin căci am mâncat foarte mult azi dimineață când am plecat.

Fata îmi întinse o farfurie, îl servi pe maestrul Samtyang apoi dispăru. Acesta observase încurcătura în care mă aflu și zâmbea larg. Se distra pe cinste!

— De ce ați mințit iarăși?

N-aveam să neg și să mă afund și mai adânc în minciună. De altfel, n-ar fi ajutat la nimic: omul ăsta îmi citea perfect gândurile.

— Ca să nu vă supăr spunându-vă că nu-mi place mâncarea voastră și că detest să mănânc „balinezește”, cu mâinile unse și lipicioase.

— Dacă nu pot înțelege asta și dacă mă supăr, e problema mea, nu a d-voastră!

— Cum?

— Nu mesajul e cel care poate supăra, ci felul în care este formulat și transmis. Dacă-i mulțumești celuilalt pentru intenția lui pozitivă, chiar dacă-l refuzi, nu-l superi. Iar dacă se supără înseamnă că e foarte susceptibil și atunci e problema lui, nu a d-voastră.

— Știți, cred că am procedat așa și pentru că era mai simplu decât să explic adevărul.

— În cazul ăsta vă păcăliți singur. Când nu le spuneți oamenilor adevărul, le creați tentația să vă răstălmăcească argumentele, ceea ce vă aduce în situația de a spune o nouă minciună. De altfel, așa s-a și întâmplat. În cele din urmă, vă vedeți constrâns să faceți ceva împotriva voinței d-voastră – adică să mâncați ceva ce nu vă place. Sunteți, în acest caz, de două ori penalizat.

— De două ori?

— Da, pentru că, înainte de toate, minciuna nu face bine. Generează energie negativă care se acumulează puțin câte puțin. Încercați adevărul. Veți vedea: vă eliberează și dintr-odată vă simțiți mai ușurat.

Ușurat era un cuvânt convingător, o promisiune de dorit când te aflai pe punctul de a te sufoca din cauza acestei mâncări păstoase și lipicioase.

— Apropo de adevăr, n-am urmat îndemnul d-voastră de ieri: n-am urcat muntele Skouwo.

— Nu mă surprinde.

— N-am avut chef așa că n-am făcut-o.

— Și cum vă simțiți când spuneți pur și simplu adevărul?

— Recunosc că e plăcut. E o senzație blândă, dulce.

— Foarte bine. Ați realizat celelalte sarcini pe care vi le-am încredințat?

— Da, am pus pe hârtie viziunea mea despre o viață ideală apoi am notat tot ce mă împiedică s-o transpun în practică.

Mi-am scos notițele și i-am citit descrierea vieții mele, așa cum o visam eu. Mă asculta în liniște și era plăcut să văd că cineva acordă atenție dorințelor mele, fără să le comenteze, fără să interfereze ca să mă combată, nici să sugereze ceva mai bun (după părerea lui). Îi auzisem de atâtea ori pe sabotorii de vise, pe cei care-ți spun „Dacă aș fi în locul tău, aș face mai degrabă...” sau, și mai rău, cei care vă prezic consecințe negative: „Dacă faci asta, se va întâmpla...”.

Când am terminat, mă întrebă simplu, după un moment de tăcere:

— Cum știți că această viață vă va face fericit?

— O simt. Mi-am imaginat-o de multe ori și am avut aceeași senzație, aceeași satisfacție. Când îmi imaginez că trăiesc așa, nici nu-mi mai doresc altceva.

— Și când vă vedeți trăind acest fel de viață, există ceva deosebit ce ați putea pierde din viața d-voastră actuală?

— Nimic. Absolut nimic.

— Perfect. Înainte să intrăm în detalii aș vrea să știu care este motivul pentru care această viață pe care o descrieți nu este viața d-voastră actuală. Ce factori au făcut ca drumul

d-voastră să fie total diferit de cel pe care ați fi dorit să-l urmați?

— Cred că, în general, n-am noroc. Ca să reușești în viață trebuie să ai noroc iar eu nu sunt prea norocos.

— Spuneți mai devreme că nu sunteți religios, spuse el râzând, dar sunteți superstițios! Eu nu cred în noroc. Cred că fiecare om întâlnește, pe parcursul existenței sale, numeroase oportunități de tot felul și că unii le văd și le folosesc iar alții, nu.

—Poate...

— S-a făcut o experiență foarte nostimă, recent, în Europa, dacă memoria mea e bună. Avea ca scop să pună la încercare voluntari dintre care unii se credeau norocoși iar alții, nu. Fiecăruia i se dădea un ziar în care trebuia să caute și să numere fotografiile publicate. După câteva pagini, într-un cadran destul de mare, scris cu majuscule îngroșate, aceștia citiră: „Inutil să mai numărați: în acest ziar sunt 46 de fotografii.” Cei ce se credeau norocoși s-au oprit cu toții după ce au citit acest mesaj. Au închis ziarul și i-au spus cercetătorului: "Sunt 46 de fotografii". După părerea d-voastră, ce au făcut cei ce se credeau fără noroc?

— Nu știu... aș spune că au crezut că e o capcană și au continuat să numere până la sfârșit pentru a fi siguri că cifra e exactă?

— Nu. E adevărat că au continuat să numere până la sfârșitul ziarului dar când au fost întrebați de ce n-au ținut cont de cadran, au întrebat toți: "Un cadran? Care cadran?" Nici unul nu-l văzuse!

— Interesant, într-adevăr...

— Da. Eu sunt convins că aveți la fel de mult noroc ca toată lumea dar poate nu acordați atenție oportunităților care vi se oferă.

— E posibil.

Mă întrebam ce oportunități lăsasem să treacă în viața mea și care ar fi fost cursul ei dacă le-aș fi văzut și dacă aș fi profitat de ele.

— Bun, acum să reluăm diferitele elemente ale visului d-voastră.

— Elementul central este să-mi creez propriul studio de fotografii de nuntă.

— Foarte bine, dar spuneți-mi ce vă împiedică.

— De fapt, mi-e teamă că nu voi fi capabil să fac așa ceva, chiar dacă acest proiect mă atrage enorm.

— Cum știți că n-ați fi capabil?

— Simt. E atât de diferit de profesia mea actuală, de ceea ce obișnuiesc să fac. Poate că e o schimbare mult prea importantă și nu voi reuși.

— Dacă vă bazați doar pe o senzație atunci nu aveți cum să știți dacă e real sau doar o credință limitativă.

— Probabil.

— Știți cum începem să credem că nu suntem capabili să facem un lucru?

— Nu.

— Când există undeva o întrebare, adesea neformulată în mod conștient, la care nu avem răspuns.

— Nu vă pot urmări, nu înțeleg.

— De exemplu: dacă nu știți răspunde la întrebarea „Cum aş putea realiza, concret, acest proiect?” atunci ajungeți să gândiți „Nu sunt capabil să-l realizez”, ceea ce înseamnă o credință limitativă. Deci, vă pun eu această întrebare: cum ați proceda, ce ați întreprinde pentru ca acest proiect să se realizeze?

— Nu știu.

— Vedeți?! Cât timp nu veți fi răspuns la această întrebare, veți avea sentimentul că nu sunteți în stare să vă realizați visul.

— Înțeleg.

— Pentru a găsi răspunsul e nevoie să coborâți mai în profunzime, în detalii, căci, câtă vreme veți păstra o imagine globală a proiectului d-voastră, îl veți percepe ca pe ceva abstract, deci irealizabil.

— E adevărat, am emoții și sentimente legate de acest vis dar nici un plan de acțiune precis. Emoții pozitive când visez la rezultate, negative când mă gândesc să trec la fapte...

— Tocmai. Acum veți coborî acest proiect din visare și veți scrie sub formă de listă tot ce-ar trebui să faceți ca să-l realizați, notând la fiecare punct ceea ce știți face și ceea ce încă nu știți. E de-ajuns, apoi, să găsiți soluția pentru a vă însuși competențele care vă lipsesc.

— Sunt destul de multe de învățat, lucruri care-mi sunt azi complet străine. De exemplu, să știu gestiona ceea ce este, totuși, o mică întreprindere. N-am competențe comerciale și am nevoie de așa ceva pentru că va trebui să mă fac cunoscut și să-mi vând serviciile. Problema e că nu voi avea nici timpul, nici mijloacele financiare necesare ca să urmez cursuri de formare în acest domeniu.

— Bine, dar puteți apela la creativitatea d-voastră pentru a găsi alte soluții: nu e întotdeauna necesar să faci un curs ca să înveți ceva. Care sunt, de exemplu, persoanele din anturajul d-voastră susceptibile să aibă competențele care vă lipsesc și să vă învețe?

— Directorul meu se pricepe dar e exclus să-i vorbesc de asta.

— Cine ar mai fi?

— Fostul meu director de la școala unde am predat înainte.

— Perfect, veți putea să-i cereți să vă ajute.

— Nu... nu-l simt...

— De ce?

— Nu știu. Nu vreau să-l bat la cap cu problemele mele.

— De unde știți că prin asta „îl bateți la cap”?, mă întrebă el, mirat, ca și când i-aș fi spus că eram un ghicitor capabil să știu dinainte ce vor gândi oamenii.

— Cu siguranță nu va avea chef să-și piardă timpul ca să ajute pe cineva care nici măcar nu-i este apropiat sau membru al familiei.

— Dacă ați fi d-voastră în locul lui n-ați ajuta pe cineva care vă cere un sfat referitor la profesia d-voastră?

— Ba da ! Ba da, bineînțeles!

M-a privit în ochi.

— Și atunci, de ce anume vă e frică? mă întrebă el cu o infinită blândețe.

Am avut, încă o dată, sentimentul că-și punea degetul exact acolo unde trebuia, atât de precis încât nu era nevoie

să apese, ca efectul să se producă. Cuvântul „frică” producea un efect deosebit în sufletul meu. Câteva momente, ecoul lui răsună ca un gong în cutia mea toracică, un gong ale cărui vibrații coborau adânc în meandrele personalității mele. Ceea ce ieși apoi la suprafață îmi apărui, în acele momente, ca o evidență:

— Mi-e teamă să nu fiu respins, așa că prefer să nu-mi asum riscul.

Doar gândindu-mă la așa ceva și simțeam rușinea care m-ar cuprinde dacă fostul meu șef m-ar trimite să-mi văd de treabă.

— Teama d-voastră provine dintr-o confuzie; confundați respingerea unei cereri cu respingerea unei persoane. Nu înseamnă că, dacă cineva vă refuză o cerere, nu vă iubește sau nu are considerație pentru d-voastră.

— Probabil.

— Pe de altă parte, nu știți absolut deloc dacă reacția lui va fi negativă. Nu putem răspunde în locul altcuiva. Doar punându-i întrebarea veți ști sigur răspunsul.

— Cu siguranță n-am să fiu atât de masochist!

— Majoritatea temerilor sunt creația minții noastre. Poate nu înțelegeți dar e un lucru fundamental să știi să te îndrepti spre ceilalți ca să le ceri ceva. Toți oamenii care reușesc în viață au această competență.

— Poate am altele care o compensează pe asta...

— E absolut necesar să v-o însușiți! Nu putem face mare lucru în viață dacă nu ne știm îndrepta spre ceilalți și dacă nu știm cere un sprijin, un ajutor, un sfat, o relație, o informație. Înainte de a ne despărți vă voi încredința o misiune ca să vă fac să evoluati în acest sens.

Am acceptat, rugându-mă să nu trebuiască să urc un alt munte sau să traversez un braț de mare, făcând slalom printre rechini.

— A propos de ceea ce trebuie să învăț ca să-mi concretizez proiectul: există un lucru care-mi pune probleme serioase.

— Ce anume?

— E imposibil să te ocupi singur de un studio: când ești pe teren, nu-i nimeni care să primească clienții și să răspundă la telefon. Va trebui să angajez o persoană sau două. Aici se strică totul.

— Ce vreți să spuneți?

— De fapt, dacă e un lucru de care mi-e teamă, e faptul că nu-s făcut ca să-i anim pe oameni.

— De unde știți ? mă întrebă el, un pic amuzat.

— Directorul meu a trebuit să lipsească într-o zi și mi-a cerut să-l înlocuiesc dacă va fi nevoie. Și, ca un făcut, a fost nevoie! Un alt coleg s-a simțit rău și m-am văzut obligat să-i repartizez elevii în alte clase. Dar fiecare clasă își avea orarul său. Elevii au protestat, unii profesori la fel, refuzând să facă ore suplimentare chiar dacă am încercat să negociez cu ei. A fost un coșmar. A doua zi, puteam citi disprețul pe fața directorului meu. Mi-am spus că nu voi mai încerca niciodată așa ceva.

— Ați avut o singură dată dificultăți în acest domeniu și trageți concluzia că nu sunteți făcut pentru asta?

— Mai mult decât dificultăți: un eșec!

— N-ați mai încercat niciodată?

— M-am ferit ca de foc!

— Ați observat un copil care învață să meargă?

— Vă mulțumesc pentru comparație.

— Copilașii au o mulțime de lucruri să ne învețe. Priviți un bebeluș care învață să meargă: credeți că reușește de prima dată? Încearcă să se ridice și hop! Cade. E un eșec zdravăn și totuși o ia imediat de la capăt. Se ridică iar și iar cade! Un copil va cădea în medie de două mii de ori până să meargă bine.

Zâmbi și adăugă:

— Dacă toți copilașii ar fi ca d-voastră, orașele ar fi un furnicar de oameni târându-se în patru labe!

— Pe scurt, vreți să-mi spuneți că mi-am mai construit o credință limitativă pe baza unui insucces.

— Da, și aveți, fără-ndoială, absolută nevoie să urmați un curs adevărat de management.

— Cum vă spuneam, asta cere timp și bani iar eu n-am nici timp, nici bani îndeajuns.

— Nu cred că v-ar trebui o sumă mai mare decât costul unei vacanțe în Bali.

— Nu-mi place să mă ating de vacanțe și nici de week-end-uri. Concediile sunt sfinte pentru mine.

— D-voastră alegeți ce-i mai important: să vă realizați visul sau să profitați de vacanțe, spuse el pe un ton perfect neutru, care-mi permitea să trag eu singur concluzia...

— Vreau să-mi realizez visul dar mi-ar fi greu să mă lipsesc de vacanțe.

— Spuneți că realizarea acestui vis v-ar face fericit. Vacanțele vă fac fericit?

— Cam mult spus... Îmi face plăcere și m-am obișnuit așa.

— În anumite împrejurări e nevoie să alegem, deci să renunțăm la lucruri la care ținem ca să ne îndreptăm spre ceea ce ne e mai drag, spuse el, simplu.

— Detest să renunț la orice ar fi.

— Dacă nu renunțați la nimic, vă abțineți de la alegeri. Și când ne abținem să alegem, ne abținem de la a trăi viața pe care am vrea s-o trăim.

Spusese aceste cuvinte blând, cu o privire caldă.

Eu, care aveam adesea impresia că dacă evit să iau decizii mă protejiez de suferințe, aveam acum sentimentul că eu însumi contribuiam astfel la propria-mi nefericire.

— Să mă înțelegeți bine, continuă el, nu vreau să vă conving să nu mai mergeți în vacanță. Vreau doar să vă dați seama că nu vă puteți realiza visul vieții dacă nu sunteți gata să faceți niște eforturi și chiar, dacă e nevoie, unele sacrificii.

Ce spunea el era de bun simț, doar că nu deveniai capabil de eforturi și de sacrificii pur și simplu, în urma unei hotărâri. Aveam senzația că anumite persoane erau născute cu o astfel de aptitudine dar nu era cazul meu, clar!

— Să-ți urmezi calea ca să te poți realiza plenar e ca și cum ai urca un munte: atâta timp cât n-ai făcut-o, nu știi că efortul cerut accentuează, mărește satisfacția pe care o simți la sosire. Cu cât eforturile sunt mai mari cu atât mai intensă va fi bucuria și va rămâne mai mult timp gravată în sufletul nostru.

Am primit mesajul la fix și i-am fost recunoscător că s-a abținut să comenteze explicit eschiva mea legată de ascensiunea muntelui Skouwo.

— Va trebui să gădesc metoda, își spuse el, ca pentru sine, ca să vă fac să reconsiderați alegerea, efortul și sacrificiul.

Mare noroc aveam că acest om era atât de preocupat de mine încât se gândea ce mijloace să folosească pentru a-mi permite să învăț ceea ce aveam de învățat!

— Ne oprim aici, e destul pentru azi dar, până mâine, aş vrea să vă proiectați cu gândul peste câteva luni, când deja v-ați însușit toate competențele care vă lipsesc acum. Vreau să vă puneți în pielea unui fotograf și să-mi spuneți cum vă simțiți.

— De acord.

— Și un ultim lucru: v-am promis că vă dau de îndeplinit o sarcină ca să vă debarasați de această teamă de a vă îndrepta spre oameni să le cereți ajutor, această teamă de a fi respins sau refuzat: vă veți adresa unor persoane și le veți cere câte ceva, orice, dar având în minte un obiectiv.

— Ce obiectiv?

— Să obțineți de la ei un răspuns negativ.

— Poftim?

— Ați auzit bine: să faceți în așa fel încât oamenii să vă refuze; mai precis: să vă spună „nu”. Și trebuie să obțineți cinci „NU”!

— Nu cred că va fi prea greu...

— Distracție plăcută. Vă aștept aici mâine dimineață.

— Doar un lucru: mă întorc acasă sâmbătă.

— Deja? Prevăzusem încă trei-patru întâlniri.

— Îmi pare rău, chiar n-am cum să fac.

— Dacă ți-neți să ne vedem pentru ultima dată sâmbătă, nu rămâne decât să vă schimbați biletul de avion și să vă duceți duminică, spuse el, pe un ton firesc.

— Nu-i așa de simplu: ca să-mi schimb acest tip de bilet, trebuie să plătesc o sumă foarte mare. Și apoi, luni trebuie să fiu deja la serviciu. Zborul este atât de lung încât aș fi obligat să merg de la aeroport direct în sala de clasă. Aș prefera să evit...

— Vom vedea mâine dacă vă mai rămân lucruri importante de descoperit și dacă e nevoie cu adevărat să ne mai revedem sâmbătă.

13

Am conștientizat în mod brutal cât de puțin timp îmi mai rămânea până la plecare și am simțit nevoia să trec de îndată la acțiune. Înțelesesem, în timpul acestei întâlniri, că sarcinile pe care mi le dădea între două întrevederi nu erau anodine, nici întâmplătoare și-mi doream să le îndeplinesc pe cele ce mi le propusese astăzi.

E limpede că nu eram entuziasmat la gândul că trebuia să fac ceea ce detestam mai mult: să mă adresez unor oameni ca să le cer să facă ceva pentru mine dar eram curios să văd ce-mi va aduce nou această experiență deoarece, eram deja convins de asta, tot ce-mi cerea vindecătorul să fac avea un sens.

Așa că m-am dus la Ubud căci aveam nevoie de un loc unde să pot găsi occidentali; ar fi fost trudă zadarnică să mă adresez balinezilor: oamenii ăștia nu știu spune „nu”.

Cu ce urma să încep? Trebuia să formulez cereri în așa fel încât să-mi fie refuzate. Pe scurt, trebuia să fac pe dracu-n patru să obțin un rezultat pe care, de obicei, mă străduiam, din răspuțeri și cu mare grijă, să-l evit. Voi auzi

deci, de cinci ori „nu”-ul fără apel al celor care mă vor respinge! Genial!

Strada principală era destul de animată în această după-amiază. Perfect: așa puteam să-mi ascund mai ușor rușinea refuzurilor repetate.

„Taxi! Taxi!”. Balinezii își ofereau serviciile peste tot prin oraș. Mă apropiai de unul dintre ei:

— N-am bani la mine; mă duceți până la Kuta gratuit? mă hazardai, râzând.

— Cincizeci de mii de rupii și plătiți la întoarcere, îmi spuse el cu un zâmbet larg.

— Nu, n-am bani; mă duceți gratis?

— Bine, sunteți simpatic, treizeci de mii de rupii pentru d-voastră.

— Nu, gratuit. Să-mi oferiți această cursă.

— Batem palma pentru douăzeci de mii de rupii.

— Nu, nu pot.

— Bine, mergem la Kuta și vom discuta împreună prețul, vom găsi noi o soluție. Haideți, urcați!

— Nu, nu-i nimic. Lăsați. Voi merge altfel, mulțumesc.

Mă simțeam din ce în ce mai stânjenit.

— Ba da, urcați, vă spun că ne vom înțelege.

— Lăsați, mulțumesc!

— Haideți, veniți!

— Nu, mulțumesc, m-am răzgândit, nu mai merg la Kuta. La revedere.

Taximetristul mă privea amuzat, părând a spune: "Niște ciudați, occidentalii ăștia!".

Buuun! O încercare ratată. Auzisem cinci de „nu” doar că eu eram cel care îi pronunțase! Și de ce mă adresasem unui balinez când, de fapt, știam foarte bine că e inutil! Desigur, era mai ușor: balinezii erau foarte blânzi, foarte amabili și nu mă făceau să mă simt prost; mă simțeam mai bine adresându-mă lor decât compatrioților mei. Trebuia să privesc adevărul în față: mi-era atât de teamă de respingere încât preferam să-mi îngreunez munca în loc să-mi adun curajul, să-mi înfrunt frica, să culeg rapid cei cinci de „nu” și să fug să mă întind pe plaja mea goală.

Privii în jurul meu. Trecători nenumărați veneau și plecau pe trotuarele strâmte, având grijă să nu calce în picioare ofrandele răspândite pe jos.

Trebuia să mă arunc în vâltoare: să cer orice, oricui.

Am văzut răsărind în fața mea o fetișcană blondă, cu fustă turcoaz și bluză roz aprins prin decolteul căreia se reliefa niște sâni generoși – o americană care tocmai ieșea dintr-o cofetărie ținând în mână un cornet imens cu înghețată.

— E minunată înghețata asta! îi spusei.

— Suculentă! răspunse ea, cu ochii strălucind, de pofticioasă ce era.

— Îmi dați și mie să gust? m-am străduit s-o întreb.

Citeam în privirea ei că, dacă m-ar fi lăsat să-mi pun buzele pe înghețata pe care o lingea, era ca și cum aș fi sărutat-o pe gură.

— Da sau nu?

— Păi da, drăguțule, spuse ea, apropiindu-se de mine și privindu-mă lacom.

— Nu, glumeam, glumeam, am spus, forțându-mă să râd.

— Nu vă fie teamă, puteți gusta. Haideți!

— Nu, mulțumesc. Ziceam doar așa... La revedere și... poftă bună!

Am lăsat-o plantată acolo, în mijlocul străzii, neștiind ce să creadă, cu mâna întinsă și cu înghețata prelingându-se încet pe degetele-i grăsuțe.

Încă un eșec. Și cu daune colaterale. Eram roșu ca ardeii și mi-era ciudă pe mine la ideea că poate am rănit pe cineva. Am grăbit pasul și am luat-o pe primul drum la stânga.

Am bătut pasul pe loc o vreme, ca să-mi adun mințile. Mă întrebam care să fie următoarea mea cerere, când am văzut pe o poartă de lemn o pancartă „Pringga Juwita”. Înaintând am zărit, prin vegetația densă, un hotel ascuns printre copaci. Doi turiști trecură pe poartă:

— Scuzați-mă, vă rog, stați la hotel?

— Eu locuiesc în estul insulei. Mi s-a defectat mașina și n-am nici un ban la mine ca să dorm la hotel. Știu că cererea mea e mai ciudată, dar ați accepta să dorm în noaptea asta în camera d-voastră?

— Vă e stricată mașina?

— Da.

— Nu i-ați cerut mecanicului să vă găzduiască?

— Nu.

— Eu aș fi de acord dar camera noastră e cam mică. Vreți să întreb la hotel?

— Nu, am să mă descurc, mulțumesc.

— Cum doriți.

— Vă mulțumesc totuși.

— Succes.

Fir-ar să fie, nu puteau spune pur și simplu „nu”? Începeam să cred că va fi mai greu decât îmi imaginasem eu.

Un alt turist părăsi hotelul în momentul următor și mă pregăteam să-mi reînnoiesc cererea. Dar felul în care mergea, ținuta vestimentară, finețea trăsăturilor și cercelul din ureche îmi tăiară elanul: mă temeam că o să-mi accepte propunerea...

Am făcut cale-ntoarsă spre strada principală. La fel de multă lume. Trebuia să găsesc ceva atât de enorm încât oamenii să fie obligați să mă refuze. Ia să vedem... Bani. Da, asta-i: bani. De îndată ce te atingi de portmoneul lor, oamenii se pun în gardă și devin mult mai direcți, mai tranșanți.

Trecând prin fața poștei și m-am adresat primei persoane care ieșea din clădire. O doamnă de vreo 50 de ani, cu păr cărunt, tăiat foarte scurt, destul de masculină, genul ferm, căreia nu-i este greu să spună „nu”: prada ideală pentru misiunea mea. O iubeam deja!

— Scuzați-mă că vă deranjez dar trebuie neapărat să dau un telefon important în străinătate. N-am bani la mine. Ați putea avea amabilitatea să-mi dați 500 de rupii ca să pot folosi cabina poștei?

— Trebuie să dați un telefon urgent? mă întrebă ea, pe un ton ferm.

— Da.

— Unde trebuie să sunați?

— În Statele Unite.

— Aveți mult de vorbit?

Mi se părea că mă aflu la un interogatoriu al poliției.

— Da, cinci minute, poate șase.

— Haideți cu mine la hotel. E chiar alături. Eu folosesc cabina hotelului cu o cartelă prepay care nu mă costă mai nimic. Dar o puteți folosi doar trei minute, nu mai mult.

— Din nefericire, nu-mi va fi de-ajuns. Puteți accepta șase minute?

Nu mă recunosc. Cu puțin timp în urmă, pentru nimic în lume n-aș fi avut obrazul atât de gros încât să cer așa ceva, mai ales unei doamne care avea deja extrema bunăvoință să-și dea cartela telefonică și să-mi acorde trei minute. Doar ca să „depaneze” un necunoscut!

— Sunt sigură că veți reuși în trei minute, spuse ea, îndemnându-mă s-o urmez. Veți învăța să extrageți esențialul din ceea ce aveți de comunicat. În viață e foarte important!

Hotărât lucru: toată lumea vroia să-mi dea sfaturi de viață!

— Nu, dar... Nu vreau să vă deranjez și să vă fac să vă întoarceți la hotel. Nu vă faceți griji, am să mă descurc.

— Nu mă deranjează deloc, spuse ea pe un ton autoritar, continuându-și drumul și arătându-mi pe unde s-o iau.

— N-aș vrea să vă folosesc cartela; poate veți avea nevoie de ea.

— Încetați să vă mai faceți probleme metafizice; haideți.

Peste zece minute, îmi formam numărul de acasă și vorbeam, pe un ton grăbit, cu robotul. Închisei după două minute.

— Ați avut dreptate. Două minute mi-au fost de-ajuns.

— Perfect! V-ați rezolvat problemele? mă întrebă ea, pe un ton de controlor de calitate.

— Da, și nu știu cum să vă mulțumesc.

— Păi atunci, nu-mi mulțumiți!

— Bine... la revedere și... vacanță plăcută.

— La revedere și nu uitați: în viață trebuie să știi să mergi drept la țintă!

Mă privea îndepărtându-mă și, după vreo zece metri, când mi-am întors capul, am văzut-o zâbind, vădit mulțumită de ea însăși... și nici pe departe nu bănuia că acționase împotriva intereselor mele.

Am intrat abătut în prima cafenea, ca să mă răcoresc. În ritmul ăsta mi-ar trebui o săptămână ca să-mi strâng cei cinci de „nu”! Era deprimant.

Odată intrat, calmul yoghinilor contrasta brutal cu oboseala și exasperarea mea și m-am simțit instantaneu învăluit într-o stare de bine. Lumina era atenuată de niște storuri venețiene elegante, din lemn; mese joase, muzică de Shaaban Yahya, în surdină, clienți vorbind în șoaptă: locul ideal unde să mă reculeg câteva minute și să-mi recapăt forțele. Am comandat un ceai cu gheață afundându-mă într-un fotoliu, încercând să mă eliberez de tensiunea acumulată. Am închis ochii și am respirat adânc, cu un oftat lung, silențios. Aveam impresia că de o oră uitasem să mai și respir. Aerul nou pe care-l inspirasem îmi înprospăta nărilor și mă simțeam legănat de dulceața aromelor amestecate de ceai și de tămâie. Am rămas o vreme în această stare, golindu-mi mintea de toate gândurile, de toate întrebările, de tot...

Când am deschis ochii, am văzut o tânără așezată pe un taburet scund, tapisat, la câțiva metri de mine. Mi se părea că-i o apariție și aș fi jurat că nu era acolo când intrasem eu; doar dacă mintea mea tulburată m-a făcut să n-o văd până când am reușit să mă relaxez. Era subțirică, părul lung, castaniu, îi era prins la ceafă, dezvăluind un gât frumos și fin iar talia i se profila într-o unduire naturală accentuată. Era absorbită de lectura unei cărți în timp ce mâna-i dreaptă amesteca mașinal cu lingurița în cana de ceai aburind. Am privit-o îndelung, admirându-i grația atât de firească. Se întrerupse ca să-și ducă ceașca la gură, o gură cu buze care-mi aminteau de zmeură. Puse apoi cana pe masă, întorcându-și delicat capul iar privirea ei se îndreptă spre mine ca și cum, conștientă de prezența mea, așteptase momentul potrivit ca să-mi acorde atenție. Ochii ei îi întâlneau pe ai mei și nu-i mai părăsira. O vreme care-mi păru o eternitate. Privirea mea era atât de captivată încât nici măcar nu îndrăzneam să clilesc. Aveam impresia că distanța care ne despărțea devenea tot mai mică, de parcă am fi acționat un zoom și tot ce se afla în jurul nostru se răsturnase în neant sau dispăruse. Eram înconjurat de neant, în fața ochiului unui ciclon de frumusețe care mă aspira precum o gaură neagră. Muzica ambientă mi se părea îndepărtată și, în același timp, parcă izvora din străfundul sufletului meu. Tânăra nu zâmbea iar chipul îi era perfect imobil. Doar nările delicate se mișcau aproape imperceptibil în ritmul respirației sale. Ar fi fost în zadar să încerc să-i tălmăcesc gândurile, să înțeleg ce însemna privirea ei.

Ce trăiam noi în momentele acelea era dincolo de gânduri, dincolo de cuvinte, dincolo de înțelegere. Sufletul ei vorbea sufletului meu care-i răspundea. Era doar problema sufletelor noastre și ar fi fost inutil să căutăm un sens la ceea ce, oricum, ne depășea. Nu-mi doream nimic, n-aveam

nevoie de nimic. Nu mai eram eu, eram dincolo de mine. Atinsesem, probabil, pentru câteva clipe, acea dimensiune în care ființele se întâlnesc și intră în comuniune fără să vorbească.

Am trăit o asemenea distorsiune a timpului încât eram incapabil să-mi dau seama cât durase. Contactul fu întrerupt de un chelner care-mi aduse nota, încercând să poarte cu mine un minimum de conversație. Până să-i răspund, să-mi caut banii, să-i plătesc, să primesc restul... ea dispăruse. Dispăruse așa cum a apărut. Simțeam c-ar fi fost inutil s-o caut, să fug după ea, să întreb persoanele prezente. S-o găsesc, s-o abordez, să-i vorbesc ar fi însemnat să aduc pe pământ, să banalizez ceea ce trăisem la un nivel mult mai spiritual. Și apoi, nu putem adăuga nimic perfecțiunii fără s-o distrugem, să ne îndepărtăm de ea și-n cele din urmă, s-o pierdem. Iar perfecțiunea, oricum, nu poate sta la baza unei relații. Ce mai poți construi mai presus de perfecțiune? Viața este orice, numai perfecțiune nu!

Am mai rămas o vreme la Yogi până să-mi aduc aminte de misiunea mea. Apoi am ieșit și am petrecut următoarea oră adresându-mă oamenilor și cerându-le tot felul de lucruri, tot mai inacceptabile. Cu toate astea, n-am reușit nicicum să primesc un „nu” categoric. Mă pregăteam să-mi închei ziua, destul de șifonat, eu care avusesem convingerea fermă că-mi voi îndeplini cu bine această misiune. Din fericire, cel pe care-l zării de-odată la colțul străzii avea să-mi salveze onoarea, împiedicându-mă să mă întorc cu coada-ntre picioare din această misiune eșuată:

— Hans! Hans! îl strig eu de departe. Hans, poți să-mi împrumuți niște bani?

M-am întors la bungalowul meu, savurând această victorie facilă. A fost pentru prima dată-n viață când am simțit cum mă năpădește un val de plăcere la vederea unei fețe care se crispează, a unei priviri care îngheață, a unor sprâncene care se încruntă, a buzelor strângându-se.

Am avut impresia că scena se derulase la relanti, un relanti extrem care-mi permitea să mă bucur de fiecare miime de secundă și-mi aduc aminte de fiecare imagine ca și când ar fi fost ieri: îi revăd gura deschizându-se și proiectând în văzduh un sunet scurt, pleznind aerul ca un bici și formulând cuvântul magic al respingerii, acest cuvânt pe care-l căutasem cu disperare toată după-amiaza.

Mi-ar fi plăcut să filmez scena ca s-o pot vedea la nesfârșit.

Îmi venea să-mi întind brațele în aer și să-mi ridic privirea spre cer, căzând în genunchi, așa cum fac marii campioni de tenis care au câștigat o minge de meci într-un turneu de mare șlem. Aș fi fost în stare să mă arunc la pieptul lui și să-l îmbrățișez cu recunoștință. Dar m-am mulțumit să zâmbesc și să-l privesc tăcut, așteptând o justificare sau o scuză tâmpită, sau să-mi facă o morală de doi bani. Când i-am spus că fusese o glumă, că de fapt n-aveam nevoie de bani, a râs cu râsul forțat al celui care se simte ușurat dar care păstrează, în același timp, crisparea indusă de cererea inițială.

Îmbătat de victorie, am marcat un al doilea punct telefonând la agenția de voiaj din Kuta, de unde mi-au răspuns clar că NU, nu era posibil să-mi schimb biletul de avion fără să plătesc o penalitate de șase sute de dolari. Niciodată nu promisem cu atâta bună dispoziție o veste atât de proastă!

În euforia momentului, am reușit să dau de fostul meu director. Nu calculasem decalajul orar și l-am sculat din somn; avea vocea adormită și îngrijorată, a omului trezit în toiul nopții care se întreabă ce veste teribilă poate justifica un asemenea apel; la ora aceea! l-am vorbit cu entuziasm de proiectul meu, fără să acord nici o atenție contrastului dintre însuflețirea mea și somnolența lui. M-a ascultat fără să mă întrerupă și, când i-am cerut să-mi acorde un pic de timp ca să-mi împărtășească din cunoștințele lui în domeniu, a fost de acord, cu siguranță ușurat că nu l-am sunat ca să-i anunț moartea bunicii sau explozia școlii lui într-un atentat terorist.

Doi din cinci era, în final, un scor onorabil pentru un începător, așa că mă întorsei pe plaja mea, încrezător și senin. Restul serii l-am dedicat celei de a doua misiuni: să mă imaginez în pielea unui fotograf, să fac o introspecție, pentru a vedea ce simt față de această nouă identitate profesională.

Baia mea de noapte a fost un moment delicios de abandon, de destindere și de fericire după această zi zdrobitoare dar victorioasă.

15

— Ei, a fost chiar așa de ușoară ziua și chiar atât de simplu să adunați cei cinci de „nu” precum v-ați imaginat?

— Pe cinstea mea, mărturisesc că nu!

A zâmbit, așezându-se pe rogojina lui, în poziția lotusului. L-am privit, fericit că mă aflu iarăși în fața lui. Mi-era drag chipul lui senin, imperturbabil – chipul unui om care nu așteaptă nimic în plus de la viață, nu invidiază pe nimeni, n-are dorințe deosebite. O ființă care se mulțumește să ofere

această stare celorlalți, precum un model ce poate fi urmat, dacă dorești.

— Persoanele care se tem de respingere, reluă el, sunt departe de a ști că se întâmplă foarte rar ca cineva să te refuze. E chiar greu de obținut așa ceva. Oamenii sunt, în general, predispuși să vă ajute, să nu vă dezamăgească, să meargă în direcția așteptărilor d-voastră. Doar atunci când ți-e teamă că vei fi respins ajungi chiar să fii respins, conform mecanismului credințelor, pe care ai învățat acum să-l cunoașteți.

— E adevărat.

— Când învățăm să ne îndreptăm spre ceilalți ca să le cerem un lucru de care avem nevoie, un univers întreg ni se oferă. Viața înseamnă să te deschizi către ceilalți, nu să te închizi în tine. Și tot ce ne permite să ne conectăm cu ceilalți este pozitiv.

M-am gândit iar la conexiunea mea cu Hans, de ieri... E drept că trăisem totuși un moment special și, în cele din urmă, recunoșteam că asemenea oameni sunt mai mult de plâns decât de disprețuit.

— Într-adevăr, cred că aveți dreptate.

— Ei, ați reușit să vă puneți în pielea celui la care visați?

— Tocmai despre asta vroiam să vă vorbesc: am o problemă în acest sens.

— E bine că vă dați seama de asta înainte să porniți la fapte. Spuneți!

— Când mă văd în pielea unui fotograf, adică a unui artist, nu mă prea simt în largul meu cu această idee.

— Ce vă deranjează, de fapt? m-a întrebat cu un ton care parcă te invita la confidențe.

— Ei bine, mă trag... – cum să zic? – dintr-o familie care nu prețuiește decât profesiile intelectuale. Părinții m-au împins să fac studii superioare. Aș spune chiar că n-am avut de ales. În familia mea ești respectat dacă ești om de știință sau profesor, cam atât. Celelalte meserii nu sunt considerate a fi serioase. Așa că... fotograf...

— Au dreptul la această părere iar d-voastră aveți dreptul să faceți ce vreți cu viața d-voastră.

— Bineînțeles, și e clar că la vârsta mea nu am de ce să le dau socoteală, dar ar fi pentru ei așa un șoc! Mă tem că vor fi dezamăgiți.

— Dar acum nu sunt triști să vă știe atât de puțin împlinit în profesia pe care o aveți? Au venit vreodată să vă caute ca să vă întrebe și să vă susțină?

— Nu, nu chiar...

— Dacă vă iubesc, ce credeți că vor prefera: să fiți un profesor nefericit sau un fotograf împlinit?

— Dacă privim așa...

— Așa trebuie să vedem lucrurile: dacă iubim oamenii doar când se comportă conform idealurilor și normelor noastre, asta nu-i iubire. De aceea cred că n-aveți de ce să vă temeți pentru cei care vă iubesc. Chiar și în sânul unei familii iubitoare, fiecare trebuie să-și trăiască viața. E bine să avem în vedere efectele pe care le producem asupra celorlalți dar, în schimb, nu putem ține mereu cont de ce-și doresc ei și de felul în care ne vor aprecia faptele. Fiecare e răspunzător de propria-i apreciere. Nu d-voastră sunteți răspunzător de părerile altora.

Avea, fără-ndoială, dreptate, dar ceva tot mă deranja.

— De fapt, mă întreb dacă familia mea nu m-a contaminat într-o oarecare măsură: chiar dacă sunt entuziasmat de acest proiect, tot nu mă simt complet în largul meu la gândul că voi schimba tabăra științelor exacte cu cea a artiștilor.

— Cred că e nepotrivit să gândim în termeni de „tabere” și, mai mult, în termeni de apartenență la o tabără. În ce vă privește, nu e vorba de a părăsi o tabără pentru a vă muta în alta, ci doar să vă realizați un vis la care țineți.

Am rămas pe gânduri, destul de impresionat, desigur, de cuvintele lui, dar cred că simțise că încă eram cam blocat de situația în care mă aflam.

— Haideți cu mine, spuse el, ridicându-se.

După felul în care se mișca am realizat, pentru prima dată, cât e de bătrân, impresie care dispărea când vorbea, într-atât se exprima de precis, de clar și de senin.

M-am ridicat la rândul meu și l-am urmat. Am ocolit clădirile care formau campanul luând-o pe o cărare ce șerpuia prin vegetație, o vegetație atât de deasă încât nu puteai distinge contururile grădinii. Mersem mai multe minute în liniște, unul după celălalt apoi cărarea se lărgi și ne continuarm drumul alături. Parcelele minuscule cultivate erau perfect întreținute: probabil plante medicinale, unele cu flori microscopice, albastre și galbene. După ce am traversat o pădurice deasă de bambuși uriași care răspândeau un parfum de verde crud, învăluindu-ne într-o penumbră umedă și răcoroasă, ne-am trezit, brusc, pe o stâncă suspendată vertiginos de unde se vedea toată valea. Știam că satul era cocoțat pe o colină dar eram departe de a-mi închipui că din fundul grădinii maestrului Samtyang, de la o înălțime de două sau trei sute de metri, puteai admira toată valea care se întindea pe kilometri

întregi. Această panoramă abruptă și aeriană – eram ca și suspendați deasupra vidului – contrasta puternic cu vegetația densă din jurul nostru care împiedica orice vizibilitate. Ne-am așezat alături pe o stâncă, balansându-ne picioarele în gol și am rămas tăcuți o vreme, contemplând peisajul grandios care mă făcea să mă simt atât de mic. Vindecătorul a fost cel care rupse tăcerea, cu vocea lui fermă dar blândă și binevoitoare.

— Ce vedeți în orezării?

Jos de tot, în vale, vedeam zeci de țărani, cu picioarele în apă până sub genunchi, încovoiați de spate și cu mâinile întinse spre plantele de orez.

— Văd un grup de oameni muncind la câmp.

— Nu, nu un grup de oameni.

— Un grup de țărani, dacă preferați.

— Nu, nici un grup de țărani. Știți câte ființe sunt pe pământ?

— Între șase și șapte miliarde.

— Și știți din câte gene e alcătuit fiecare om?

— Nu, nu știu; câteva mii?

— Ceva mai puțin de treizeci de mii. Și nu există două ființe care să aibă aceleași gene. Nici măcar două! Vă dați seama?

— Da, fiecare dintre noi este unic.

— Exact! Și chiar dacă unii practică aceeași meserie, în același loc, nu-i putem considera ca un grup căci oricâte lucruri ar avea în comun vor exista întotdeauna mai multe elemente care să-i deosebească.

— Înțeleg ce vreți să spuneți.

— Avem uneori tendința să gândim, să judecăm pe categorii, să considerăm oamenii ca și când ar fi toți la fel în sânul unei categorii, când, de fapt, acolo jos, în câmpul de orez, se află mai multe zeci de persoane având fiecare o identitate proprie, o poveste proprie, o personalitate specifică și gusturi diferite. Mai bine de jumătate din ei locuiesc în sat și îi cunosc. Chiar dacă ne gândim doar la motivul pentru care fac această muncă și există diferențe. Unul, pentru că-i place să fie în contact cu apa în timp ce vecinul lui n-are de ales iar al treilea – pentru că astfel câștigă ceva mai mult decât la fostul loc de muncă. Un altul își ajută astfel tatăl sau îi place să îngrijească plantele și să le vadă crescând.

Când gândim în termeni de grup, de tabere, facem abstracție de particularitățile, de valoarea și de aportul fiecărui individ și cădem ușor în simplism și-n generalizare. Se vorbește de muncitori, de funcționari, de oameni de știință, de țărani, de artiști, de imigranți, de burghezi, de casnice. Se construiesc teorii care ne servesc credințele. Și nu numai că aceste teorii sunt false darîi împing pe oameni să devină ceea ce teoria le spune că sunt.

— Înțeleg.

— Facem un mare pas în viață când încetăm să mai generalizăm atunci când vorbim despre ceilalți și când începem să-i considerăm individual pe oameni, chiar dacă fiecare face parte dintr-un tot care-l depășește – umanitatea – și chiar mai mult – universul.

Priveam valea care se așternea, în depărtare, pe kilometri întregi. În fața noastră, de cealaltă parte a vidului, se ridica o altă colină, aproape un munte, la aceeași înălțime cu locul unde ne aflam noi. Ne despărțea un gol de câteva sute de metri, un fel de canion, în fundul căruia se pierdea valea.

Câțiva nori stăteau suspendați sub noi în timp ce alții alunecau lin deasupra noastră, dându-ne impresia că plutim între două lumi. O adiere ușoară de vânt făcea suportabilă căldura și ne aducea, în valuri, miresme îndepărtate pe care n-aș fi știut să le identific.

— Bun, să revenim la oile noastre, spuse el. Te rog, desenează-mi una... !

— Ce-ați spus?

— Nu, nimic, glumeam... Împlinindu-vă visul, de vreme ce asta-i dorința inimii d-voastră, nu înseamnă că veți intra într-o categorie de oameni; veți fi doar d-voastră înșivă, exprimându-vă talentele și punându-le în valoare.

— E adevărat. Trebuie să țin minte asta.

— Da.

— Știți, am vorbit deja un pic despre acest proiect cu două persoane din anturajul meu și m-au cam descurajat.

— De ce?

— Una mi-a spus că profesia asta e, cu siguranță, închisă și că nu voi reuși să-mi fac un nume, aterizând așa, fără diplome și fără relații. Cealaltă a obiectat că nu poți construi o astfel de activitate de pe o zi pe alta, pornind fără clientelă și că, practic, n-am nici o șansă de reușită.

— Toți oamenii care au un vis sau o idee a unui proiect se lovesc de această problemă.

— Adică?

— Când le vorbești altora despre un proiect, veți suscita trei tipuri de reacții: neutre, de încurajare sau negative, de descurajare, care tind să vă facă să renunțați.

— E clar...

— Trebuie, cu orice preț, să vă îndepărtați de persoanele care v-ar putea descuraja. În orice caz, nu le vorbiți de proiectele d-voastră.

— Da, dar pe de altă parte, poate fi folositor ca cineva să-ți deschidă ochii dacă ai luat-o pe un drum greșit.

— În acest caz, adresați-vă doar cunoscătorilor în domeniul care vă interesează. Dar nu trebuie să vă „spovediți” persoanelor care ar încerca să vă descurajeze doar dintr-o simplă nevoie psihologică. Pentru că sunt oameni care se simt mai bine dacă vă merge rău și care, în consecință, fac totul ca să nu vă meargă mai bine. Sau alții care nu v-ar putea vedea realizându-vă visele pentru că asta le-ar aminti de lipsa lor de curaj ca să și le realizeze pe ale lor. Și mai sunt oameni care se simt puși în valoare de dificultățile d-voastră, pentru că asta le dă ocazia să vă ajute. În acest caz, proiectele care vin de la voi, care vă aparțin, le taie iarba de sub picioare și-ar face orice ca să vă descurajeze. Nu e cazul să le purtați pică deoarece o fac inconștient. Dar e preferabil să nu le dezvăluiți planurile pe care le aveți. V-ar face să vă pierdeți încrederea în d-voastră. Vă amintiți că am vorbit ieri de copilașul care învață să meargă și care nu se descurajează, în ciuda „eșecurilor” repetate?

— Da.

— Dacă perseverează și, în cele din urmă, reușește e mai ales pentru că nici un părinte de pe lume nu se îndoiește de capacitatea de a merge a copilului său și nici o persoană din lume n-o să-l descurajeze în încercările lui. Dar o dată ajuns adult, numeroși vor fi cei care îl vor descuraja în realizarea viselor lui.

— Asta-i sigur...

— De aceea e mai bine să vă îndepărtați de astfel de oameni sau să nu le vorbiți de proiectele voastre. Altfel, vă veți adăuga milioanele de oameni care n-au viața pe care și-o doresc.

— Înțeleg.

— În schimb, e pozitiv să aveți în anturajul d-voastră câteva persoane care cred că veți reuși în ceea ce vă propuneți să împliniți.

— Care cred în mine?

— Când demarezi un proiect care are o oarecare miză și un oarecare risc, de exemplu când vrei să-ți schimbi meseria, treci obligatoriu prin bune și prin rele. Crezi, dorești și apoi, dintr-o dată, te îndoiești, nu mai crezi, nu te mai simți capabil, ți-e frică de necunoscut și de schimbare. Dacă se află în anturajul tău o persoană care crede în tine, în capacitatea ta de a-ți împlini visul și-ți spune acest lucru și te face să te simți puternic, prezența ei va mătura toate îndoielile, iar temerile vor dispărea ca prin farmec. Încrederea pe care această persoană v-o acordă va fi contagioasă. Vă va insufla puterea de a reuși și vă va da energie de să mișcați munții din loc! Dar să nu mă înțelegeți greșit: nu e nevoie să vă ajute sau să vă dea sfaturi. Contează să creadă în d-voastră. De altfel, ați fi surprins să aflați numărul oamenilor celebri care au beneficiat de o asemenea susținere inițială.

— Nu sunt sigur că am o asemenea persoană prin preajmă...

— Atunci, gândiți-vă la cineva mai îndepărtat: un prieten din copilărie, un bunic, chiar dacă nu vă vedeți foarte des. Dacă chiar nu găsiți pe nimeni, vă puteți gândi la o persoană dispărută care v-a iubit. Gândiți-vă la ea și spuneți-vă: "Știu că, de acolo de unde este, dacă mă vede

punând în practică acest proiect, mă susține și crede în mine!”. Și, cum începe să vă cuprindă îndoiala, gândiți-vă la ea și imaginați-vă că vă încurajează, căci ea știe că veți reuși.

— Am s-o aleg pe bunica. Am văzut întotdeauna, în privirea ei, că era mândră de mine. Când luam vreo notă rea la școală, părinții mă certau dar ea-mi spunea: "Nu-i nimic, știu că data viitoare vei primi o notă bună."

— E un exemplu bun. Apoi, mai sunt oameni care cred în Dumnezeu și obțin de la el forța de a acționa. În majoritatea bătăliilor sale, Napoleon era convins că avea o stea care-l ajuta să iasă victorios. Această credință l-a stimulat enorm și i-a dat un curaj care, de multe ori, a fost hotărâtor.

— E foarte posibil. Când eram mic, aveam o prietenă care își adora pisica; spunea că vedea în privirea ei cum o înțelege și o susține în toate situațiile. Părinții ei erau severi și reci. Când era necăjită sau tristă, n-o consolau niciodată. Așa că se ducea la pisică, o mângâia și-i povestea necazurile ei. Felina o privea în ochi, torcând, cu privirea ei profundă și binevoitoare, redându-i încrederea în sine.

— Bineînțeles! Un animal își iubește stăpânul necondiționat și această iubire îl poate ajuta considerabil. Știți, încep să se facă cercetări despre iubire și se descoperă lucruri extraordinare. Într-o universitate americană, oamenii de știință care cultivau celule canceroase într-o cutie Petri au avut ideea să cheme niște studenți – în SUA, aceștia sunt folosiți adesea ca și cobai – în laboratoarele lor. I-au adunat pe toți în jurul cutiei și le-au cerut să „transmită iubire” celulelor canceroase. Studenții s-au conformat iar cercetătorii au constatat, prin măsurători științifice, că celulele canceroase au regresat. N-au fost în măsură să explice acest fenomen, cum de altfel n-au putut spune cum

au procedat, concret, studenții, ca să „trimită dragoste”, dar rezultatul este indiscutabil: celulele au regresat.

— E fantastic!

— Da. Iubirea are, neîndoielnic, numeroase efecte, care de-abia acum încep să fie descoperite. Dar majoritatea oamenilor de știință nu agreează acest gen de experiențe, căci nu le place să descopere fenomene pe care nu le pot explica. Dacă ne punem în locul lor, trebuie să recunoaștem că e frustrant. Eu, care mă aflu acum spre sfârșitul vieții, sunt din ce în ce mai convins că iubirea e soluția pentru majoritatea problemelor pe care oamenii le au de-a lungul vieții lor. Poate părea o idee simplă, banală și totuși, concret, nimeni n-o pune în practică deoarece, adesea, nu e ușor să iubești.

—Să zicem că există oameni pe care chiar n-ai cum să-i iubești. Uneori am impresia că unii fac totul ca să nu fie iubiți.

— Unii sunt răi pentru că nu se iubesc pe ei înșiși. Alții sunt nesuferiți pentru că au avut multe necazuri și-ar vrea să se răzbune pe întreg pământul. O parte, pentru că au fost păcăliți de oameni, cred că se protejează printr-o atitudine ostilă. Unii au fost atât de dezamăgiți de ceilalți încât și-au închis inima spunându-și că, pe viitor, dacă nu mai au nici un fel de așteptări de la oameni, nu vor mai fi dezamăgiți. Alții sunt egoiști căci sunt convinși că toată lumea e așa și cred că vor fi mai fericiți dacă vor trece înaintea celorlalți. Punctul comun al tuturor e că, dacă-i iubiți, îi surprindeți, căci nu se așteaptă la așa ceva. Majoritatea, de altfel, refuză la început să creadă, atât li se pare de anormal. Dar dacă perseverați și le arătați iubirea voastră, de exemplu prin gesturi sau acte gratuite, le veți răsturna percepțiile asupra

lumii și le veți schimba, în cele din urmă, felul de a relaționa cu d-voastră.

—Mi-ar place să admit asta, dar nu e ușor să mergi în întâmpinarea unor astfel de persoane, având sentimente pozitive pentru ei.

— E mai ușor dacă știți că un alt punct comun al acestor oameni e faptul că în spatele fiecărui gest al lor se află o intenție pozitivă. Chiar dacă ceea ce fac e criticabil, chiar reprobabil, ceea ce le motivează comportamentele este adesea de înțeles. Ca să puteți iubi o asemenea persoană, faceți deosebire între ea și faptele sale. Spuneți-vă că, în ciuda atitudinii sale detestabile, se află undeva, în fundul sufletului ei, și poate nici măcar n-o știe, ceva bun. Dacă reușiți să percepeți acel ceva și să-l iubiți, veți reuși s-o faceți să intre în contact cu acel ceva, acea luminiță din ea însăși.

Știți, iubirea e cel mai bun mijloc de a obține o schimbare la celălalt. Dacă vă îndreptați spre cineva reproșându-i ce a făcut, îl împingeți să se apere, să se cramponeze pe poziția lui și să nu vă asculte argumentele. Simțindu-se respins, vă va respinge ideile. Dacă, din contră, mergeți spre el fiind convins că, deși ceea ce a făcut sau a spus e dezastruos, el este, în sufletul lui, un om bun și că a avut o intenție pozitivă, îl veți face să se destindă și să fie deschis la ceea ce vreți să-i spuneți. E singurul mod de a-i da o șansă să se schimbe.

— Asta-mi amintește de o întâmplare pe care am auzit-o la radio, cu câțiva ani în urmă. S-a petrecut în Franța. O femeie fusese urmărită până acasă de un violator în serie. De cum a descuiat ușa, individul s-a repezit în casă, încuindu-se cu ea înăuntru. Era înarmat iar ea, neavând nici un mijloc de a se apăra și neputând striga după ajutor

sub amenințarea armei, a avut intuiția să vorbească cu el. Nu reușea să-l facă să spună ceva, dar ea continua să întrebe și să răspundă, încercând să-și ascundă frica ce punea stăpânire pe ea. La un moment dat s-a trezit spunându-i: „Nu înțeleg de ce faceți așa ceva, când de fapt eu simt că sunteți un om bun.” Femeia a spus mai târziu ziariștilor că, în acel moment, agresorul ei a izbucnit în plâns și i-a povestit viața lui mizerabilă. Ea se străduia să-l asculte, continuând să-și învingă și să-și mascheze teroarea. În cele din urmă, agresorul a plecat de bunăvoie.

— Povestiți un caz extrem, dar e adevărat că oamenii au tendința să se comporte așa cum îi văd ceilalți; să se identifice cu percepția celorlalți despre ei. Trebuie să înțelegem că fiecare avem calități și defecte; ia amploare acea parte din noi asupra căreia ne focalizăm atenția. Dacă îndreptați proiectoarele asupra calităților unei persoane, chiar dacă sunt infime, ele se vor accentua și se vor dezvolta până când vor deveni preponderente. Iată de ce este important să aveți în jurul d-voastră oameni care cred în calitățile și în capacitățile pe care le aveți.

16

— Mai există vreun alt aspect al acestui proiect care vă reține sau din cauza căruia nu sunteți tocmai în largul d-voastră când vă gândiți să-l duceți la îndeplinire?

— Da, ar mai fi un ultim punct.

— Care?

— În visul meu, câștigam bani, suficienți în orice caz, pentru a-mi cumpăra o casă cu grădină și, de fapt, nu prea sunt în largul meu cu această idee. Nu-s sigur că-s făcut să câștig bani și nici nu cred că-mi doresc să am mulți. Pe scurt, asta mă cam deranjează.

— Iată-ne ajunși și aici!

— Poftim?

— Știam că mai devreme sau mai târziu vom atinge și acest punct.

— De ce?

— Banii cristalizează totul: toate fantasmele, toate proiecțiile, temerile, ura, invidia, gelozia, complexe de inferioritate și de superioritate și încă multe alte lucruri. Ar fi fost foarte surprinzător să nu ajungem să abordăm și acest subiect.

— Nu știam că un cuvânt atât de mic ascunde atâtea lucruri!

— Haideți, spuneți-mi: ce anume vă îngrijorează în legătură cu banii?

Își păstrase tonul binevoitor, dar percepeam o umbră de amuzament ca și când atâta se învârtise în jurul acestei întrebări încât nu se mai aștepta deloc să fie surprins de problema pe care mă pregăteam să i-o prezint, oricare ar fi fost aceasta.

— Să spunem că mă simt un pic împărțit: e ca și cum o parte din mine ar vrea să câștige bani iar cealaltă parte, nu: ar considera că-i un lucru murdar.

— Deci problema e: cum să împăcați aceste două părți din ființa d-voastră, nu-i așa?

— E amuzantă formularea dar putem spune și în acest fel.

— În primul rând, spuneți-mi ce vrea, în mod concret, această parte care visează să câștige bani.

— Cred că banii mi-ar putea oferi o oarecare libertate: am sentimentul că, pe măsură ce devii mai bogat, depinzi mai

puțin de ceilalți; prin urmare, faci ce vrei cu timpul tău, cu programul activităților tale, fără să dai socoteală nimănui.

— Altceva?

— Aș avea un anumit confort material. Am naivitatea să cred că e mai ușor să fii fericit într-o casă frumoasă, într-o atmosferă calmă, decât într-o garsonieră sordidă, orientată către nord, în mijlocul unui cartier zgomotos și poluat.

— Nu există nimic rău în a-ți dori un oarecare confort material; e drept că poate ușura lucrurile. Ca să fiu mai precis: confortul material nu ne aduce fericirea; în schimb, lipsa lui ne poate tulbura fericirea.

— Mi se pare evident.

— Totuși insist asupra faptului că ceea ce este material nu poate aduce fericire. Mulți oameni sunt de acord cu această idee și chiar o afirmă sus și tare și totuși, în străfundul sufletului lor, inconștient, cred că bunăstarea le-ar aduce fericire și că cei bogați sunt mai fericiți decât ei. Această credință este larg răspândită chiar și printre cei care afirmă contrariul.

— Da, e posibil.

— De fapt, tocmai această credință ne face nefericiți pentru că ne împinge, pe noi, oamenii, la o cursă fără sfârșit: dorești un obiect, o mașină, o haină sau orice altceva și începi să crezi că posesia acestui obiect te va satisface. Îl vrei, îl urmărești, și, în cele din urmă, dacă-l obții, îl uiți foarte repede, începând să te gândești la un altul și să-l dorești pe acesta, care, cu siguranță, te va face fericit. Această căutare n-are sfârșit. Oamenii nu știu că, dacă ar conduce un Ferrari, ar locui într-un apartament la Hollywood și ar călători în voie pe cont propriu, și-ar dori mai apoi un iaht pe care nu-l au încă și care i-ar face

fericiți. Desigur, cei care sunt departe de a avea un Ferrari își spun că s-ar mulțumi să fie doar un pic mai bogați decât sunt acum. Nu cer un apartament hollywoodian, ci doar unul un pic mai mare și sunt convinși că ar fi mulțumiți dacă l-ar avea și nu și-ar mai dori nimic. Aici se înșeală: oricare ar fi nivelul material la care aspiră, își doresc mai mult de îndată ce l-au atins. E într-adevăr o cursă fără sfârșit.

Cuvintele lui aveau un ecou deosebit în sufletul meu căci îmi aminteau de sărbătorile de Crăciun din copilărie. Eram agitat la culme în timp ce-mi pregăteam scrisoarea pentru Moș Crăciun cu lista jucăriilor pe care mi le doream. Săptămâni întregi mă gândeam la ele, așteptând cu nerăbdare ziua când le voi avea, în sfârșit. Agitația mea atingea paroxismul în seara de ajun: nu păraseam din ochi bradul, și-mi imaginam cât voi fi de fericit, mâine, găsimd sub el jucăriile mult visate. Mergeam să mă culc și noaptea aceea mi se părea nesfârșit de lungă. Mă sculam dis de dimineață, plin de recunoștință: ziua cea mare sosise, în sfârșit! Când deschideam ușa salonului și descopeream pachetele multicolore sub bradul luminat, mă năpădea o bucurie intensă. Despachetam totul, gâfâind de agitație apoi îmi petreceam aproape toată ziua jucându-mă cu ceea ce promisem; făceam ce făceam și scăpam de interminabila „masă în familie”, lăsându-i pe adulți cu discuțiile lor plictisitoare.

Dar îmi amintesc că, pe măsură ce soarele se apropia de orizont și venea seara, bucuria mea se estompa încetul cu încetul. Noile mele jucării nu mai trezeau în mine același elan și aceeași bucurie. Ajungeam să-mi doresc să retrăiesc starea de agitație și de nerăbdare din ajun. Îmi amintesc chiar, că mi-am spus într-un an că visele mele despre jucării mă fac mai fericit decât jucăriile propriu-zise.

Îmi împărtășii gândurile iar înțeleptul spuse, zâmbind:

— Cea mai mare minciună pe care părinții o „servesc” copiilor nu se referă la Moș Crăciun, ci la promisiunea tacită și amăgitoare că darurile lui îi vor face fericiți.

Mă uitam la țăranii din vale, întrebându-mă dacă și tradițiile lor îi făceau, o dată pe an, să încerce să aducă fericire copiilor lor, coplesindu-i cu daruri materiale.

— Mi-ați împărtășit, reluă el, argumentele care motivează acea parte din d-voastră, doritoare să câștige bani. Vorbiți-mi acum de cealaltă parte care respinge această idee.

— Cred că banii, în sine, îmi repugnă într-o oarecare măsură. Am uneori impresia că doar ei contează în această lume mediocră, că banii devin centrul preocupării oamenilor.

— Da, asistăm la o oarecare derivă în acest sens, într-adevăr, și e păcat pentru că banul este, totuși, o invenție reușită.

—De ce spuneți asta?

— Uităm adesea că banul nu este, la origine, decât un mijloc prin care se facilitează schimburile dintre ființele umane: schimb de bunuri dar și schimb de servicii, de competențe, de sfaturi. Înaintea banilor exista trocul. Cel care avea nevoie de ceva era obligat să găsească pe cineva care să fie interesat de ceea ce avea de oferit în schimb. Nu era ușor... În vreme de crearea banilor a permis evaluarea fiecărui bun, fiecărui serviciu, iar banii adunați de cel care a oferit un obiect sau un serviciu îi oferă acestuia posibilitatea să dobândească alte bunuri și să primească alte servicii. Nu-i nici un rău în asta. Se poate spune chiar că atunci când banii circulă mai mult sunt și mai numeroase schimburile între ființele umane și asta e bine.

— Astfel văzute lucrurile, mi se pare fabulos!

— Așa ar trebui să fie. Să pui la dispoziția celorlalți ceea ce ești capabil să faci și să obții în schimb bani cu care să dobândești ceea ce alții știu să facă. Banii nu sunt făcuți să fie acumulați, ci folosiți. Dacă am respecta cu toții acest principiu, n-ar mai exista șomaj căci serviciile pe care oamenii și le pot face reciproc sunt nelimitate. Ar fi de-ajuns să favorizăm creativitatea oamenilor și să-i încurajăm să-și pună în practică proiectele.

—Și-atunci de ce devin banii ceva murdar, în zilele noastre?

— Ca să înțelegem, trebuie să observăm mai întâi importanța a două elemente: cum îi câștigăm și cum îi cheltuim. Banii sunt „sănătoși” atunci când provin din exercitarea competențelor noastre, cu strădania de a da tot ce avem mai bun în noi. Ei aduc atunci o reală satisfacție celui ce-i câștigă. Dar dacă sunt obținuți din abuzuri săvârșite asupra celorlalți – clienți sau colaboratori – acest fapt generează ceea ce s-ar putea numi o energie negativă – șamanii o numesc „Hucha”; iar această Hucha trage pe toată lumea în jos, poluează sufletele și, în final, îl face nefericit și pe cel spoliat și pe spoliator. Acesta din urmă poate avea sentimentul că a câștigat ceva, dar acumulează în el această Hucha care-l va împiedica tot mai tare să fie fericit. Acest lucru se citește pe față mai ales când îmbătrânim, oricât de mică sau de mare ar fi bogăția acumulată... În timp ce acel care câștigă bani dând ce-i mai bun din ființa sa și respectându-i pe ceilalți, se poate îmbogăți, înflorind totodată.

Nu mă puteam opri să nu mă gândesc la „Portretul lui Dorian Gray”, acest incredibil roman de Oscar Wilde care descrie un personaj malefic. Fiecare act răuvoitor al acestuia

se gravează pe fața unui chip pictat, marcându-l tot mai mult, până când acesta devine hidos.

— Mai spuneți, de asemenea, că felul în care cheltuim banii e important...

— Da, dacă-i folosim pentru a da celorlalți posibilitatea de a-și exprima talentele, competențele, făcând apel la serviciile lor, atunci banii produc o energie pozitivă. Din contră, dacă ne mulțumim să acumulăm bunuri materiale, atunci viața se golește de sens. Ne uscăm încetul cu încetul. Uitați-vă în jurul d-voastră: oamenii care și-au petrecut viața acumulând, fără să dea nimic, sunt deconectați de lume. Nu mai au relații umane adevărate. Nu mai sunt capabili să se intereseze sincer de cineva, nici să iubească. Și, credeți-mă, când ajungi așa, nu ești fericit!

— Ce ciudat: sunt din celălalt colț al lumii, întâlnesc un maestru spiritual ca să ajung să vorbesc despre bani!

— De fapt, nu vorbim tocmai despre bani.

— Cum așa?

— Vorbim de limitările pe care vi le impuneți în viață. Banii nu sunt decât o metaforă, un simbol al posibilităților pe care le aveți.

—În cele din urmă, poate câștig destul acum și n-am nevoie de mai mult. Dar spuneți-mi, dacă sunteți atât de familiarizat cu problema banilor, cum se face că nu sunteți putred de bogat?

Zâmbi înainte de a-mi răspunde:

— Pentru că n-am nevoie să fiu bogat.

— Și atunci de ce mă ajutați pe mine să am mai mulți bani?

— Pentru că, probabil, va trebui să ajungeti să câștigați mai mulți ca să vă puteți detașa de ei.

— Dar dacă sunt deja detașat?

După un moment de tăcere, îmi spuse:

— Asta nu-i detașare, ci renunțare.

Cuvintele lui răsunau în mine iar ecoul vocii sale parcă se propaga, vibrând în toate fibrele ființei.

Trebuia să recunosc că avea, și de data asta, dreptate.

— În filozofia hindusă, reluă el, se consideră că a câștiga bani e un obiectiv valabil care corespunde unei faze a existenței. Trebuie doar să evităm să ne „înnămolim” în această fază și să știm apoi să evoluăm spre altceva pentru a reuși în viață.

— Ce e aceea o viață reușită? Întrebai cu o oarecare naivitate.

— O viață reușită e o viață pe care am dus-o așa cum ne-am dorit, acționând întotdeauna în concordanță cu propriile valori, dând tot ce am avut mai bun în ceea ce am făcut, rămânând în armonie cu noi înșine și, pe cât posibil, o viață care ne-a dat ocazia să ne depășim, să ne consacram și altor lucruri sau oameni și să aducem ceva omenirii, chiar dacă ceva mărunț, infim. Un zâmbet pentru ceilalți.

— Asta presupune să știi ce-ți dorești.

— Da.

— Și cum putem ști dacă acționăm în acord cu valorile noastre?

— Urmărind să vedeți ce simțiți: dacă ceea ce faceți nu respectă valorile voastre, veți simți o oarecare jenă, un ușor disconfort sau un sentiment de vină. E un semn care

trebuie să vă facă să vă întrebați dacă nu cumva acțiunile d-voastră nu sunt în contradicție cu ceea ce e important pentru d-voastră. Totodată, vă puteți întreba, la sfârșitul zilei, dacă sunteți mândru de ceea ce ați făcut, chiar dacă e vorba de fapte secundare. E foarte important: nu putem evolua ca ființe umane, nu putem nici măcar să ne păstrăm sănătatea dacă acțiunile pe care le întreprindem ne violează, ne agresează valorile.

—Mă amuză această referire la sănătate căci îmi amintește de perioada studenției. Într-o vară, am lucrat ca teleconsilier la o companie de asigurări. Trebuia să sun oamenii și să-i sfătuiesc să-și facă o anumită asigurare. Compania știa că trei sferturi din persoanele contactate beneficiau deja, fără s-o știe, de această asigurare printre serviciile incluse în cardul lor bancar. Mai ales despre acest lucru nu trebuia să amintesc atunci când propuneam această asigurare. În vara aceea am făcut, pentru prima oară în viața mea, o eczemă. Medicul n-a putut să-i identifice cauza iar tratamentele prescrise au fost inutile: am renunțat la ele. Eczema a continuat să se dezvolte și, în cele din urmă, am renunțat la această muncă deoarece mi-era rușine să mă prezint la birou în starea aceea. După opt zile, totul a dispărut.

— Evident, nu putem fi siguri, dar e posibil ca această eczemă să fi fost un mesaj al corpului care vă semnală că faceați ceva în contradicție cu valorile d-voastră de respect, de încredere și de onestitate față de semenii.

— E drept că acestea sunt valori fundamentale pentru mine.

— Sunt convins.

— Mai spuneți că trebuie să dăm ce-i mai bun din noi înșine în ceea ce facem?

— Da, este una din cheile fericirii. Știți, ființa umană se complăce și se plafonează într-o viață la voia întâmplării sau se dezvoltă și evoluează prin exigența față de sine. Doar atunci când ne folosim la maximum talentele sau competențele și când trecem cu bine peste noi și noi provocări ne simțim cu adevărat fericiți. Acesta este un adevăr valabil pentru noi toți, indiferent de meserie sau de nivelul competențelor noastre. Iar fericirea noastră e cu atât mai mare cu cât munca noastră aduce ceva celorlalți, chiar și indirect, chiar și într-o manieră modestă.

În acel moment, gândul mă duse cu patru ani în urmă. Eram în Maroc, la Marrakeș, într-o piață extrem de animată. Mă plimbam în piața Djemaa el Fna. Ziua era pe sfârșite. Noaptea care se lăsa învăluia piața într-o atmosferă vrăjită. Din birturile în aer liber se vedeau peste tot focuri pe care se frigea carne. Flăcările își proiectau strălucirea asupra mulțimii de trecători, iluminându-le chipurile, în timp ce umbrele, supradimensionate, dansau peste tot. Aroma cârnaților la grătar rivaliza cu cea a cușcușului aburind. Peste tot vedeai negustori ambulanți. Unii îți ofereau articole de piele, alții platouri imense de aramă gravată, care reflectau luminile flăcărilor proiectând pe fețele trecătorilor, pe turbane și pe veșminte, străluciri de aur. Strigătele se amestecau cu sunetul obsedant al tobelor și cu melodiile vrăjite, cântate la fluier de îmblânzitorii de șerpi. Mergeam, cu ochii holbați de uimire, învăluit de acea atmosferă incredibilă, cu simțurile saturate de arome, de imagini, de sunete, când un om mititel, de vreo cincizeci de ani, subțirel, numai zâmbet, cu fața tăbăcită de soarele sudului, mi se adresă. Ședea pe o cutie, între un negustor de băuturi și un altul care vindea vase de lut. I-am întors zâmbetul și am privit scaunul pe care mi-l arăta ca să mă așez. Abia atunci am înțeles care-i era meseria. Lustragiu. Zâmbetul mi-a înghețat pe buze și m-am crispat imperceptibil.

Niciodată nu m-am simțit în largul meu atunci când a trebuit să accept un serviciu care-mi părea umilitor pentru cel care-l exercita. Meseria de lustragiu era, probabil, cea pe care o acceptam cel mai greu căci omul lucra în prezența clientului său, în fața lui, asupra lui. Până și poziția fiecăruia – executant și client – mă deranjau: clientul, așezat pe un scaun înalt, dominând situația iar lustragiul, ghemuit, acolo jos, aplecat, șezând pe pământ sau stând într-un genunchi. Nu recusesem niciodată la acest gen de servicii.

Omul își reînnoi invitația, continuând să-mi dăruiască zâmbetul său strălucitor. Nu știu dacă și-a dat seama de stânjeneala mea sau a interpretat-o doar ca pe o ezitare. Poate faptul că nu eram indiferent la propunerea lui i-a dat speranța că mă va convinge. Se ridică, păstrându-și zâmbetul și se apropie de mine. N-am avut timp să-l refuz: era deja în exercițiul funcțiunii – îmi consulta pantofii prăfuiți și neîngrijiți, stabilindu-le diagnosticul și promițând că-i va face din nou tineri și strălucitori. Așa că m-am trezit, împotriva voinței mele, așezat pe acest scaun la care mă uitasem, cu puțin timp în urmă, cu atâta dezgust! Nu îndrăzneam să mă uit la lumea din jur de teamă să nu întâlnesc vreo privire reprobatoare. El muncea cu zel la pantofii mei. Luă o jumătate de lămâie și frecă energic pielea uscată. În starea în care mă aflam, nimic nu mă mai mira. Și dacă ar fi zdrobit o banană n-aș mai fi fost uimit. Muncea cu sârg și cu entuziasm. Sigur pe el, mânuia alternativ lămâia și diverse tipuri de perii. În depărtare se auzea cântecul molcom din fluier al împlânzitorilor de șerpi. Începeam să mă relaxez. Schimbarăm câteva cuvinte, dar lustragiul era foarte concentrat la ceea ce făcea deși avea același zâmbet inefabil pe chip. Întinse apoi cu o cârpă o cremă negricioasă și masă pielea. Apoi începu să-i lustruiască. Pe măsură ce pantofii mei reveneau la viață,

zâmbetul său înfloreau, descoperind niște dinți strălucitori de albi în contrast cu pielea sa brună. Când pantofii mei deveniră la fel de netezi și de strălucitori ca-n prima zi, ochii lui sclipeau de mândrie. Uitasem complet de jena mea inițială. Bucuria lui era atât de contagioasă! Și dintr-o dată m-am simțit așa de apropiat de acest om pe care, cu cincisprezece minute în urmă, nu-l cunoșteam. O undă de simpatie și de prietenie îmi străbătea sufletul. Îmi ceru un preț cinstit pe care l-am achitat cu plăcere și, în entuziasmul momentului, insistă să-mi ofere un ceai de mentă ca să-și împărtășească, astfel, bucuria cu mine. Și atunci, dintr-o dată, am realizat un lucru evident, dureros de evident: omul acesta era mai fericit decât mine care aveam o profesie „de valoare” și care, în ciuda veniturilor modeste, eram, neîndoielnic, de o mie de ori mai bogat decât el. Acest om emana fericire prin toți porii ființei și această fericire strălucea și se răspândea în jurul lui.

Doar amintindu-mi de scena aceea, trăită acum patru ani, și ochii mi se umeziră de emoție.

— De ce ați vorbit de utilitatea provocărilor? De ce depășirea lor ne ajută să ne punem mai bine în practică talentele și competențele și să ne simțim cu-adevărat fericiți? l-am întrebat.

— Pentru că provocarea ne stimulează capacitatea de concentrare și ne determină să dăm ce avem mai bun în noi în ceea ce facem. Rezultă o reală satisfacție care, la rândul ei, e o condiție să progresăm în acțiunile noastre.

— Mai spuneți că o viață reușită e atunci când ceea ce faci e în armonie cu ceea ce ești. Dar cum știm dacă e așa?

— Imaginați-vă că veți muri diseară și că știți acest lucru de acum o săptămână. Din tot ce-ați făcut în ultima săptămână, ce-ați păstra ca fiind valoros pentru d-voastră?

— Ouh! Asta da întrebare!

— Da.

— Să spunem că această săptămână a fost ceva mai deosebită, ținând cont de întâlnirea noastră. N-aș schimba mare lucru.

— Atunci luați săptămâna de dinaintea călătoriei d-voastră la Bali.

— Ei bine... uh... să vedem...

Am încercat să derulez în minte filmul săptămânii în cauză. M-am străduit să vizualizez oră de oră ceea ce făcusem și pentru fiecare din acțiunile mele mă întrebam dacă le-aș fi făcut cu-adevărat, știind că urma să mor la sfârșitul săptămânii. Am avut nevoie de mai multe minute până să-i pot răspunde.

— În mare, aș fi păstrat cam 30 la sută din acțiunile mele.

— Vreți să spuneți că ați fi renunțat la 70 la sută din ce-ați făcut?

— Ei bine, da!

— E prea mult, mult prea mult. E normal să îndeplinim unele sarcini lipsite de sens, dar nu într-o asemenea proporție. De fapt, ar trebui să ajungeți să inversați acest raport. Dacă ați putea afirma că ați continua să faceți 70 la sută din ceea ce faceți în mod obișnuit, ar fi un semn că acțiunile d-voastră sunt în armonie cu ceea ce sunteți.

— Înțeleg.

— Și veți observa că n-are legătură cu dificultatea acțiunilor sau a îndatoririlor, ci doar cu sensul pe care-l au acestea pentru d-voastră.

— Foarte bine, sunt de acord cu toate astea la modul ideal dar în practică nu-i posibil să faci întotdeauna ce-ți dorești.

— Întotdeauna putem alege.

— Nu; dacă aș face doar ceea ce e în armonie cu mine însumi aș risca să-mi pierd slujba.

— Puteți alege s-o păstrați sau s-o pierdeți.

— În acest caz aș risca să-mi găsesc o alta mai prost plătită. Nu mi-aș mai putea plăti chiria!

— Ați putea atunci să alegeți să păstrați acest apartament sau să închiriați unul mai ieftin, poate mai departe de locul de muncă.

— Familia și prietenii ar fi dezamăgiți dacă m-aș muta mai departe de ei...

— Atunci aveți de ales între a-i mulțumi sau a-i dezamăgi.

— Văzut astfel...

— Vreau doar să vă spun prin asta că alegerea vă aparține. În anumite momente din viață, n-avem prea multe opțiuni, iar alegerile sunt uneori dureroase, dar ele există și, în cele din urmă, d-voastră hotărâți ceea ce trăiți: aveți întotdeauna posibilitatea de a alege și e bine să țineți minte acest lucru.

— Uneori am impresia că ceilalți aleg în locul meu.

— Asta pentru că-i lăsați să hotărască pentru d-voastră.

— Mi se pare totuși că există oameni care au mai multe opțiuni decât alții.

— Cu cât evoluăm de-a lungul vieții cu atât ne dezbrăăm de credințele care ne limitează și cu atât avem mai multe posibilități de a alege. Iar alegerea înseamnă libertate.

Priveam spațiul acela imens care se întindea în fața mea, acel spațiu vertiginos pe care nimic nu-l oprea și începeam să visez la libertate, cu privirea pierdută în zare, inspirând profund acest aer îmbătător cu parfum de infinit.

— Știți, nu putem fi fericiți dacă ne considerăm o victimă a evenimentelor sau a celorlalți. E important să înțelegem că întotdeauna noi hotărâm pentru viața noastră, oricum ar fi ea. Chiar dacă suntem ultimul dintre subalterni la locul nostru de muncă, noi suntem directorii vieții noastre! Noi suntem la comandă. Noi suntem stăpânii destinelor noastre.

— Da, așa-i.

— Și nu trebuie să vă fie teamă: veți vedea că exact atunci când veți hotărî să alegeți acțiuni care sunt în armonie cu d-voastră, care vă respectă valorile și care exprimă și reflectă competențele d-voastră, veți deveni foarte prețios pentru ceilalți. Porțile se deschid atunci de la sine. Totul devine mai ușor și nu mai e nevoie să luptăm ca să progresăm.

Tăcurăm îndelung. Apoi el se ridică iar eu am rupt tăcerea:

— M-am informat de biletul meu de avion. Nu-l pot schimba decât dacă plătesc o sumă foarte mare. Ați promis că-mi veți spune azi dacă-mi mai rămân lucruri importante de descoperit și care ar necesita să ne vedem și mâine.

— Cred că vă rămâne, într-adevăr, ceva esențial de învățat.

— Și mâine dimineață nu sunteți liber?

— Nu.

Chiar n-aveam noroc. Mă aflu în fața unei alegeri corneliene: trebuia să renunț la această întâlnire care mă

pasiona și mă trezea la viață sau trebuia să plătesc un preț scandalos de mare ca să-mi amân plecarea?

— Ce-ați face în locul meu? V-ați amâna plecarea?

— D-voastră trebuie să alegeți, spuse el cu un zâmbet satisfăcut pe buze, uitându-se cu privirea plină de bunătate în ochii mei întrebători.

Infinitul se proiecta în pupilele ochilor lui.

Se îndepărtă în direcția campanului, cu mersul lui lent și senin și îl pierdui din ochi când intră în desișul de bambus.

17

Șase sute de dolari. Aproape că plăteam a doua oară biletul de întoarcere! Greu de acceptat... Contul meu în bancă se ușura vertiginos iar relațiile mele cu bancherul vor fi profund afectate... Fără să mai pun la socoteală că, plecând duminică, ajungeam obosit acasă, cu câteva ore doar înainte de a-mi începe munca. Perspectivă deloc îmbucurătoare. În același timp, nu ai în fiecare zi ocazia să întâlnești un om ca maestrul Samtyang. Dar mă costa cam scump! Chiar nu știam ce să fac. Fiecare opțiune mi se părea dureroasă și nu reușeam să mă hotărâsc.

Eram la volan și mă apropiam de Ubud. Trebuia să mă decid acum căci, pentru a-mi schimba biletul, era nevoie să ajung la agenția de voiaj din Kuta înainte de ora de închidere. Mă apropiam de locul unde trebuia să-mi aleg drumul.

Încercam să cântăresc pro și contra. În zadar. Aveam de câștigat și de pierdut în ambele situații. Alegere imposibilă. Niciodată deciziile n-au fost punctul meu forte. Totuși, n-aveam să dau cu banul: după cinci zile de dezvoltare personală, trebuia să fiu în stare să aleg în cunoștință de

cauză! În cele din urmă, rațiunea îmi spuse că-mi voi reveni după călătorie și că, într-o zi, voi reuși să-mi echilibrez contul descoperit din bancă. Peste șase luni sau cel mult un an voi fi uitat deja acest inconvenient, acest gol financiar. În vreme ce, negreșit, aș putea să profit îndelung, poate toată viața, de ceea ce urma să mă mai învețe vindecătorul. Ajuns la intersecție, am luat-o hotărât spre Kuta. Vorba lui Oscar Wilde: nebuniile sunt singurele lucruri pe care nu le regretăm niciodată!

Îmi aminteam de comentariul pe care primul ministru al Mexicului îl făcea în perioada când țara lui făcea datorii abisale. Un ziarist îl întrebase dacă această stare de lucruri îi tulbura somnul iar el îi răspunsese că o „gaură” de câteva mii de dolari ne-ar putea împiedica să dormim dar, când e vorba de o sută de miliarde de dolari, bancherul e cel care doarme prost! Gândind astfel, am ajuns la concluzia că datoriile mele erau, fără-ndoială, încă foarte mici.

Mi-a trebuit aproape o oră să ajung la Kuta. Nu-mi plăcea acest loc. Pentru mine, Kuta nu însemna Bali. Aici găseai cea mai mare concentrare de turiști, mai ales surferi australieni. Noaptea, orașul se transforma într-o bombă, într-un bar uriaș. Era imposibil să faci trei pași fără să fii acostat de un havanez care să-ți propună droguri sau prostituate. La alegere... În 2002, Kuta, simbolul depravării Occidentului, a fost ales de Al Quaida pentru a comite unul dintre atentatele sale cele mai sângeroase.

Drumul dură mai mult decât prevăzusem și am ajuns abia spre sfârșitul după amiezii. Agenția de voiaj se închidea peste zece minute. Am virat în grabă pe străduța îngustă cu sens unic, unde se afla. Ca prin minune, am reperat un loc de staționare liber chiar în față. Pe când să parchez, cu spatele, mi-am dat seama că mașina din urma mea nu se oprișe, deși intenția mea fusese clară: îmi pusesem

semnalizatoarele în funcție. Nu se dădea înapoi și pace. Mi-am lăsat geamul, am scos capul și l-am rugat să se retragă puțin. Nu era nici o altă mașină în spatele lui, era ușor. Era clar că mă înțelegea, mai ales că-mi însoțisem cuvintele de gesturi foarte explicite. În zadar. De tip occidental, trecut de cincizeci de ani, avea obrazul roșu stacojiu, simptom comun al blonzilor care abuzează de soare sau de alcool. În cazul său, optam cu ușurință pentru a doua explicație. Avea încăpățânarea celor care nu dispun de nici un fel de suplețe a minții și a spiritului și care nu vor să cedeze în ruptul capului. O incredibilă forță de inerție se degaja din toată atitudinea lui. Părea la fel de greu ca și mașina pe care o conducea, ancorat pe poziție. Mi-am reînnoit gesturile și cuvintele. Nimic. Față obtuză, umeri și brațe crispate, mâini strângând volanul: tot corpul îi exprima voința de a nu ceda. Căci pentru el „a ceda” era sensul pe care-l dădea faptului de a se da înapoi doi metri. Pentru mine era evident un lucru: în viața lui, relația cu ceilalți era dominată de raporturi de forță și, fără-ndoială, pentru el, a răspunde la cererea cuiva însemna să cedeze teren, să dea dovadă de slăbiciune. Cu siguranță avea o credință de genul „În viață nu trebuie să te lași, nu trebuie să cedezi nimic niciodată!” În alte împrejurări, mi s-ar fi părut foarte nostimă situația – chiar dacă cei din jurul lui nu cred că se prea distrau. Dar agenția se închidea peste cinci minute. N-aveam de ales, n-aveam timp să caut alt loc de parcare. Cuvintele înțeleptului îmi răsunară în cap ca un ecou: poți alege întotdeauna. Brusc, mi-a venit o idee. Puteam combate forța de inerție cu forța de inerție. Am oprit motorul, am tras frâna de mână și mi-am lăsat mașina în mijlocul străzii, blocând drumul. M-am năpustit în agenție și i-am întins biletul funcționarei care începuse deja să stingă luminile. Tastatura calculatorului vibră; apoi un zgomot asurzitor și continuu de claxon acoperi totul. I-am dat cardul, rugându-mă să-mi

fie acceptată suma. După câțva timp, operațiunea se rezolvă.

Cu contul astfel ușurat, cu noul bilet de avion în buzunar, m-am întors la mașină. Șoferul cu pricina era turbat de furie. Zdrobea claxonul fără-ncetare și nu se opri decât în momentul în care începu să-mi adreseze un torent de insulte. I-am răspuns cu cel mai frumos zâmbet care n-a făcut decât să-l înfurie și mai tare. Am pornit, urmat îndeaproape de mașina care mai că mă împingea de la spate. Ceea ce era izbitor la acest om, era absența alegerilor de comportament. Nu putea nici să dea înapoi, nici să negocieze, nici să aștepte. Nu putea decât să treacă în forță. Acest om nu era liber. Din contră, era încătușat de credințele lui. Cu cincisprezece zile mai înainte, aș fi zis doar „Ce tâmpit!”. Astăzi îmi dădeam seama că inteligența n-avea nimic de-a face cu atitudinea lui aberantă.

Mă miram singur de câtă înțelegere dădeam dovadă față de comportamentele pe care, până acum, aveam obiceiul să le resping cu o oarecare intoleranță. Această înțelegere diferită și un fel de compasiune, noi pentru mine, mă făceau să-mi doresc să-i observ și să-i ascult mai mult pe oameni, să încerc să descopăr credințele în care-și au originea gesturile și comportamentele lor.

M-am dus la malul mării și m-am așezat la o masă într-o cafenea. Aveam întotdeauna obiceiul să cheltuiesc, ca să mă consolez când aveam neplăceri financiare.

Am comandat un cocktail ciocolată-avocado, combinație surprinzătoare, dar absolut delicioasă și m-am instalat într-un fotoliu, cu fața spre mare. Valurile erau foarte înalte, semn că vântul suflase cu putere. Soarele spre apus inunda țărmul cu lumina lui caldă, portocalie, și se răsfrângea generos pe case și pe fețele oamenilor. Plaja se juca de-a

vasele comunicante cu terasa cafenelei care se anima treptat. Era bine să fii singur, fără a fi cu-adevărat astfel, să profiți de ambianța ce prindea viață fără să contribui la crearea ei.

Am început să-i ascult pe oamenii de la mesele alăturate și încercam să le descopăr credințele. Dar cu cât le descopeream cu atât mă întrista constatarea că ființele omenești nu sunt libere. Această lipsă a libertății nu se datora vreunui dictator cumplit, ci doar credințelor pe care fiecare le avea despre el, despre ceilalți și despre lume.

La masa vecină, doi tineri stăteau de vorbă. Ea, cam delicată și destul de drăguță, șatenă cu ochi albaștri, el, nu prea înalt dar destul de solid, cu ceafa groasă, brunet, cu părul scurt. Ea-i spunea Dick. Îi povestea despre spectacolul de umbre chinezești la care asistase seara trecută și care o fascinasese fără doar și poate. El o asculta cu atenție chiar dacă mi se părea clar că acele câteva umbre, oricât de artistice ar fi fost ele, nu erau de ajuns să-l emoționeze. Simțeam că nu erau un cuplu, dar că ea avea față de el sentimente pe care, fără-ndoială, nu le dezvăluise încă. El o numea Doris și-mi era cu neputință să-mi dau seama ce simțea față de ea. Dick făcea parte din acei bărbați atât de virili încât nu știi dacă emoțiile și sentimentele nu fac cumva parte din „echipamentul lor de origine”. Mă distram imaginându-mi-l ca om al cavelor, trăgându-și de păr nevasta ca s-o ducă în patul său.

La o masă alăturată, un surfer adolescent, pozând în bărbat, sorbea încet un whisky Coca. O privea cu atenție pe Doris, dar aveam senzația că oricare altă fată ar fi trezit în el același interes. El și cu mine aveam un punct comun: nu ne scăpa nici un cuvânt de la masa de alături.

După vreun sfert de oră, Dick și Doris se treziră alături cu o fată de vârsta lor, însoțită de un tip pe care nu-l cunoșteau.

— Salut, Kate! zise Dick.

— Salut Dick, salut Doris.

O simții imediat pe Doris închizându-se imperceptibil. Părea contrariată. Era clar că n-o place pe Kate. Ce erau una pentru cealaltă?

Brunetă, cu o alură provocatoare, Kate era mai mult sexy decât cu-adevărat frumoasă. Tocuri prea înalte pentru plajă, fustă mini și sâni „la balcon”. N-avea piept mare dar „sfântul Wonderbra” trecuse pe-acolo iar efectul obținut era satisfăcător. De altfel, surferul de la masa vecină nu-și mai dezlipea ochii de la decolteul ei. Fata vorbea zâmbind, arborând o atitudine hiper-cool a persoanei care se simte bine în pielea ei, bine în corpul ei.

— Îmi pare rău, am întârziat: m-am schimbat în timp ce mă întorceam de la plajă și nu-mi mai găseam lucrurile. Imposibil să dau de chiloței.

Era limpede că surferul adolescent avea intenția să vadă dacă-i găsisese sau nu: privirea îi coborâse de la decolteu la minijupă, fixând-o intens, pândind momentul favorabil care-i va revela răspunsul. Doris simți cum o cuprinde exasperarea. Kate era satisfăcută.

— Vi-l prezint pe Jenz, ne-am întâlnit pe plajă. Închipuți-vă că fumăm amândoi Marlboro light mentolate, ce chestie! zise Kate.

Foarte subțirel, cu obrajii scobiți, cu un zâmbet afabil, Jenz se prezintă ca fiind originar „dintr-o țară mică din Europa”, mai precis Danemarca. Întinderea calviției sale îl făcuse să-și radă complet părul de pe cap, o modalitate abilă

prin care mulți bărbați își ascund chelia. Avea, în schimb, o barbă de un blond închis foarte deasă. Îți dădea impresia că încerca să compenseze cu barba, lipsa părului de pe cap. Vocea lui era așa de stinsă încât trebuia fii foarte atent ca să-l auzi. Răspundea la întrebările celorlalți cu o umilință care friza autodevalorizarea, părând că-și cere mereu scuze de deranj. Dick îl privea încruntându-și imperceptibil sprâncenele ca și când s-ar fi întrebat ce fel de animal era acesta. Pentru el, era total anormal ca un bărbat să fie atât de șters. Jenz își dădea atâta osteneală să nu facă valuri încât devenise aproape transparent. După cinci minute toată lumea uitase deja de prezența lui acolo. Nu mai exista.

Ce-l putea face pe un om să se comporte astfel? Ce credință avea de reacționa așa? Ceva de genul: „Dacă mă fac mic de tot, mă lasă în pace?” În orice caz, eram convins că Dick avea o convingere cu totul diferită, cum ar fi: ”Voi fi respectat dacă sunt puternic!”

Jenz o privea drăgăstos pe Kate, deși ea nu-i adresase nici măcar o singură privire de când făcuse prezentările. Îl ignora cu desăvârșire. De ce îl introdusese în grup? Pentru plăcerea de a se afișa cu un admirator, vrând să demonstreze astfel puterea ei de seducție? Ca să-l facă pe Dick să reacționeze? Într-adevăr, mi se părea că făcea tot posibilul ca să-i acapareze atenția. Cu siguranță și Doris simțea același lucru, căci din privirea ei exasperată țâșneau, din când în când, sclipiri de ură.

Barmanul lua comenzile:

- Un blue lagoon, ceru Kate.
- O apă minerală, spuse Doris.
- Ce vrei să bei, îl întreabă Dick pe Jenz.
- Orice.

— Hotărăște-te!

— Bine, voi lua ce bei tu.

— Două beri, comandă Dick.

Dick era mulțumit de cum își petrecuse ziua.

— Azi au fost niște curve de valuri! A fost tare! În sfârșit o zi în care nu te plictisești, spuse el.

— A fost frumos să vezi dezlănțuirea elementelor, adăugă Doris.

— E drept, strecură Jenz.

— Oh, nu! A fost groaznic azi, spuse Kate. Erau doi tipi de care nu mai scăpam. Mă săturasem. Vroiau să mă agațe.

— N-ai decât să faci surf, răspunse Dick. Pe apă, bărbații nu se uită decât la valuri.

— Ah, nu! Nu surf, cazi tot timpul și aș putea să mă rănesc la sâni dacă pic pe burtă.

La masa vecină, privirea surferului adolescent se ridică de la fusta mini spre decolteu.

Doris hotărâse că nu e cazul să lupte. Extrem de sensibilă, ea era una din persoanele care vor să fie iubite pentru ele însele, așa cum sunt, astfel că putuse dezvolta credința că, dacă ar face vreun efort ca să placă, atunci n-ar mai fi iubită pentru ceea ce este ci doar pentru ceea ce făcuse.

— Știți de ce bărbatul ejaculează în jeturi? trânti Kate, după care urmă un moment de liniște jenantă.

Dick se arăta vizibil interesat de întrebare și aștepta răspunsul. Fața lui Doris trăda dispreț față de vulgaritatea acestei ființe. Jenz zâmbea indulgent.

— Pentru că femeia ia câte o înghițitură, spuse ea, susținând privirea lui Dick.

Jenz râse prosteste, Dick în hohote. Doris era îngrozită.

Surferul adolescent nu-și revenea din uimire. Nu știa că există asemenea fete. Rămăsese cu gura căscată. Nu-și putea lua ochii de la ea, o devora din priviri. Se gândea pesemne că e o bombă la pat. Eu nu eram deloc sigur de asta: după părerea mea, era mult mai interesată de impactul pe care-l avea asupra bărbaților decât de bărbații înșiși.

Ce o putea face pe o fată să împingă provocarea într-atât, încât să povestească, în public, chestii obscene? Ce căuta, de fapt? Ce credea oare despre ea și despre ceilalți? Cu siguranță avea o nevoie viscerală să seducă, să suscite la celălalt dorința sexuală. Începeam să percep câteva credințe posibile: „Exist dacă seduc” sau „Am valoare doar dacă reușesc să atrag bărbații”. În orice caz, simțeam că seducția ei agresivă nu era o alegere adevărată ci, mai degrabă răspundea unei nevoi irepresibile, a cărei sclavă era.

Pe nisip, părinții organizau jocuri pentru copiii lor. I-am observat un moment și am fost surprins să-i aud cum își împing progeniturile în competiția cu ceilalți. Nu era de ajuns să-și împlinească sarcinile, să reușească ce aveau de făcut, trebuia să-i bată pe tovarășii lor de joacă, să fie „mai buni” decât ei. Ce puteau crede acești părinți? Că n-ai valoare decât atunci când îi depășești pe ceilalți? Că un rezultat nu este valabil decât dacă este mai bun decât cel al vecinului? Eu aveam, mai degrabă, sentimentul că singura competiție adevărată este cea pe care o ducem cu noi înșine. Să ne întrecem pe noi înșine, nu să depășim pe altul. Înțeleptul îmi spusese că nu trebuie să judecăm o credință, ci să ne interesăm care-i sunt efectele și consecințele. Care

puteau fi acestea în cazul de față? O stimulare? O motivație pentru a progresa? Desigur. Dar ce efecte generau asupra relațiilor cu ceilalți? Poți trăi cu adevărat o prietenie, o iubire când ai obiceiul să te compari cu celălalt? Oscilezi între sentimente de superioritate și de inferioritate? Sau între milă și invidie? Acești părinți erau departe de a-și da seama ce credințe induceau în copiii lor și cât de condiționați urmau să fie în viața lor în societate. Motivațiile lor, comportamentele lor, emoțiile lor vor fi, astfel, marcate de câteva credințe inoculate la vârsta când copiii absorb modelele din exterior.

Pe de altă parte, oare cum au dezvoltat ei înșiși, aceste credințe? Le-au „moștenit” de la părinții lor sau au fost confrunțați cu persoane competitive și, simțindu-se umiliți, vroiau acum ca odraslele lor să le ia locul celor care îi umiliseră, îi dominaseră? În acest caz, unde era propria lor alegere? Oare nu se supuseseră mai degrabă modelului celui care îi umilise?

O altă masă alăturată își găsisse stăpân. Un domn „Știe tot” discuta cu o doamnă care se făcea că-i admiră erudiția, dar era clar că se străduiește din răspuțeri să-și ascundă plictiseala. Indiferent de subiect, domnul se străduia să-și etaleze cunoștințele. Ba chiar îi corecta doamnei unele imprecizii în exprimare deși îi lăsa tare puțin spațiu în care să-și spună și ea părerea.

Mă întrebam care dintre ei era mai de plâns în această situație, căci vedeam la el nevoia imperioasă de a arăta că știe. Era vital pentru el. Îi era teamă să nu fie considerat un tâmpit sau un incult? Sau poate credea că nu poate fi iubit de cineva care nu-i observa erudiția și se vedea nevoit s-o demonstreze?...

Punctul comun dintre toate aceste persoane era puțina libertate de care dispuneau. Erau captive credințelor lor și aceste credințe le limitau alegerile, dictându-le comportamentele. Eram din ce mai conștient de asta. Acum, îmi era de-ajuns să urmăresc și să ascult câteva minute o persoană oarecare ca să-mi dau seama ce credințe stau la baza atitudinii ei.

Eram David Vincent din „Invadatorii”. El îi repera pe extraterestri după redoarea degetului lor mic: erau peste tot și invadaseră planeta. Planeta mea era invadată de credințele oamenilor. Ele erau peste tot și le guvernau comportamentele.

18

M-am dus la mașină, mulțumit că pot părăsi Kuta, cu barurile și atmosfera ei încărcată. Am ajuns la bungalowul meu în noaptea întunecată și caldă iar baia mea obișnuită mi s-a părut divină.

Dimineața de sâmbătă nu se mai termina. Am făcut o plimbare pe plajă, observând du-te vino-ul pescarilor. M-am așezat la umbra unui palmier. Așteptam după-amiaza cu nerăbdare și mă tot întrebam care o fi acea învățătură majoră, esențială, pe care înțeleptul mi-o rezerva pentru ultima noastră întâlnire. De altfel, mi-era greu să cred că era chiar ultima noastră întâlnire. Mă obișnuisem cu întrevederile noastre și fiecare îmi deschisese într-atât ochii spre mine însumi încât mi-era dificil să admit că ciclul lor urma să se sfârșească.

De ce oare hotărâsem, de prima dată, să-l întâlnesc pe acest om? Ce hazard nebunesc m-a făcut să aud vorbindu-se despre el și să vin „să mă consulte”, când, de fapt, eram sănătos tun? E ciudată viața... Uneori decizii mici mititele au consecințe incredibile pentru tot restul existenței

noastre. Și, mulți ani după aceea, ne întrebăm cum s-ar fi desfășurat viața noastră dacă, atunci, am fi luat o altă hotărâre în locul celei mici mitite. Câte ocazii de acest fel am lăsat să treacă fără s-o știu măcar? De câte ori, în miile de momente de răscruce din viața mea, am optat nepotrivit pentru drumul banal în timp ce altul s-ar fi putut dovedi minunat?

Mi-am luat micul dejun devreme, în grabă. Doream să-l întâlnesc pe înțelept la începutul după-amiezii ca să mă pot bucura de o întrevedere mai lungă cu el. Țineam să profit la maximum de această discuție deoarece era ultima și mă mai și costase o groază de bani.

Întâmplarea făcu să ajung în fața campanului exact la ora când trebuia să decoleze avionul meu. Grădina era așa cum o văzusem în prima zi, simplă și frumoasă, cu parfumul delicat al florilor sale de capăt de lume. M-am apropiat și nu am văzut pe nimeni prin apropiere. Campanul în care obișnuia să mă primească era gol. Nici un zgomot prin preajmă. Am înconjurat campanul și zona din jur: nimeni. M-am așezat pe o ridicătură, aproape de intrare și așteptam. Liniștea locului era profanată doar de foșnetul frunzelor și de strigătul obișnuit al păsării geko. Un astfel de calm îți dădea o stare de seninătate și, pentru prima dată, mi-am spus că poate nu eram făcut să trăiesc într-un oraș mare. Trecură mai bine de douăzeci de minute până când tânăra care mă primea își făcu apariția. M-am îndreptat spre ea și am auzit-o spunând înainte ca eu să fi întrebat ceva:

— Maestrul Samtyang nu este disponibil azi.

— Ba da, știu că de dimineață a fost ocupat dar a stabilit să mă primească după masă. Poate nu v-a spus. Puteți să-l anunțați că am sosit?

— Dar nu-i aici.

— Bun, poate că întârzie. În acest caz, am să-l aștept în campan, am spus.

— Nu, nu se va întoarce azi; când a plecat mi-a spus că ne vom revedea mâine.

— Cu siguranță vă înșelați, afirm eu; vă asigur că am întâlnire cu el; e imposibil să fi uitat.

— N-a uitat, dar nu-i aici și nu-l veți întâlni.

Se exprima la fel de firesc ca de obicei, neținând cont de dezamăgirea mea disperată.

— Cum așa n-a uitat? am zis, simțind cum mi se urcă sângele în cap.

— Nu, mi-a spus că veți veni, într-adevăr, azi după amiază.

— Dar ce-i cu toată povestea asta? am explodat. Mi-am schimbat biletul de avion la cererea lui, special ca să-l întâlnesc. Trebuie să-l văd. Unde-i?

— Nu știu.

Situația depășea orice-nchipuire. Aveam impresia că trăiesc un vis urât.

— V-a spus să-mi transmiteți ceva?

— N-ați văzut biletul pe care vi l-a lăsat?

— Unde?

— În campan.

M-am repezit într-un suflet, dezgustat de întorsătura pe care o luaseră evenimentele. De ce să-mi facă una ca asta? Știa cât mă costa schimbarea biletului. Oare ce scuză urma să-mi prezinte?

Scrisoarea era pe cufărul din lemn de camfor. O hârtie gălbuie, împăturită în patru. M-am repezit la ea și am despăturit-o. I-am recunoscut scrisul ușor și unduit:

„Dezamăgirea, confuzia sau poate chiar furia pe care pesemne le resimțiți începând lectura acestui mesaj însoțesc trecerea spre o nouă dimensiune a ființei d-voastră, o ființă care nu mai are nevoie de mine ca să-și continue evoluția.

Luând hotărârea să veniți astăzi aici ați împlinit o ucenicie, v-ați însușit o învățătură majoră pentru d-voastră, dezvoltându-vă o capacitate care vă lipsea total până acum: capacitatea de a face o alegere care să vă coste și deci de a renunța la ceva; altfel spus, de a face sacrificii pentru a înainta pe adevărata d-voastră cale. De-acum înainte veți ști asta și-o veți putea face ușor, așa că ultimul obstacol în calea devenirii d-voastră s-a prefăcut în țandări. Dispuneți acum de o putere care vă va însoți toată viața. Drumul care duce la fericire, ne cere uneori să renunțăm la calea ușoară ca să ne putem urma voința sinelui nostru celui mai profund.

Drum bun, Samtyang.”

Am rămas locului, tăcut și nemișcat, o bună bucată de vreme.

Trecusem de la furie la stupefacție, de la stupefacție la îndoială, de la îndoială la înțelegere, de la înțelegere la acceptare, de la acceptare la recunoștință, de la recunoștință la admirație.

Acest om a avut îndrăzneala să-mi impună un test major, știind că-i voi purta pică și că puteam chiar să nu i-o iert niciodată. O făcuse pentru că știa că nu e de-ajuns să înțelegi, nici măcar să aderi la o idee, ca să evoluezi. Trebuia să trăiești ceva intens, care să te implice personal și tocmai asta mi-a oferit.

Prin absența lui, a renunțat la cuvintele mele de rămas bun, de mulțumire și de recunoștință pentru tot ce-mi dăduse. Și, prin acest gest, a demonstrat el însuși ceea ce mă învățase, amplificând astfel forța mesajului său. Mare artă...

Am rămas singur, o bună bucată de vreme, impregnându-mă, pentru ultima oară, cu atmosfera atât de deosebită a acestui loc încărcat de sens, apoi mâinile mele se îndreptară spre gât și desfăcură lanțul cu crucea hughenotă pe care o purtam mereu. Îl luai cu grijă și-l pusei în cutie, în cutia micuță de pe etajeră.

19

Pornii la drum și, după un scurt popas într-un sat, ca să-mi umplu sacoșa cu provizii, m-am îndreptat în viteză spre nord. După o jumătate de oră, parcam mașina, mi-am strâns șireturile la ghețe, mi-am luat rucsacul în spate și am pornit pe cărare. Nu mersesem decât câteva minute și simțeam deja căldura puternică a soarelui iar sudoarea începea să-mi apară, în broboane, pe frunte. Mi-am ridicat privirea, cu mâna în vizieră la ochi, ca să-i protejez de soare. Dominându-mă cu toată înălțimea lui, aidoma unui uriaș maiestuos și de nezdruccinat, muntele Skouwo mă aștepta.

Ascensiunea îmi luă aproape patru ore. Patru ore de efort și, în unele momente, de suferință. Urcușul era uneori abrupt și-mi pierdeam suflul. Alteori cărarea ducea de-a lungul flancului la aceeași altitudine și atunci îmi recăpătam energia, respirând aerul înmiresmat cu esențele arbuștilor tropicali pe care nu știam cum îi cheamă. Cu cât mă ridicam mai sus, cu atât imaginea care mi se dezvăluia în fața ochilor devenea mai impresionantă.

Ajunsei în vârf extenuat, golit de energie, dar copleșit de o imensă satisfacție. Reușisem să-mi depășesc lânchezeala, să-

mi mobilizez curajul și puterile, să-mi duc la bun sfârșit o decizie și acum mă simțeam atotputernic, în picioare pe muntele Skouwo, precum un căpitan la cârma vasului său, dominând kilometri întregi de pământuri, de orezării și de păduri, cu vântul suflându-mi în urechi și îmbătându-mă cu un parfum de aventură.

Pentru mine începea o viață nouă și de acum încolo era VIAȚA MEA, rodul hotărârilor mele, al alegerilor mele, al voinței mele. Adio îndoieli, ezitări, temeri de a fi judecat de ceilalți, de a nu fi capabil, de a nu fi iubit. Voi trăi fiecare moment, conștient, în acord cu mine însumi și cu valorile mele. Voi rămâne mereu altruist, dar fără să uit că primul cadou pe care-l pot face celorlalți este echilibrul meu. Voi accepta greutățile ca pe niște încercări, ca pe niște cadouri pe care mi le oferă viața ca să învăț ce am de învățat ca să pot evolua. Nu voi mai fi victima evenimentelor, ci actor într-un joc ale cărui reguli se descoperă rând pe rând și a cărui finalitate va păstra întotdeauna o parte de mister.

Coborârea fu rapidă și am făcut un ocol ca să mă așez pe malul lacului care se întindea la poalele muntelui și pe care domnea templul Zeiței Apelor. Loc magic, de o frumusețe nemaivăzută. Soarele, care apunea pe lacul gol, dispăru curând, conferind scenei o ambianță fantasmagorică. Vastă întindere de apă întunecată, dominată de umbra uriașă a muntelui Skouwo. Nici o casă, cât vedeai cu ochii, nici un suflet. Liniște absolută. Iar templul negru, cu acoperișul în pagodă, se desprindea ca o umbră pe reflexia albă a norilor, pe suprafața lacului. Am șezut o vreme, savurând seninătatea locului, umplându-mă de calm și de frumusețe.

Era noapte când am ajuns la bungalow și-a trebuit să mă concentrez la drum ca să evit numeroșii automobiliști balinezi care circulau cu farurile stinse. Am ajuns obosit, dar cu sufletul ușor. M-am dus pe malul mării. Luna, sus pe

cer, scâlda plaja mea într-o atmosferă odihnitoare. Nimeni. Familiile de pescari părăsiseră demult zona.

M-am dezbrăcat și am intrat gol pușcă în apa călduță. Am înotat în tăcere, destins și liber, simțind cum apa îmi mângâie corpul. Aveam impresia că mă leagăn în ritmul lent al mișcării valurilor și că mă topesc în imensitatea oceanului. Am luat o gură de aer și am plonjat spre fundul apei. Apuc o piatră de pe nisipul oceanului. Greutatea ei îmi ajută să rămân între două ape, nici atras spre suprafață, nici înghițit spre adâncimi. M-am adunat, ducându-mi genunchii la piept, fără să las piatra din mâini. Rămânând astfel un timp, suspendat, în această apă călduță și molatecă, simțind zgomotul înfundat și catifelat al valurilor ca pe niște pulsații regulate și liniștitoare.

20

M-am trezit pe nisip. Soarele se înălțase deja pe cer iar eu nu-mi aminteam să fi adormit pe plajă. Cu toate astea, eram îmbrăcat, semn că nu fusesem adus de valuri la țărm, în timpul băii mele nocturne. M-am ridicat și m-am întins, umplându-mi plămânii cu aerul curat venit din larg. M-am simțit un alt om.

Pirogile pescarilor se întorceau deja din larg, luminate de razele orizontale ale soarelui de dimineață. Am făcut câțiva pași pe malul apei, sculptând cu picioarele urme sortite să fie șterse de valul următor, într-un murmur dulce de spumă. În larg, un pachebot plutea, ducând sute de pasageri să descopere Celebes, Jawa sau Borneo.

Zării o fetiță, singură pe plajă, fără îndoială fiica vreunuia din rarii turiști care veneau să se plimbe în acest loc. Avea probabil cinci sau șase ani. Cu un băț, desena conștiincios ceva pe nisip. M-a văzut apropiindu-mă și, când am ajuns în

dreptul ei, îmi zâmbi preț de o secundă apoi se întoarse la opera ei.

— Ce-i asta? am întrebat-o.

— Un pachobot, bineînțeles, răspunse ea pe un ton ofuscat, continuând să deseneze.

— Îți plac vapoarele?

— Da. Înainte, vroiam să devin căpitan de vas.

— Și? Te-ai răzgândit?

— Da, pentru că e prea greu pentru mine.

— De unde știi?

— Bunicul mi-a spus. El zice că e o meserie pentru băieți, nu pentru fete.

Își finisa desenul cu un aer trist care-mi frânse inima.

— Cum te cheamă?

— Andy.

— Ascultă, Andy, privește-mă.

Ea dădu drumul bățului și se întoarse spre mine. M-am lăsat în genunchi pe nisip, ca să fiu la înălțimea ei.

— Sunt convins că bunicul tău te iubește mult și că îți vrea binele. Dar am să-ți spun ceva. Ca un secret pe care-l vei păstra mereu și-l vei purta cu tine. Vrei?

— Da.

— Andy, nu lăsa niciodată pe nimeni să-ți spună ce poți și ce nu poți să faci. Tu ești cea care trebuie să alegi cum să-ți trăiești viața.

Fetița mă privi în ochi și rămase un timp concentrată asupra mea. Apoi, mina ei serioasă se șterse încetul cu

încetul, lăsând loc unui zâmbet care-i luminează toată fața. Se îndepărtă cu un aer încrezător, cu privirea îndreptată spre larg, unde pachebotul își urma calea la orizont.

— SFÂRȘIT —

Table of Contents

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20